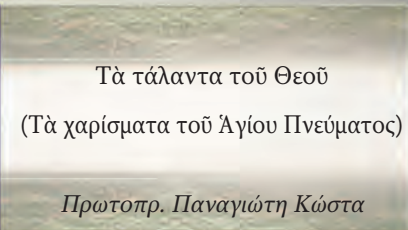


«Αὕτη ἡ πίστις
τῶν Ἀποστόλων,
αὕτη ἡ πίστις
τῶν Πατέρων...»

Πρωτοπρ.
Μιχαὴλ Βοσκοῦ

Σελ. 316



Τὰ τάλαντα τοῦ Θεοῦ
(Τὰ χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος)

Πρωτοπρ. Παναγιώτη Κώστα

Σελ. 323

Ἡ ἀγάπη
τοῦ Θεοῦ

Ἁγίου Σιλουανοῦ
τοῦ Ἄθωνίτου

Σελ. 347

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ

Ἐκκλησιαστική



Πρόσωπο καὶ προσωπεῖο

Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου
κ.κ. Χρυσόστομου Β΄

Σελ. 307

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ Εκκλησιαστική

ΟΡΘΟΔΟΞΟ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΕΝΤΥΠΟ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ
ΑΠΟ ΤΟ ΓΡΑΦΕΙΟ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ
ΚΑΤΗΧΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ
ΙΕΡΑΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Διεύθυνση: Τ.Κ. 21130
1502 Λευκωσία

Τηλ.: (+357) 22554600

Τηλεομοιότυπο (Fax): (+357)
22439074

Ήλεκτρονική διεύθυνση (E-mail):
diafot@cy.net

Λευκωσία

Ίανουάριος - Μάρτιος 2014

Έτος 7ο - Τεύχος 26ο

ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ «ΜΕΛΙΣΣΑ»
570 21 Άσπροβάλτα - Θεσσαλονίκης
Τηλ.: (+30) 2397023313
E-mail: melissa@melissaprint.com



ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Π**ρόσωπο και προσωπείο
*Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Κύπρου
κ.κ. Χρυσοστόμου Β'307*
- Σ**τήν πορεία για την Ανάσταση
(Ϝ) Τάσου Μπισσόπουλου.....312
- Κ**υριακή Δ' τῶν Νηστειῶν
Πρωτοπρ. Γεωργίου Ἀντωνίου314
- «**Αὕτη ἡ πίστις τῶν Ἀποστόλων,
*αὕτη ἡ πίστις τῶν Πατέρων,
αὕτη ἡ πίστις τῶν Ὁρθοδόξων,
αὕτη ἡ πίστις τὴν Οἰκουμένην ἐστήριξεν»
Πρωτοπρ. Μιχαὴλ Βοσκοῦ316*
- Τ**ὰ τάλαντα τοῦ Θεοῦ
Πρωτοπρ. Παναγιώτη Κώστα323
- Τ**ὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου στὸν Χριστιανισμὸ
Μιχάλη Νικολάου.....330
- Τ**ὰ ἐπιχειρήματα τῶν θιασωτῶν
*τῆς εὐθανασίας καὶ ἡ ἀναίρεσί τους
Νίκου Κασσῆ.....340*
- Ἡ** ἀγάπη τοῦ Θεοῦ
Ἁγίου Σιλουανοῦ τοῦ Ἀθωνίτου.....347
- Κ**αθαρίσατε γὰρ τὸ Πάσχα;
Νίκης Τρακοσιῆ349
- Σ**ελίδες ἀπὸ τὴν Ἱστορία
*τῆς ἐν Κύπρῳ Ἐκκλησίας
Χρίστου Χατζημιχαήλ.....354*
- Τ**ὰ σκουπιδάκια τῆς ψυχῆς
Ελένης Ἀναστασίου360
- Β**ιβλιοπαρουσίαση364



Πρόσωπο καί προσωπεῖο

Μακαριωτάτου
Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου
κ.κ. Χρυσοστόμου Β΄

Πανάρχαιο καὶ παγκόσμιο τὸ φαινόμενο χρήσεως προσωπείου (ἢ προσωπίδας). Στους περισσότερους εἶναι γνωστὸ μὲ τὸ ξενικό του ὄνομα, μάσκα. Ὅλοι οἱ λαοί, γιὰ λατρευτικούς, κυρίως, ἀλλὰ καὶ ἄλλους σκοπούς, χρησιμοποιοῦσαν προσωπεϊά-μάσκες. Στὴν ἐποχή μας ἡ μάσκα εἶναι τὸ σῆμα κατατεθὲν τοῦ καρναβαλιοῦ, ἡ ἔναρξη τοῦ ὁποίου -κατὰ «σύμπτωση» σατανική- συμπίπτει μὲ τὴν ἔναρξη τῆς καταλυτικῆς καὶ ἀγίας περιόδου τοῦ Τριωδίου.

Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μὲ τὸ Τριώδιο μᾶς προ-

σκαλεῖ σὲ μιὰ πιὸ ἐντατικὴ προσπάθεια ἀνανήψεως καὶ μετανοίας, μὲ περισσότερη προσευχή, νηστεία, πνευματικὴ μελέτη, αὐτοέλεγχο γιὰ εἰλικρινῆ ἐξομολόγησι καὶ συχνότερη Θεία Κοινωνία. Μᾶς προσκαλεῖ, δηλαδὴ, σὲ προσωπικὴ συνάντησι καὶ κοινωνία μὲ τὸν Θεάνθρωπο Κύριο Ἰησοῦ Χριστό, σὲ συσταύρωσι καὶ συνανάστασι μαζί Του.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρὰ ὁ «κόσμος» (= τὸ ἁμαρτωλὸ φρόνημα) μᾶς προσκαλεῖ σὲ ξεφαντώματα μέχρι πλήρη ἀποχαλίνωσι καὶ σὲ μασκαρέματα, δηλαδὴ τὴ χρῆσι μάσκας, προκειμένου νὰ ξεδίνουμε μὲ

ἀσφάλεια, ἄγνωστοι μεταξὺ ἀγνώστων.

Ὁ μασκαρεμένος-προσωπιδοφόρος ἄνθρωπος βρίσκει εὐκαιρία, σὲ μιὰ περίοδο ποὺ ἡ κοινωνία τὸ ἀποδέχεται καὶ τὸ χειροκροτεῖ, νὰ βγάξει ὅλα τὰ ἀπωθημένα βιώματά του στὴν ἐπιφάνεια, πράγμα ποὺ ντρέπεται νὰ κάνει, ὅταν κυκλοφορεῖ μὲ τὸ πρόσωπο ἀκάλυπτο.

Ἐδῶ γεννιέται τὸ ἐρώτημα: Πότε ὁ ἄνθρωπος εἶναι ὁ ἀληθινὸς ἐαυτός του; Ὅταν φορᾷ τὴ μάσκα ἢ ὅταν κυκλοφορεῖ μὲ ἀκάλυπτο πρόσωπο; Ἡ ἀπάντησις δὲν εἶναι τόσο ἀπλῆ. Θὰ τὴν καταλάβουμε μέσα ἀπὸ τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν Ἁγίων Του.

Ὅταν ὁ πρῶτος ἄνθρωπος, ὁ Ἀδάμ, ἄνοιξε γιὰ

πρῶτη φορὰ τὰ μάτια του, ὁ πρῶτος ποὺ εἶδε ἦταν ὁ Δημιουργὸς του¹. Τότε, ἐπειδὴ ἦταν ἀκόμῃ ἀναμάρτητος, μποροῦσε νὰ «κοιτάξει στὰ μάτια» τὸν Θεὸ καὶ τὸν συνάνθρωπό του, δηλαδὴ τὴ σύζυγό του Εὐά, δείχνοντας τὸ πραγματικὸ του πρόσωπο, δηλαδὴ τὸν ἀληθινὸ ἐαυτό του, ποὺ ἦταν κατ' εἰκόνα Θεοῦ.

Μετὰ τὴν πτώσι, ὅμως, τὰ πράγματα ἀλλάζουν δραματικά. Ὁ Ἀδάμ ὑποκρίνεται καὶ ψεύδεται. Ἐνῶ γνωρίζει τὴν ἐνοχίαν του, φορᾷ τὸ προσωπεῖο τοῦ ἀθώου καὶ μεταθέτει τὴν ἐνοχίαν στὴν Εὐά καὶ ἐμμέσως στὸν ἴδιο τὸν Θεό. Ἐπίσης, τὸν φόβος ποὺ προκαλεῖ τὸ αἶσθημα τῆς ἐνοχίαν καὶ ποὺ δὲν τὸν ἀφήνει νὰ «κοιτάξει

1. Βεβαίως, ὁ Ἅγιος Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης μᾶς τονίζει ὅτι: «Θεὸν οὐδεὶς ἑώρακε πώποτε» (Ἰωάν. α', 18). Ὅπως ἐξηγοῦν οἱ Ἅγιοι Πατέρες, ὁ Ἀδάμ δὲν ἔβλεπε τὴν οὐσίαν τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τὶς ἄκτιστες θεῖες ἐνέργειές Του καὶ πιθανότατα κάποια μορφή, ὅπως αὐτὲς μὲ τὶς ὁποῖες ἀποκαλυπτόταν ὁ ἄσαρκος Λόγος τοῦ Θεοῦ στοὺς Δικαίους τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.

στά μάτια» τὸν Θεό, τὸν κρύβει πίσω ἀπὸ ἄλλο προσωπεῖο, αὐτὸ τῆς ντροπῆς γιὰ τὴ γυμνότητά του, ποὺ δῆθεν τὸν ἀνάγκασε νὰ κρυφτεῖ.

Ἐκτοτε, ἀρχίζει γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα ὁ φαῦλος κύκλος τῆς ὑποκρισίας καὶ τοῦ προσωπείου. Ὁ ἄνθρωπος «ἀφανίζει»² τὸ πρόσωπό του πίσω ἀπὸ διάφορα προσωπεῖα, προκειμένου νὰ βολευτεῖ στὴ ζωὴ του, κατὰ τὸ κακῶς ἐννοούμενο συμφέρον του. Ἔτσι, ὑποκρίνεται καὶ ἀπέναντι στὸν Θεὸ καὶ ἀπέναντι στοὺς συνανθρώπους του.

Χαρακτηριστικὸ παράδειγμα ὑποκρισίας καὶ χρήσεως προσωπείου στὸ Εὐαγγέλιο εἶναι οἱ Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, τοὺς ὁποίους ὁ Κύριος κατακεραύνωσε μὲ τὰ γνωστὰ «οὐαί». Τοὺς παρομοίασε

μὲ τάφους, ποὺ «ἔξωθεν μὲν φαίνονται ὠραῖοι, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ὀστέων νεκρῶν καὶ πάσης ἀκαθαρσίας»³. Οἱ Φαρισαῖοι, χωρὶς νὰ φοροῦν ὑλικά προσωπεῖα-μάσκες ἦσαν «μασκαράδες» μὲ νοητὰ προσωπεῖα, δηλαδὴ τὴν ὅλη ἐμφάνιση, τὸ ὕφος καὶ τὸ ἦθος τους. Γι' αὐτὸ ὁ Κύριος τοὺς εἶπε: «Ἐξωθεν μὲν φαίνεσθε τοῖς ἀνθρώποις δίκαιοι (σ.σ. αὐτὸ εἶναι τὸ προσωπεῖο), ἔσωθεν δὲ μεστοὶ ἐστε ὑποκρίσεως καὶ ἀνομίας»⁴, (σ.σ. αὐτὸ εἶναι τὸ πραγματικὸ πρόσωπο).

Ἀσφαλῶς, δὲν χρειάζεται ἰδιαίτερη σοφία καὶ παρατηρητικότητα, γιὰ νὰ ἀντιληφθεῖ κανεὶς τὴν ὑπαρξὴ Φαρισαίων, δηλαδὴ προσωπιδοφόρων ὑποκριτῶν καὶ στὸν σύγχρονο κόσμῳ. Ἄν εἴμαστε εἰλικρινεῖς, θὰ διαπιστώ-

2. Ματθ. στ', 16.

3. Ματθ. κγ', 27.

4. Ματθ. κγ', 28.

σουμε ὅτι συχνὰ θὰ βροῦμε καὶ τὸν ἑαυτό μας νὰ συναγελάζεται μὲ τοὺς Φαρισαίους τοῦ 21ου αἰώνα, φορώντας κάποιο ἢ καὶ κάποια προσωπεῖα.

Πόσες φορές δὲν κρύβουμε τὸν φθόνο, ποὺ ἔχουμε μέσα μας γιὰ κάποιον, πίσω ἀπὸ τὸ προσωπεῖο τῆς φιλίας; Τὴν ἔχθρα πίσω ἀπ' τὴν ἐπίδειξη ἐνδιαφέροντος; Τὸ μίσος πίσω ἀπὸ τὴν ψεύτικη ἀγάπη;

Προσωπεῖο δὲν φορᾶμε, ὅταν ὑποκρινόμαστε τοὺς σεμνοὺς, γιὰ νὰ κρύψουμε τὴ φιληδονία μας; Ὅταν χαλᾶμε τὸν κόσμο, διαμαρτυρούμενοι γιὰ τοὺς διεφθαρμένους ποὺ μᾶς ὀδήγησαν στὴν κρίση, ἐνῶ καὶ ἐμεῖς εἴμαστε μέρος τοῦ συστήματος; Δὲν εἴμαστε μασκαράδες, ὅταν κοπτόμαστε γιὰ τὴν πάταξη τῆς ἀναξιοκρατίας, ἐνῶ ταυτόχρονα βάζουμε διάφορα «μέσα», προκειμένου νὰ προωθήσουμε τὸν ἑαυτό μας ἢ τὰ παιδιά μας σὲ κάποια θέση; Ὅταν κα-

ταριόμαστε τοὺς τροϊκανοὺς, ἐπειδὴ περιέκοψαν μισθοὺς καὶ συντάξεις, ἀλλὰ τὴν ἴδια ὥρα κακοπληρώνουμε τοὺς ὑπαλλήλους μας, ἐνῶ μποροῦμε νὰ τοὺς ἀμείψουμε καλύτερα γιὰ τὴν ἐργασία τους;

Ἐπομένως, εἶναι ὑποκριτῆς καὶ μασκαράς αὐτὸς ποὺ φορᾷ τὸ νοπτὸ προσωπεῖο καὶ κρύβει τὸν ἀληθινὸ ἑαυτό του. Ὁ ἄλλος, ὅμως, ποὺ φορᾷ τὸ ὑλικό (καρναβαλίστικο) προσωπεῖο καὶ ἐξωτερικεύει ἀναιδῶς τὸν βόρβορο τῆς ψυχῆς του, δείχνει μὲν τὸν ἀληθινὸ ἑαυτό του, ἀλλὰ ἀφοῦ φορᾷ τὴ μάσκα δὲν εἶναι καὶ αὐτὸς ὑποκριτῆς; Μὲ ἄλλα λόγια, καὶ στὴ μιὰ καὶ στὴν ἄλλη περίπτωση ὑπάρχει ὑποκρισία καὶ προσωπεῖο.

«Ὁ ὑποκριτῆς, μποροῦμε νὰ ποῦμε μὲ βεβαιότητα, εἶναι ἓνας σχιζοφρενῆς τύπος. Ἄλλα πιστεύει καὶ ἄλλα πράττει. Ἄλλος εἶναι καὶ ἄλλος φαίνεται. Φανερώνει ἔτσι τὴ διχασμένη καὶ ἄλλο-

τριωμένη προσωπικότητά του, άφου έκδηλώνει με τή ζωή του τή διάσπαση μεταξὺ τῆς ύπάρξεως καὶ τῆς έμφανίσεως, τοῦ εἶναι καὶ τοῦ φαίνεσθαι. Ἐπιδιώκει ὁ ύποκριτῆς διαρκῶς νὰ δείχνει αὐτὸ ποὺ δὲν εἶναι καὶ αὐτὸ τὸν κάνει ἀγχώδη, νευρικὸ καὶ νευρωτικὸ, με ἓνα λόγο ἄρρωστο. Ὁ ἴδιος βασανίζεται έσωτερικά. Ἀργὰ ἢ γρήγορα γίνεται ἀντιληπτὴ αὐτὴ ἡ σχιζοφρενικὴ κατάσταση καὶ αὐτὴ ἡ ἀποκάλυψη αὐξάνει τὸ πρόβλημα.

»Πολλοὶ ἰσχυρίζονται ὅτι ἡ σχιζοφρένεια εἶναι δείγμα ὄλου τοῦ σύγχρονου πολιτισμοῦ. Πράγματι, αὐτὸ εἶναι πέρα γιὰ πέρα ἀλήθεια, άφου ὁ σύγχρονος τρόπος ζωῆς εἶναι κατ'έξοχὴν ύποκριτικός. Μετέβαλε τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ πρόσωπο (ύπόσταση ύπάρξεως "ὡς ζοὴ πέρα ἀπὸ τὸ χρόνο") σὲ ἓνα προσωπεῖο, σ' ἓνα ἄτομο, σὲ

ένδοκοσμικὸ ὄν»⁵.

Ὁ πολιτισμὸς μας, ὅμως, εἶναι τὸ ἐπίσημο προσωπεῖο μας. Τὸν ἔχουμε ἀγκαλιάσει ὅλοι μας. Τὸν ζοῦμε σὰν τὸ σπίτι μας. Εἶναι, ὅμως, ὀδυνηρὸ νὰ ζοῦμε μέσα σ' ἓνα ψεύτικο σπίτι.

Ἀπὸ τὴ διπλωματία καὶ τὴν ἄστοχη πολιτικὴ μέχρι τὴ συμβατικὴ ἠθικὴ εἶναι ὅλα ψεύτικα. Παρουσιάζουμε μιὰ φανταχτερὴ βιτρίνα, πίσω ἀπ' τὴν ὁποία ὑπάρχουν σκουπίδια...

Ἄν θέλουμε τὴ θεραπεία μας καὶ τὴ σωτηρία μας, πρέπει νὰ πετάξουμε τὸ γρηγορότερο τὶς μάσκες καὶ νὰ ξεμασκαρευτοῦμε. Νὰ παραδεχθοῦμε ταπεινὰ τὴν ἀθλιότητά μας καὶ νὰ ζητήσουμε ἀπ' τὸν Κύριο ἔλεος!

Ἡ περίοδος τοῦ Τριωδίου εἶναι ἡ καλύτερη εὐκαιρία. Ἄς τὴν ἀξιοποιήσουμε.

5. Ἱεροθέου Βλάχου, Μητροπολίτου Ναυπάκτου, Ὁσμὴ Γνώσεως, εκδόσεις «Τέριος», Κατερίνη 1985, σ. 50.

Στὴν πορεία γιὰ τὴν Ἁγίασταν¹

(†) Τάσου Μπασόπουλου



Εισήλθαμε καὶ φέτος στὴν περίοδο τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς. Μὲ φανφάρες, γιορτὲς καὶ φωνὲς ποὺ συνόδευσαν τὴν προηγηθεῖσα περίοδο τῆς Ἀπόκρῳ. Χωρὶς τὴ σεμνότητα καὶ συστολὴ τοῦ Κυρίου ποὺ καίτοι βασιλεὺς εἰσῆλθε στὴν ἁγία πόλη «ἐπὶ πώλου ὄνου». Τὰ βήματά μας, ἔστω κι ἔτσι, ἔχουν ἀρχίσει νοερὰ νὰ κινοῦνται στὰ χνάρια τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἡ πορεία, μᾶς ὀδηγεῖ μέσα ἀπὸ μὴ σερὰ ἀνεπανάληπτων πνευματικῶν διεργασιῶν καὶ προσωπικῶν ἐμπειριῶν στὴν κορύφωση.

Γιὰ τοὺς πολλοὺς, ἴσως τὰ ὅσα γράφονται γιὰ τὴν περίοδο ἐτούτη νὰ ἦχοῦν κοινότυπα καὶ τετριμμένα. Δὲν εἶναι ὅμως. Γιατί κάθε χρονιά, ἡ περίοδος αὐτὴ εἶναι ἐντελῶς διαφορετικὴ. Ἔχει μὴ ἀσύλληπτη μοναδικότητα τὴν ὁποία καλοῦμαστε νὰ ρουφήξουμε σταλιὰ-σταλιά. Ἡ πνευματικὴ καὶ μυστηριακὴ μέθεξη τῆς ὁποίας γινόμαστε κοινωνοὶ ὅσες καὶ ὅσοι τουλάχιστον ἐπιχειροῦμε νὰ διαρρήξουμε τὸ φαῦλο κύκλο τῆς καθημερινότητας καὶ τῆς μικροπρέπειας ποὺ μᾶς κρατᾶ καθηλωμένους στὴν πνευματικὴ ὑστέρηση καὶ ἀνέχεια, εἶναι ἀνεπανάληπτη. Καὶ κάθε χρονιά ἔχουμε τὴν εὐκαιρία νὰ ἀνακαλύψουμε μὲ τὰ διεισδυτικὰ μάτια τῆς ψυχῆς μας νέες ἐμπειρίες καὶ νὰ βιώσουμε κατὰ τρόπο ἀνεπανάληπτα μοναδικό, ἀτομικὰ καὶ συλλογικά, ὅλες τὶς πτυχὲς τοῦ θείου δράματος. Τὴν βαϊφόρο εἴσοδο στὴν Ἱερουσαλήμ, τὸν ἀνεπανάληπτο κλονισμό τῆς ἀνθρώπινης φύσης μὲ τὸ «ἀπελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο», τὴν προδοσία καὶ

1. Τὸ παρὸν ἄρθρο τοῦ ἀειμνήστου Ὑπουργοῦ Ἀμύνης κ. Τάσου Μπασόπουλου, ποὺ ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ στὶς 22 Μαρτίου 2014, ἀναδημοσιεύθηκε ἀπὸ τὴν ἱστοσελίδα «Μαῖστωρ» (<http://maistorcy.blogspot.com>) τὸ Σάββατο, 22 Μαρτίου 2014.

τὴ σύλληψη, τοὺς ἐμπτυσμοὺς καὶ τὸ ράπισμα, τὸ μαρτυρικὸ ἀνέβασμα στὸ Γολγοθᾶ, τὴν ὑπέρτατη σταυρικὴ θυσία, τὴν ταφὴ καὶ τελικὰ τὴ ζωηφόρο Ἀνάστασι. Τὴ λύτρωσι. Τὴ νίκη διπλαδὴ τῆς ζωῆς ἐπὶ τοῦ θανάτου. Τὴ σύζευξιν τοῦ κτιστοῦ, φθαρτοῦ καὶ πεπερασμένου μὲ τὸ ἄκτιστο, ἄφθαρτο καὶ ὑπερβατικόν.

Οἱ μελωδικότατοι ψαλμοὶ καὶ ὕμνοι τῆς Ἀκολουθίας τῶν Χαιρετισμῶν ποὺ κατέκλυσαν τοὺς ναοὺς μας μαζὶ μὲ τὸν πιστὸ λαὸ τοῦ Θεοῦ, ἀποτελοῦν τὴν κλίμακα ποὺ μᾶς μεταφέρει καὶ μᾶς εἰσάγει στὸ κλίμα καὶ τὴν ἀτμόσφαιρα τῶν ἁγίων ἡμερῶν. Καὶ μᾶς προετοιμάζουν γιὰ τὴ φοβερὴ καὶ τρομερὴ ἐκείνη στιγμὴ τοῦ συναπαντήματος μὲ τὸ Θεῖο. Τὴν στιγμὴ ποὺ θὰ ἀντικρίσουμε σὲ ὅλο του τὸ μεγαλεῖο τὸ ἀληθινὸ πρόσωπο τῆς ὄντως ζωῆς. Χωρὶς τὶς γίνινες συμβατικότητες καὶ ἐξωραϊσμούς. Χωρὶς τὰ περιττὰ φτιασιδώματα μὲ τὰ ὁποῖα οἱ ἄνθρωποι στολίζουν τὰ ἀθύρματα καὶ τὰ εἶδωλα.

Αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν περίοδο, ἂν πραγματικὰ καὶ γνήσια ἐπιθυμοῦμε νὰ γίνουμε συμμέτοχοι καὶ συγκοινωνοὶ αὐτῆς τῆς μοναδικῆς ἐμπειρίας, τῆς μετάβασις διπλαδὴ ἀπὸ τὸ φθαρτὸ στὸ ἄφθαρτο καὶ νὰ μὴν μείνουμε «ἐκτὸς νυμφῶνος» τότε θὰ πρέπει, χωρὶς καθυστέρησι καὶ δισταγμὸ, νὰ ἐπιλέξουμε τὴν ὁδὸ τῆς ἀπόλυτης συντριβῆς καὶ ταπεινώσις. Τῆς ἐσωτερικῆς πνευματικῆς κάθαρσις. Τῆς ἀποκλήρυσιν τοῦ «ἐγώ».

Νὰ νίψουμε τὰ ἀνομήματά μας μὲ πόνου καὶ σπαραγμὸ ψυχῆς. Νὰ δηλώσουμε ἐθελουσίως ἔτοιμοι γιὰ θυσία. Νὰ προσφέρουμε τὴν ψυχὴ μας ἀντίδωρο στὸ Θεὸ γιὰ τὸ δῶρο τῆς ψυχῆς ποὺ μᾶς προσφέρει. Νὰ ἀπλώσουμε θαρρετὰ τὸ χέρι μας στὸν Κύριου καὶ νὰ ἀρπάξουμε τὸ δικό Του καθὼς Αὐτὸς συντρίβει τὸ θάνατο καὶ διαβαίνει τὸ κατώφλι τῆς αἰώνιας ζωῆς.

Ἄς προσπαθίσουμε αὐτὲς τὶς μέρες νὰ ὀραματιστοῦμε. Ἄς γίνουμε ὅλοι μας λίγο ὄνειροπόλοι. Ἄς πιστεύσουμε ξανά στὸ θαῦμα. Ἄς ἀνοιξοῦμε διάπλατα τὰ μάτια τῆς ψυχῆς μας. Ἄς εἰσέλθουμε γιὰ λίγο στὴ σφαῖρα τοῦ μυστηρίου. Ἄς συγχωρέσουμε γιὰ νὰ συγχωρηθοῦμε. Ἄς ἀποθέσουμε μὲ ἄκρα ταπεινώσι τὴν ὑπαρξὴ μας στὸ ἔλεος Ἐκεῖνου.

Ἄς σφραγίσουμε τὸν πειρασμὸ τῆς ματαιοδοξίας, τῆς κενοδοξίας καὶ τῆς κοσμικότητας. Ἄς ἀτενίσουμε ψηλὰ καὶ μπροστά. Ἄς γευτοῦμε λίγο ἀπὸ τὸ ἐκούσιου πάθος καὶ τὴ συγκλονιστικὴ θυσία. Ἄς θωρακισθοῦμε μὲ πανίσχυρη πνευματικὴ ἀρματωσιά. Ἄς πορευθοῦμε εὐθυδρόμως τὴν ὁδὸ τοῦ προσωπικοῦ μας μαρτυρίου μὲ ἦθος καὶ γενναιοῖτητα. Μὲ τὸ κεφάλι ψηλά. Καὶ ἄς προετοιμάσουμε ἐπιμελῶς τοὺς ἑαυτοὺς μας γιὰ τὸ δικό μας πάθος, γιὰ τὴ δική μας ἔξοδο ἀπὸ τὸν κόσμου τῆς φθορᾶς. Γιὰ τὴ δική μας τελικὴ ἀποκάλυψη «ἐνώπιον τοῦ φοβεροῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ». Γένοιτο.

ΚΥΡΙΑΚΗ Δ΄ ΤΩΝ ΝΗΣΤΕΙΩΝ

Πρωτοπρ. Γεωργίου Ἀντωνίου
Θεολόγου - Νομικοῦ

(Μάρκ. θ', 17 - 31)

«**17** Καὶ ἀποκριθεὶς εἷς ἐκ τοῦ ὄχλου εἶπε· διδάσκαλε, ἤρεγκα τὸν υἱόν μου πρὸς σέ, ἔχοντα πνεῦμα ἄλαλον. **18** Καὶ ὅπου ἂν αὐτὸν καταλάβῃ, ρήσσει αὐτόν, καὶ ἀφρίζει καὶ τρίζει τοὺς ὀδόντας αὐτοῦ, καὶ ξηραίνεται· καὶ εἶπον τοῖς μαθηταῖς σου ἴνα αὐτὸ ἐκβάλωσι, καὶ οὐκ ἴσχυσαν. **19** Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ λέγει· ὦ γεγεὰ ἄπιστος, ἕως πότε πρὸς ὑμᾶς ἔσομαι; Ἔως πότε ἀρέξομαι ὑμῶν; Φέρετε αὐτὸν πρὸς με. Καὶ ἤρεγκαρ αὐτὸν πρὸς αὐτόν. **20** Καὶ ἰδὼν αὐτὸν εὐθέως τὸ πνεῦμα ἐσπάραξεν αὐτόν, καὶ πεσὼν ἐπὶ τῆς γῆς ἐκμίετο ἀφρίζων. **21** Καὶ ἐπηρώτησε τὸν πατέρα αὐτοῦ· πόσος χρόνος ἐστὶν ὡς τοῦτο γέγοιεν αὐτῷ; Ὁ δὲ εἶπε· παιδιόθεν. **22** Καὶ πολλάκις αὐτὸν καὶ εἰς πῦρ ἔβαλε καὶ εἰς ὕδατα, ἴνα ἀπολέσῃ αὐτόν· ἀλλ' εἴ τι δύνασαι, βοήθησον ἡμῖν σπλαγγισθεὶς ἐφ' ἡμᾶς. **23** Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· τὸ εἰ δύνασαι πιστεῦσαι, πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι. **24** Καὶ εὐθέως κράξας ὁ πατήρ τοῦ παιδίου μετὰ δακρῶν ἔλεγε· πιστεύω, Κύριε· βοήθει μου τῇ ἀπιστίᾳ. **25** Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἐπισυντρέχει ὄχλος, ἐπέτιμησε τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ λέγων αὐτῷ· τὸ πνεῦμα τὸ ἄλαλον καὶ κωφόν, ἐγὼ σοι ἐπιτάσσω, ἐξέλθε ἐξ αὐτοῦ καὶ μηκέτι εἰσέλθῃς εἰς αὐτόν. **26** Καὶ κράξας καὶ πολλὰ σπαράξας αὐτόν ἐξῆλθε, καὶ ἐγένετο ὡσεὶ νεκρός, ὥστε πολλοὺς λέγειν ὅτι ἀπέθανεν. **27** Ὁ δὲ Ἰησοῦς κρατήσας αὐτόν τῆς χειρὸς ἤγειρεν αὐτόν, καὶ ἀρέστη. **28** Καὶ εἰσελθόντα αὐτόν εἰς οἶκον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπηρώτων αὐτόν κατ' ἰδίαν, ὅτι ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό. **29** Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· τοῦτο τὸ γένος ἐν οὐδενὶ δύναται ἐξελεῖν εἰ μὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ. **30** Καὶ ἐκεῖθεν ἐξελθόντες παρεπορεύοντο διὰ τῆς Γαλιλαίας, καὶ οὐκ ἠθέληεν ἴνα τις γρῶ· **31** ἐδίδασκε γὰρ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ καὶ ἔλεγε αὐτοῖς ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἀνθρώπων, καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ ἀποκταρθεὶς τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται.»

Ἡ νεότητα εἶναι μία χαριτωμένη συμπίκνωση εὐγενῶν ὄραματισμῶν, πού, γιὰ τὴ χαρούμενη δημιουργικὴ πνοή της, δίκαια χαρακτηρίστηκε «ἀνοιξη τῆς ζωῆς». Πάνω της στηρίζουν τὶς ἐλπίδες τους οἱ γονεῖς γιὰ τὴ δικαίωση τῶν μόχθων τους. Ἡ κοινωνία γιὰ τὴν ἀνάπλάσή της. Τὰ ἔθνη γιὰ τὴ μεγαλουργία τους. Ἡ ἀνθρωπότητα γιὰ τὴν καθόλου πρόοδο.

Αὐτὴν προσκαλεῖ ὁ Θεῖος Λυτρωτής, πού προσφέρεται συγκαταβατικὰ ὡς ἀληθινὸς φίλος, ὁδηγός, συμπορευτής, σωτήρας, ἐπαναπαυόμενος στὴν ἀγνότητα καὶ τὴν ἀπλότητά της.

Δυστυχῶς ὅμως, τὰ πυρακτωμένα βέλη τοῦ πονηροῦ, ἡ ἐκστρατεία τῶν ὀργάνων του, ἐπιδιώκουν νὰ διοχετεύσουν τὸν ἐνθουσιασμὸ τῶν νέων στὰ ἡμίμετρα τῶν παροδικῶν ὄραματισμῶν. Ἐπιπλέον, συντρέχει καὶ τὸ ἀτυχὲς παράδειγμα τῶν τυπικῶν Χριστιανῶν μὲ τὴ νοθευμένη εὐσέβεια, πού προκαλοῦν τόσο ἔντονα τὴν κριτικὴ διάθεση τῶν νέων.

Μέσα στὸ γενικότερο κλίμα τῆς ἐποχῆς μὲ τὸν ἀθεϊσμό, τὴν ὑλοκρατία, τὸν ἐνθουσιασμό, τὴν καχυποψία ἀπέναντι στὴν Ἐκκλησία, τὴν πανσπερμία τῶν νόθων θεολογικῶν ρευμάτων καὶ νέων θρησκευτῶν, συμπληρώνεται ἡ ἀνίερη συμπαιγνία. Ὁ δυστυχισμένος νέος τῆς εὐαγγελικῆς περικοπῆς ἀντιπροσωπεύει τὰ θύματά της.

Βασικὸ προσδόν τῶν νέων εἶναι τὸ ἀνυπόκριτο καὶ τὸ ἄδολο τοῦ χα-

ρακτήρα τους. Ὅμως, ὅσο καὶ νὰ τὸ θέλουν, δὲν ἔχουν τὶς σχηματισμένες καὶ καλοζυγισμένες πεποιθήσεις μίας ὠριότερης ἡλικίας. Πολλὲς φορές, καταντοῦν παιγνίδι τῶν ἐπιτηδείων μὲ τὰ ὁποιαδήποτε σχέδια. Δὲν ἀρκεῖ μόνο ἡ καλὴ διάθεση, ὁ ἐνθουσιασμὸς καὶ ἡ ἐξακριβωσιμικῶν τρωτῶν τῆς προηγούμενης γενιᾶς. Χρειάζεται νὰ συλλάβουν κυρίως τὸ νόημα τῆς ἀληθινῆς ἐλευθερίας, πού πηγάζει ἀπὸ τὴ νίκη κατὰ τοῦ ἐγωισμοῦ, τῆς ἀδιαφιλονίκητης δικαιοσύνης, πού ἐξισώνει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ποιοτικὰ καὶ ὄχι ποσοτικὰ, καὶ τῆς ἀλήθειας πού ἐλευθερώνει ἀπὸ τὴν ἀγνοια τῆς ἴδιας τῆς ὑπαρξῆς μας.

Πολλοὶ εἶναι ἐκεῖνοι πού ἀποπροσανατολίζουν τὴ νεότητα μὲ τὰ θνησιγενῆ τους συστήματα. Τὴν παραμορφώνουν μὲ τὴν ἀναμόχλευση τῶν παθῶν, τὴ θεοποίηση τῶν ἀδυναμιῶν. Ἀποτελέσμα; Ὑπαρξιακὸ ἀδιέξοδο...

Χρειάζεται ὁ καθένας, καὶ πρωτίστως ὁ νέος, νὰ διαθέτει ἀντισώματα, γιὰ νὰ μπορέσει νὰ πιαστεῖ, νὰ στηριχθεῖ, νὰ ἐπιβιώσει.

Πῶς, ὅμως, καλλιεργοῦνται αὐτὰ τὰ ἀντισώματα;

«*Φέρετε αὐτὸν πρὸς με*», εἶπε ὁ Χριστὸς γιὰ τὸν νέο τοῦ Εὐαγγελίου, ἀλλὰ καὶ κάθε νέο. Εἶναι τὸ μόνο ἐχέγγυο γιὰ μία σωστὴ ἐπιλογή, τοποθέτηση, συνέχεια.

Ἐδῶ θὰ πρέπει καὶ οἱ μεγαλύτεροι νὰ ἀναλογιστοῦμε τὶς εὐθύνες μας. Λοιπόν, τί κάνουμε;

Ὁ Χριστὸς εἶναι ἡ μόνη λύση!



«Αὕτη ἡ πίστις
τῶν Ἀποστόλων,
αὕτη ἡ πίστις τῶν Πατέρων,
αὕτη ἡ πίστις τῶν Ὀρθοδόξων,
αὕτη ἡ πίστις
τὴν Οἰκουμένην ἐστήριξεν»

Πρωτοπρ. Μιχαὴλ Βοσκοῦ
Θεολόγου

Οἱ Κυριακὲς τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς ἔχουν διπλὴ θεματολογία. Τὸ ἓνα τους θέμα ἀντλεῖται ἀπὸ τὸ εὐαγγελικὸ ἀνάγνωσμα τῆς ἡμέρας καὶ τὸ ἄλλο ἔχει νὰ κάνει μὲ ἓνα γεγονὸς ἢ ἓνα πρόσωπο, στὸ ὁποῖο εἶναι ἀφιερωμένη ἡ συγκεκριμένη Κυριακὴ. Ἔτσι, ἡ πρώτη Κυριακὴ τῶν Νηστειῶν ἔχει κι αὐτὴ διπλὴ θεματολογία. Πρῶτο της θέμα ἀποτελεῖ ἡ κλίση δύο μαθητῶν τοῦ Κυρίου, τῶν Ἀποστόλων Φιλίππου καὶ Ναθαναὴλ, καὶ ὁ διάλογος ἀνάμεσα στοὺς δύο μαθητὲς καὶ ἀνάμεσα στὸν Κύριό μας

Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τὸν Ἄπ. Ναθαναὴλ. Δεύτερό της θέμα, μὲ τὸ ὁποῖο συνδέεται καὶ ἡ ὀνομασία Κυριακὴ τῆς Ὀρθοδοξίας, ἀποτελεῖ ἡ ἐπίσημη καὶ ὀριστικὴ ἀναστήλωση τῶν ἱερῶν εἰκόνων ποὺ ἔγινε τὸ ἔτος 843 μ.Χ. ἀπὸ τὴν αὐτοκράτειρα Θεοδώρα.

Τὸ πρῶτο θέμα τῆς πρώτης Κυριακῆς τῶν Νηστειῶν εἶναι ἀρχαιότατο. Ἀποτελεῖ τὸ ἀρχικὸ της ἐορτολογικὸ θέμα. Μάλιστα, ἐπειδὴ ὁ Ἄπ. Φίλιππος λέει στὸν καρδιακό του φίλο Ἄπ. Ναθαναὴλ, ὅταν τὸν συναντᾶ: «ὃν ἔγραψε Μωϋσῆς ἐν τῷ νόμῳ καὶ οἱ προφῆται, εὐρήκαμεν, Ἰησοῦν τὸν υἱὸν τοῦ

Ἰωσήφ τὸν ἀπὸ Ναζαρετ» (Ἰω. α', 46), ἡ συγκεκριμένη Κυριακὴ ἦταν ἀρχικῶς ἀφιερωμένη στὴ μνήμη τῶν Προφητῶν. Ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστὸς ἀναγνωρίζεται ἀπὸ τοὺς μαθητὲς Του ὡς ὁ προκηρυχθεὶς ἀπὸ τὸν Μωϋσῆ, καὶ τοὺς λοιποὺς Προφῆτες, Μεσσίας. Γιὰ τὸν λόγο αὐτό, ἀρκετὰ τροπάρια τῆς ἡμέρας, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐβδομάδας ποὺ ἀκολουθεῖ, ἀναφέρονται στοὺς Προφῆτες: «Σὲ τὸν ἀκατάληπτον... οἱ Προφῆται, Κύριε, οἱ τῶ σῶ Πνεύματι, ἐμπνευσθέντες προηγόρευσαν, Παιδίον ἔσεσθαι, ἐξ Ἀπειρογάμου σαρκούμενον, ἀνθρώποις συναπτόμενον, καὶ τοῖς ἐπὶ γῆς καθορώμενον...». «Λόγω σε κηρύξαντες, οἱ θεηγόροι Προφῆται, καὶ ἔργοις τιμήσαντες, ἀτελεύτητον ζῶν ἐκαρπώσαντο» (πρῶτο καὶ δεύτερο Στιχηρὸ Προσόμοιο τοῦ Τριωδίου τοῦ Ἑσπερινοῦ τοῦ Σαββάτου).

Τὸ δεύτερο θέμα τῆς πρώτης Κυριακῆς τῶν Νηστειῶν εἶναι πολὺ μεταγενέστερο, ἀφοῦ ἀναφέρεται σ' ἓνα ἱστορικὸ γεγονός, τὸ ὁποῖο ἐπεσυνέβη τὸν 9ο μ.Χ. αἰώνα. Ἡ ἐπίσημη καὶ ὀριστικὴ ἀναστήλωση τῶν ἱερῶν εἰκόνων, ποὺ ἔγινε, ὅπως προαναφέρθη,

ἀπὸ τὴν αὐτοκράτειρα Θεοδώρα τὸ ἔτος 843 μ.Χ., ἀποτελεῖ τὸ τέρμα μιᾶς μακρᾶς περιόδου συγκρούσεων τῶν Ὁρθοδόξων μὲ τοὺς αἵρετικούς εἰκονομάχους. Στὴ διάρκεια τῆς μακρᾶς αὐτῆς περιόδου, καὶ συγκεκριμένα τὸ ἔτος 787 μ.Χ., συνεκλήθη ἡ Ἁγία Ζ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, ἡ ὁποία διετύπωσε τὴν αὐθεντικὴν διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας μας σχετικὰ μὲ τὴν τιμὴ τῶν ἱερῶν εἰκόνων καὶ τῶν τιμίων λειψάνων τῶν Ἁγίων, στηριζομένη κυρίως στὴ σχετικὴ διδασκαλίαν ἑνὸς μεγάλου Πατρὸς καὶ Διδασκάλου τῆς Ἐκκλησίας μας, τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκνοῦ.

Μαζὶ μὲ τὴν ἀναστήλωση τῶν ἱερῶν εἰκόνων καὶ τὴ νίκη ἐναντίον τῶν αἵρετικῶν εἰκονομάχων, ἐορτάζει ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μας τὴν πρώτη Κυριακὴ τῶν Νηστειῶν καὶ τὴ νίκη τῆς κατὰ τῶν ποικιλωνύμων αἵρετικῶν, ποὺ συνεκλόνησαν τὴν ἐκκλησιαστικὴν ζωὴ μέσα στοὺς αἰῶνες. Αὐτὸς εἶναι δὲ καὶ ὁ βασικὸς λόγος ποὺ ὀνομάστηκε Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ ἀναγινώσκεται κατ' αὐτὴν (μέρος ἀπὸ) τὸ «Συνοδικὸν τῆς Ὁρθοδοξίας» ἢ, κατ' ἀκριβέστερον

διατύπωση, τὸ «Συνοδικὸν τῆς Ἁγίας καὶ Οἰκουμενικῆς Ζ' Συνόδου ὑπὲρ τῆς Ὁρθοδοξίας». Ἡ ἀνάγνωση τοῦ «Συνοδικοῦ τῆς Ὁρθοδοξίας» ἢ ἀποσπασμάτων ἀπὸ αὐτὸ γίνεται κατὰ τὴ διάρκειά τῆς λιτανεύσεως τῶν ἁγίων εἰκόνων πέριξ τοῦ ναοῦ στὸ τέλος τῆς Θείας Λειτουργίας ἢ, κατὰ τὴν ἀρχαιότερη καὶ ὀρθότερη πράξη, στὸ τέλος τοῦ Ὁρθρου καὶ πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς Θείας Λειτουργίας. Τὴν πράξη αὐτὴ ἐντέλλεται καὶ τὸ Τριώδιον, τὸ ἐπίσημο δηλαδὴ λειτουργικὸ βιβλίον τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς.

Ἡ Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας εἶναι ἡ ἡμέρα, κατὰ τὴν ὁποία διατρανώνεται μὲ τὸν πλέον πανηγυρικὸ τρόπο ἡ αὐτοσυνειδησία τῆς Ἁγίας ἡμῶν Ὁρθόδοξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Ὁρθόδοξί μας Ἐκκλησία εἶναι, κατὰ ταῦτα, ἡ μοναδικὴ ἀληθινὴ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, ἡ «*Μία, Ἁγία, Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία*», τὴν ὁποία καθημερινῶς ὁμολογοῦμε στὸ Σύμβολο τῆς Πίστεως καί, συνεπῶς, ἡ μοναδικὴ ἀσφαλὴς ὁδὸς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ κόσμου, δεδοκιμασμένη διὰ τῆς ἐμπειρίας τῶν Ἁγίων ὅλων τῶν

αἰώνων καὶ ὅλων τῶν ἐποχῶν. Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία εἶναι γιὰ τὴν καθολικὴ συνείδηση τοῦ πληρώματός της, ἡ Ἐκκλησία ἐκείνη, ἡ ὁποία διασώζει καὶ διαφυλάττει ἀνόθευτη καὶ ἀπαρσάλευτη, εἴκοσι αἰῶνες τώρα τὴν ἀληθινὴ πίστη, τὴν ἀποστολικὴ δηλαδὴ καὶ ἀγιοπατερικὴ Παράδοση, καὶ βιώνει αὐτὴν τὴν πίστη καὶ Παράδοση ἀδιακόπως στὴ λατρευτικὴ-μυστηριακὴ καὶ νηπτικὴ-ἀσκητικὴ τῆς ζωῆ καὶ ἐμπειρία. Εἶναι ἡ Ἐκκλησία ἐκείνη, ἡ ὁποία διατήρησε ἀπαραχάρακτη τὴν ὀρθὴ πίστη (ὀρθόδοξο δόγμα), τὴν ὀρθὴ ἐκκλησιαστικὴ ὀργάνωση (ἐπισκοπικὸ-συνοδικὸ σύστημα) καὶ τὴν ὀρθή, τὴν ἀυθεντικὴ ὁδὸ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς, τὴν ἀυθεντικὴ ὁδὸ πρὸς τὴν κατὰ χάριν θέωση, ἡ ὁποία δὲν εἶναι ἄλλη ἀπὸ τὴν ὁδὸ τῶν Μυστηρίων καὶ τῶν ἀρετῶν, τὴν ὁδὸ τῆς γνησίας λειτουργικῆς-μυστηριακῆς καὶ μυστικῆς-ἀσκητικῆς ἐμπειρίας.

Ὅποιαδήποτε προσπάθεια «ὁμολογοποιίσεως» τῆς Ὁρθόδοξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας μέσα



στην τραγική πραγματικότητα της διαιρέσεως και πολυδιασπάσεως τῶν Χριστιανῶν ἀποτελεῖ κατ' οὐσίαν ἀναίρεσί της. Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία δὲν εἶναι μὰ ἀπὸ τὶς πολλὰς Χριστιανικὰς Ὁμολογίας, δὲν εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς πολλοὺς κλάδους τοῦ Χριστιανισμοῦ (Branch Theory), ἀλλὰ εἶναι ἡ μοναδικὴ ἀληθινὴ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, ὅσο κι ἂν ἡ πεποίησις αὐτὴ ἐνοχλεῖ καὶ προκαλεῖ ἀντιδράσεις, λόγῳ τοῦ συγχρόνου πνεύματος σχετικοποιήσεως καὶ ἰσοπεδώσεως τῶν πάντων. Ἡ ἀληθὴς Ἐκκλησία ὡς ἡ διαρκὴς παρουσία τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ στὴν Ἱστορία, ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι, δὲν ἔπαυε ποτὲ νὰ ὑπάρχει, οὔτε ἀποτελεῖ τὸ ζητούμενο τῶν κοινῶν προσπαθειῶν τῶν Χριστιανῶν, ἀλλὰ ὑφίσταται ἐκεῖ ὅπου διασώζεται ἡ ὀρθὴ πίστις καὶ ὁ ὀρθὸς τρόπος ζωῆς, ὁ ὁποῖος ὁδηγεῖ στὴν κατὰ χάριν θέωση καὶ στὴ μετοχὴ στὴν ἄκτιστη Χάρη τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ. Καὶ τοῦτο ἰσχύει μόνον γιὰ τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, ἀφοῦ ὅλες οἱ ἄλλες λεγόμενες «ἐκκλησίες» ἢ ὁμολογίες (συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς) ἔχουν

παραχαράξει σὲ μικρότερο ἢ μεγαλύτερο βαθμὸ τόσο τὴν ὀρθὴν πίστιν, ὅσο καὶ τὸν ὀρθὸν τρόπο ζωῆς, τὴ γνῆσια ἀποστολικὴ καὶ ἀγιοπατερικὴ ἐμπειρία.

Τὸ «Συνοδικὸν τῆς Ὁρθοδοξίας», τὸ ὁποῖο, ὅπως ἤδη ἐλέχθη, ἀναγινώσκεται (συνήθως ἀποσπασματικὰ) τὴν Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας, ἀποτελεῖ ἓνα πολὺ σημαντικὸ θεολογικὸ κείμενο, ἓνα κείμενο ὀρθόδοξης αὐτοσυνειδησίας, τὸ ὁποῖο ἀξίζει κάθε Ὁρθόδοξος Χριστιανὸς νὰ μελετήσῃ μὲ πολλὴ προσοχή. Ἀποτελεῖ μιὰ σύνοψη τῆς Ὁρθόδοξης Θεολογίας («τῶν τῆς εὐσεβείας δογμάτων»), ἀλλὰ καὶ ὅλων τῶν αἰρετικῶν καὶ πλανημένων ἀντιλήψεων («τῶν τῆς κακίας δυσσεβημάτων»), ποὺ κατὰ καιροὺς διατυπώθηκαν καὶ τὶς ὁποῖες ἡ Ἐκκλησία μας ἀπέρριψε καὶ κατεδίκασε. Κατὰ βάσιν, περιλαμβάνει, ὅπως ἀπὸ τὸν ἀρχικὸ του τίτλο καθίσταται σαφές, τὶς ἀποφάσεις τῆς Ἁγίας Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου σχετικὰ μὲ τὴν τιμὴ καὶ τὴν προσκύνησιν τῶν ἁγίων εἰκόνων καὶ τὴν καταδίκη τῶν ἀντιλήψεων τῶν αἰρετικῶν εἰκονομάχων. Στὶς ἀποφάσεις αὐτὲς προστέθηκε, ἀρκετοὺς αἰῶνες

μετά, καὶ ὁ Ὅρος Πίστεως τῶν Ἠσυχαστικῶν Συνόδων τοῦ 14ου αἰῶνος (1341, 1347 καὶ 1351 μ.Χ.), οἱ ὁποῖες δικαίωσαν τὴ Θεολογία τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης, περὶ διακρίσεως οὐσίας καὶ ἐνεργείας στὸν Θεὸ καὶ περὶ ἀκτίστων θείων ἐνεργειῶν καὶ κατεδίκασαν τὶς αἰρετικές διδασκαλίες τῶν Βαρλαάμ τοῦ Καλαβροῦ καὶ Γρηγορίου Ἀκινδύνου.

Οἱ Ἠσυχαστικὲς Σύνοδοι τοῦ 14ου αἰῶνος θὰ μπορούσαν δικαίως νὰ χαρακτηριστοῦν ὡς Θ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, μετὰ τὶς ἑπτὰ Οἰκουμενικὲς Συνόδους τῆς πρώτης χιλιετίας καὶ μετὰ τὴ Σύνοδο τοῦ 879 μ.Χ., ἡ ὁποία κατεδίκασε τὸ λεγόμενο «filioque», δηλαδὴ τὴ διδασκαλία τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὄχι μόνο ἐκ τοῦ Πατρὸς ἀλλὰ «καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ», καὶ ἡ ὁποία θὰ μπορούσε νὰ χαρακτηριστεῖ ὡς Η' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος. Τὴ θέση αὐτὴ περὶ τῆς οἰκουμενικότητος τῶν συγκεκριμένων Συνόδων ὑποστηρίζουν πολλοὶ κορυφαῖοι Ὁρθόδοξοι Θεολόγοι τῆς ἐποχῆς μας (Μητροπολίτης πρώην Ἐρζεγοβίνης Ἀθανάσιος Γιέβτιτς, Μητροπο-

λίτης Ναυπάκτου Ἱερόθεος Βλάχος, π. Ἰωάννης Ρωμανίδης, π. Γεώργιος Μεταλληνός, π. Γεώργιος Δράγας κ.ά.).

Καθόλου τυχαῖο δὲν εἶναι τὸ γεγονός ὅτι ἡ δευτέρη Κυριακὴ τῶν Νηστειῶν ἀφιερῶθηκε στὸν Ἅγιο Γρηγόριο τὸν Παλαμᾶ. Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μας θεώρησε ἀναγκαῖο νὰ προβάλει τὴ δευτέρη Κυριακὴ τῶν Νηστειῶν ὡς μιὰ δευτέρη Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας, κατὰ τὴν ὁποία ἐορτάζουμε τὴ νίκη τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τοῦ αἰρετικοῦ Βαρλαάμ καὶ τῶν διαδόχων του, οἱ ὁποῖοι ἀρνοῦνταν τὴ δυνατότητα πραγματικῆς θεώσεως τοῦ ἀνθρώπου, ὅπως ἀκριβῶς οἱ αἰρετικοὶ εἰκονομάχοι ἀρνοῦνταν ἀρκετοὺς αἰῶνες πρὶν τὴν ἀλήθεια τῆς Σαρκώσεως τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ.

Στὸ «Συνοδικὸν τῆς Ὁρθοδοξίας», πέραν τῶν ποικιλωνύμων αἰρετικῶν καὶ τῶν πλανημένων διδασκαλιῶν καὶ ἀντιλήψεων τους, καταδικάζονται καὶ διάφορες ἐσφαλμένες φιλοσοφικὲς ἀντιλήψεις («τὰ τῶν Ἑλλήνων



[=εἰδωλολατρῶν] δυσσεβῆ δόγματα»), τις ὅποιες κάποιοι προσπαθοῦσαν, ὅπως φαίνεται, νὰ εἰσαγάγουν στὴ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας. Τέτοιες ἐσφαλμένες φιλοσοφικὲς ἀντιλήψεις εἶναι, ἐπὶ παραδείγματι, ἡ πλατωνικὴ θεωρία περὶ ἰδεῶν, ἡ θεωρία περὶ ἀϊδιότητος τῆς ὕλης, ἡ θεωρία περὶ προϋπάρξεως τῶν ψυχῶν, ἡ θεωρία περὶ μετεμψυχώσεως ἢ μετενσαρκώσεως, ἡ θεωρία περὶ ἀποκαταστάσεως τῶν πάντων κ.λπ. Δὲν καταδικάζεται, βεβαίως, ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ φιλοσοφία ἐν γένει, ἀλλὰ ἡ υἱοθέτηση ἐκ μέρους τῶν Χριστιανῶν τῶν ἐσφαλμένων ἀντιλήψεων τῆς (τῶν ματαίων δοξασιῶν τῆς). Ἡ ἐνασχόληση μὲ τὰ ἑλληνικὰ μαθήματα «διὰ παιδευσιν μόνον» δὲν ἀπορρίπτεται.

Θὰ παραθέσουμε στὴ συνέχεια ἓνα σύντομο πολὺ χαρακτηριστικὸ καὶ πολὺ γνωστὸ ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ «Συνοδικὸν τῆς Ὁρθοδοξίας», τὸ ὁποῖο ἀκροθιγῶς θὰ σχολιάσουμε:

«Οἱ Προφῆται ὡς εἶδον, οἱ Ἀπόστολοι ὡς ἐδίδαξαν, ἡ Ἐκκλησία ὡς παρέλαβεν, οἱ Διδάσκαλοι ὡς ἐδογματίσαν, ἡ Οἰκουμένη ὡς συμπεφρόνηκεν, ἡ χάρις ὡς ἔλαμψεν, ἡ ἀλήθεια

ὡς ἀποδέδεικται, τὸ ψεῦδος ὡς ἀπελήλαται, ἡ σοφία ὡς ἐπαρρησιάσατο, ὁ Χριστὸς ὡς ἐβράβευσεν· οὕτω φρονοῦμεν, οὕτω λαλοῦμεν, οὕτω κηρύσσομεν Χριστὸν τὸν ἀληθινὸν Θεὸν ἡμῶν, καὶ τοὺς αὐτοῦ Ἁγίους ἐν λόγοις τιμῶντες, ἐν συγγραφαῖς, ἐν νοήμασιν, ἐν θυσίαις, ἐν Ναοῖς, ἐν Εἰκονίσμασι, τὸν μὲν ὡς Θεὸν καὶ Δεσπότην προσκυνοῦντες, καὶ σέβοντες, τοὺς δὲ διὰ τὸν κοινὸν Δεσπότην, ὡς αὐτοῦ γνησίους θεράποντας, τιμῶντες, καὶ τὴν κατὰ σχέσιν προσκύνησιν ἀπονεμόντες.

»Αὕτη ἡ πίστις τῶν Ἀποστόλων, αὕτη ἡ πίστις τῶν Πατέρων, αὕτη ἡ πίστις τῶν Ὁρθόδοξων, αὕτη ἡ πίστις τὴν Οἰκουμένην ἐστήριξεν».

Ὅπως εἶδαν οἱ Προφῆτες, ὅπως δίδαξαν οἱ Ἀπόστολοι, ὅπως παρέλαβε ἡ Ἐκκλησία, ὅπως δογματίσαν οἱ Πατέρες καὶ Διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως μαζὶ μ' αὐτοὺς ὀλόκληρη ἡ Οἰκουμένη ἐφρόνησε, ὅπως ἔλαμψε ἡ θεία Χάρις, ὅπως ἀποδείχθηκε ἡ ἀλήθεια, ὅπως ἐκδιώχθηκε τὸ ψεῦδος, ὅπως μίλησε μὲ παρρησία ἡ σοφία, ὅπως ἐβράβευσε ὁ Χριστὸς· ἔτσι φρονοῦμε, ἔτσι διδάσκου-

με, ἔτσι κηρύσσουμε τὸν Ἰησοῦ Χριστό, τὸν ἀληθινὸ Θεὸ μας καὶ τοὺς Ἁγίους Του, τιμώντας τους μὲ λόγια, μὲ συγγράμματα, μὲ νοήματα, μὲ θυσίες, μὲ ναοὺς, μὲ εἰκονίσματα. Τὸν μὲν Ἰησοῦ Χριστὸ προσκυνούμε καὶ σεβόμαστε (=λατρεύουμε) ὡς Θεὸ καὶ Δεσπότη, τοὺς δὲ Ἁγίους τιμοῦμε χάριν τοῦ κοινοῦ Δεσπότη ὡς γνησίους ὑπηρέτες Του καὶ τοὺς ἀπονέουμε σχετικὴ (=τιμητικὴ) προσκύνηση.

Αὐτὴ εἶναι ἡ πίστις τῶν Ἀποστόλων, αὐτὴ εἶναι ἡ πίστις τῶν Πατέρων, αὐτὴ εἶναι ἡ πίστις τῶν Ὁρθοδόξων, αὐτὴ ἡ πίστις στήριξε τὴν Οἰκουμένη.

Σ' αὐτὸ τὸ τόσο σύντομο, ἀλλὰ τόσο περιεκτικὸ ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ «Συνοδικὸν τῆς Ὁρθοδοξίας» φανερώναται μ' ἓναν πολὺ ὁμορφο καὶ χαρακτηριστικὸ τρόπο ἡ ταυτότητα τῆς ἀγιοπνευματικῆς ἐμπειρίας ὅλων τῶν Ἁγίων, τόσο τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης (τῶν Προφητῶν) ὅσο καὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης (τῶν Ἀποστόλων) καὶ τῆς διὰ τῶν αἰώνων ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας (τῶν Ἁγίων Πατέρων καὶ Διδασκάλων καὶ ὅλων τῶν Ἁγίων). Τὸ κριτήριό τῆς ἀληθείας εἶναι αὐτὴ ἡ κοινὴ ἐμπειρία τῶν Ἁγίων ὅλων τῶν ἐποχῶν. Καὶ

ὅ,τι ἔρχεται σὲ ἀντίθεση ἢ σὲ σύγκρουση μὲ αὐτὴ τὴν κοινὴ ἐμπειρία τῶν Ἁγίων ἐκδιώκεται καὶ καταδικάζεται ὡς ψεῦδος. Μὲ βάση αὐτὴ τὴν κοινὴ ἐμπειρία κοινωνίας μὲ τὴν ἄκτιστη Χάρις τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ, δίδαξαν οἱ Ἀπόστολοι τοῦ Χριστοῦ, παρέλαβε ἡ Ἁγία Ἐκκλησία καὶ δογματίσαν οἱ Πατέρες καὶ Διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτὴ, λοιπόν, εἶναι ἡ πίστις τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, αὐτὴ εἶναι ἡ πίστις τῶν Ἁγίων Πατέρων, αὐτὴ εἶναι ἡ πίστις ὅλων τῶν Ὁρθοδόξων. Ὅλοι ἔμελλοι ποὺ δὲν ἀξιοθήκαμε νὰ ἔχουμε τέτοιες ἀγιοπνευματικὲς ἐμπειρίες, ἀκολουθοῦμε μὲ πολλὴ ταπείνωσις τὶς ἀγιοπνευματικὲς ἐμπειρίες τῶν Ἁγίων· πιστεύουμε καὶ διδάσκουμε, ὅπως ἐκεῖνοι πίστεψαν καὶ δίδαξαν, χωρὶς νὰ προσθέτουμε τίποτα, χωρὶς νὰ ἀφαιροῦμε τίποτα, χωρὶς νὰ αὐτοσχεδιάζουμε καὶ νὰ καινοτομοῦμε. Αὐτὸς εἶναι ὁ μόνος ἀσφαλὴς δρόμος, γὰρ ν' ἀποφύγουμε τὴν πλάνη καὶ τὴν αἵρεση καὶ νὰ πορευόμαστε πρὸς τὴν αἰώνια Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν.

Τὰ Τάλαντα τοῦ Θεοῦ

(Τὰ χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος)¹

Πρωτοπρ. Παναγιώτη Κώστα
Θεολόγου

Επειδὴ «ἀρχὴ σοφίας ὀνομάτων ἐπίσκεψις»², προκειμένου νὰ μιλήσουμε γιὰ τὰ τάλαντα τοῦ Θεοῦ, θὰ ὀρίσουμε τὶς ἔννοιες τάλαντο καὶ Θεός.

Τὸ τάλαντο ἦταν ἀρχικὰ μονάδα μέτρησης τῆς μάζας ποὺ μετεξελίχθηκε σὲ κοινὴ νομισματικὴ μονάδα τοῦ ἀρχαίου κόσμου, κάτι σὰν τὸ σημερινὸ δολάριο. Ἐνα ἀσημένιο τάλαντο ἀντιστοιχοῦσε σὲ 6000 ἀσημένιες δραχμές, ποὺ ἦταν τὸ κυριότερο νόμισμα τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδας. Οἱ 6000 δραχμές ἦταν ὁ μηνιαίος μισθὸς τοῦ πληρώματος μᾶς ἀπὸ τὶς περίφημες ἀθηναϊκὲς τριήρεις τῶν 200 μελῶν. Κατὰ συνέπεια, τὸ τάλαντο εἶχε μεγάλῃ ἀξία. Αὐτὴ τὴν μεγάλῃ ἀξία εἶχε καὶ στὴ ρωμαϊκὴ περίοδο, τὴν περίοδο ποὺ ἔζησε

καὶ δίδαξε ὁ Χριστός.

Ἡ ἐπιστήμη τῆς Θρησκευολογίας ὀρίζει τὸν Θεὸ ὡς τὴν ἀνώτερη ὑπερβατικὴ δύναμη, στὴν ὁποία ὁ ἄνθρωπος ἀποδίδει ὑπεράνθρωπες δυνάμεις καὶ τὴν λατρεύει. Κατὰ κανόνα, ὁ ἄνθρωπος ἀναζητοῦσε ποικιλοτρόπως τὸν Θεὸ καὶ ἀγωνιζόταν νὰ γνωρίσει καὶ νὰ κατανοήσει αὐτὴν τὴν ὑπερφυσικὴ δύναμη. Γι' αὐτὸ καὶ θεοποιοῦσε καθετὶ ποὺ ἦταν πέρα ἀπὸ τὶς νοητικὲς τοῦ δυνάμεις. Στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα, ἡ ἀναζήτηση τοῦ Θεοῦ ἔφτασε στὸ ἀποκορύφωμά της. Τελικὰ δέ, διὰ τοῦ Σωκράτη, τοῦ μεγαλύτερου κατὰ πολλοὺς φιλοσόφου, κάθε παραδεδομένη εἰκόνα περὶ Θεοῦ ἀνατράπηκε. Ὁ Θεὸς ἦταν κάτι ἄλλο ἀπ' αὐτὸ ποὺ γινόταν μέχρι τότε κατανοητό. Ὁ Σωκράτης πλήρωσε ναὶ μὲν

1. Ἐναρκτήρια εἰσήγηση στὸ «Τριήμερο Ἐργασίας τῆς Α' Τάξης 2014», τοῦ Λυκείου Λατσιῶν.

2. Ἀντισθένης (5ος αἰ. π.Χ.).

μέ τη ζωή του αὐτῆ τη διδασκαλία του, οἱ ἀρχαῖοι ὅμως Ἕλληνες μέ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου τὴν κατανόησαν πλήρως καὶ τὴν υἰοθέτησαν. Γι' αὐτὸ καὶ δίπλα ἀπὸ τοὺς βωμοὺς τῶν γνωστῶν θεῶν ποὺ πλέον δὲν ἱκανοποιοῦσαν τὶς ἀναζητήσεις τους, τοποθέτησαν καὶ τὸν βωμὸ τοῦ Ἀγνώστου Θεοῦ. Ὁ βωμὸς τοῦ Ἀγνώστου Θεοῦ ἔδωσε ἀφορμὴ στὸν Ἀπόστολο Παῦλο νὰ μιλήσει γιὰ τὸν ἀληθινὸ Θεό, ὅταν τὰ ἱεραποστολικά του βήματα τὸν ἔφεραν στὴν Ἀθήνα, τὴν κοιτίδα τοῦ ἀρχαιοελληνικοῦ κόσμου.

Αὐτὸν τὸν Ἄγνωστο Θεὸ τῶν Ἀθηναίων, ποὺ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος εὐαγγελίστηκε, πιστεύουμε καὶ στὴ δική μας πατρίδα. Γιὰ τὰ τάλαντα ποὺ χαρίζει αὐτὸς ὁ Θεὸς θὰ μιλήσουμε.

Αὐτὸς ὁ Θεὸς εἶναι ὁ ἀληθινὸς Θεός, ποὺ ὁ Ἰδιὸς ἀποκάλυψε τὴν ὑπαρξή Του στὸν ἄνθρωπο. Αὐτοαποκαλύφθηκε, ἀνατρέποντας τὴ μέχρι τότε ἰσχύουσα τάξη. Παύει ὁ ἄνθρω-

πος νὰ ἀναζητεῖ τὸν Θεό. Ὁ Θεὸς ἀπὸ μόνος Του, φανερώθηκε στὸν ἄνθρωπο καὶ δίνεται σ' αὐτόν.

Τὸ πῶς ἔγινε ἡ ἀποκάλυψη τοῦ Θεοῦ, τὰ ἱστορικὰ διπλαδὴ γεγονότα μέσα ἀπὸ τὰ ὁποῖα φανερώθηκε ὁ Θεός, διασώζει ἡ Ἱερὰ Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Ἱερὰ Παράδοση εἶναι κατεγραμμένη στὰ βιβλία τῆς Ἁγίας Γραφῆς τῆς Ἐκκλησίας³ καὶ ἐπεξηγημένη ἀπὸ τοὺς Θεόπνευστους Πατέρες καὶ Διδασκάλους τῆς. Δὲν θὰ ἀναπτύξουμε τὴ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας περὶ τοῦ Θεοῦ. Ἀπὸ αὐτὴ εἶναι ἀναγκαῖο νὰ ἀναφέρουμε μόνο δύο χαρακτηριστικὰ ποὺ τὰ χρειαζόμαστε γιὰ τὴν καλύτερη κατανόηση τοῦ θέματός μας. Ἡ μὲν εἶναι ὅτι ὁ ἀληθινὸς Θεὸς εἶναι Τριαδικός· εἶναι ἡ Ἁγία Τριάδα, Πατέρας, Υἱὸς καὶ Ἅγιο Πνεῦμα. Ἔτσι φανερώνεται καὶ ἐνεργεῖ μέσα στὸν κόσμο. Ὡς Τριαδικὸς Θεὸς ἐπιτελεῖ τὴ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων. Ὡς Τριαδικὸς Θεὸς ἐπίσης μοιράζει τὰ τάλαντα στοὺς ἀνθρώπους. Ἡ

3. Ὑποχρεοῦμαστε νὰ ἀναφερθοῦμε στὴν Ἁγία Γραφή τῆς Ἐκκλησίας, διότι κυκλοφοροῦν πολλὲς ἐκδόσεις «Ἁγίας Γραφῆς» ποὺ ἔχουν ἀλλοιωμένο περιεχόμενο καὶ εἶναι Ἁγίες Γραφές μόνο στὸ ὄνομα. Τέτοιες εἶναι οἱ ἐκδόσεις τῶν αἰρετικῶν Μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβά.

δεύτερη είναι ότι ο Τριαδικός Θεός είναι προσωπικός. Αυτό σημαίνει ότι ο Θεός δεν είναι μια ανώτερη απρόσωπη και απροσπέλαστη οντότητα. Είναι ο Θεός με τον Όποιο ο πιστός έχει κοινωνία και συνάπτει και διατηρεί μαζί ιδιαίτερη προσωπική σχέση. Διότι ο Τριαδικός Θεός να μὲν αποκαλύφθηκε γενικά στην ανθρωπότητα, αποκαλύπτεται όμως και προσωπικά στον κάθε ένα ξεχωριστά και προσωπικά. Αποκαλύπτεται και ένοικεί στον κάθε πιστό που το ποθει και αγωνίζεται -συνεπικουρούμενος υπό της Θείας Χάριτος- για να το πετύχει. Αυτή είναι η εμπειρία και το βίωμα των Αγίων μας και όλων των πιστών σε κάθε εποχή.

Η Ίερὰ Παράδοση καταγράφει την αποκάλυψη του αληθινού Θεού στους ανθρώπους, καταγράφει επίσης και την αληθινή ιστορία για τη δημιουργία και τον προορισμό του κόσμου και του ανθρώπου. Διότι η ύπαρξη του κόσμου και του ανθρώπου δεν είναι ούτε τυχαία, ούτε αποτέλεσμα εξέλιξης. Ἄς δοῦμε, επιγραμματικά και απλά βέβαια, την ιστορία της δημιουργίας του ανθρώπου και ποιός είναι ο προορισμός του.

Ο κόσμος, ορατός και άορατος, είναι προῖον της Ἀγάπης του Θεού. Τα περι της δημιουργίας του Κόσμου σε ἕξι ἡμέρες είναι γενικῶς γνωστά. Τα διηγείται με αρκετές λεπτομέρειες το βιβλίο της Γενέσεως. Ουσιαστικά, αυτό που πρέπει να κρατήσουμε απ' ὅλη τη διήγηση, και που είναι θεμελιώδης πίστη της Ἐκκλησίας μας, είναι ότι ο Τριαδικός Θεός είναι ο Δημιουργός του κόσμου και ότι η δημιουργία έγινε «ἐκ τοῦ μὴ ὄντος»· ἀπὸ τὸ τίποτα. Ο κόσμος δημιουργήθηκε ἀπὸ τὸν Θεό, χωρίς να προϋπάρχει ἀπολύτως τίποτα, μόνο με τὴ βούλησή Του και τὸ δημιουργικό Του πρόσταγμα. Ἡ ἐπιστήμη στὸ μέλλον ἴσως μπορέσει νὰ δώσει τεκμηριωμένες ἐξηγήσεις γιὰ τὸ πῶς ἔγινε ἡ δημιουργία. Ἐπὶ τοῦ παρόντος μόνο ὑποθέσεις και εἰκασίες διατυπώνονται.

Ο ἄνθρωπος, τὸ τελειότερο δημιούργημα τοῦ Θεοῦ, εἶναι ψυχοσωματικὴ οντότητα· δημιουργήθηκε κατ' εἰκόνα Θεοῦ· ἔλαβε δηλαδή πολῦτιμα και μοναδικὰ δῶρα ἀπὸ τὸν Δημιουργό: τὴν ἐλευθερία και τὸν ὀρθὸ λόγο. Τοποθετήθηκε στὸν παράδεισο τῆς τρυφῆς ὡς κύριος τῆς ὑπόλοιπης κτίσης, ζώντας

στή μακαρία προπρωτική κατάστασι. Ἐλευθέρα, καὶ ἀξιοποιώντας τὸν ὀρθὸ λόγον, εἶχε τὴ δυνατότητα νὰ φτάσει στὴν ἀγιότητα καὶ τὴν ἀθανασία· δηλαδὴ στὴν παγίωσι καὶ διαίωσι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων τῆς προσωπικῆς ἔνωσις καὶ κοινωνίας του μὲ τὸν Θεόν. Αὐτὸς ἦταν ἕξ ἀρχῆς καὶ θὰ εἶναι πάντοτε ὁ προορισμὸς τοῦ ἀνθρώπου. Τίποτε λιγότερο!

Δὲν τὸ πέτυχε ὅμως, ἀφοῦ τὴ μία καὶ μοναδικὴ ἐντολὴ ποῦ τοῦ εἶχε δώσει ὁ Δημιουργός, δὲν κατάφερε νὰ τὴ τηρήσει. Ἡ ἐντολὴ αὐτὴ ἦταν ἐντολὴ δοκιμασίας γιὰ ἄσκηση τῆς ἐλευθερίας του. Ἡ παρακοὴ τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ, ἡ ἁμαρτία καὶ ἡ πτώσι διέκοψαν τὴν κοινωνία μὲ τὸν Θεόν, τὴν πηγὴ τῆς ζωῆς. Ὁ θάνατος εἰσῆλθε στὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ ἱστορία τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἀπὸ τὴ διάπραξι τῆς ἁμαρτίας, τὴν πτώσι καὶ τὴν ἀπομάκρυνσι ἀπὸ τὸν Θεόν εἶναι γεμάτη πόνος, ἀγωνία, θλίψι, κακὰ καὶ θάνατος.

Τὴν κατάστασι ἐκείνη τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἀποκατάστησε καὶ ἐπανέφερε στὴν προτέρα ἔνδοξι κατάστασί της ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, τὸ δεύτερο πρόσωπο τῆς Ἁγίας

Τριάδος, ὁ ὁποῖος, ὅταν ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου, ἔγινε ἄνθρωπος, ὁμοιοπαθῆς μὲ τοὺς ἀνθρώπους, χωρὶς ὅμως τὴν ἁμαρτία. Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ἔζησε μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, δίδαξε, ἐπιτέλεσε σημεῖα, παραδόθηκε ἐκούσια στοὺς διώκτες Του, σταυρώθηκε, ἀναστήθηκε ἐκ νεκρῶν, ἀνελήφθηκε στοὺς οὐρανοὺς καὶ ἀπέστειλε τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ἐκπληρώνοντας ἔτσι τὸ σχέδιον τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴ σωτηρία καὶ ἀποκατάστασι τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Κατάργησε τὸν θάνατον καὶ τὶς ὑπόλοιπες συνέπειες τῆς ἁμαρτίας.

Ἡ σωτηρία καὶ ἀποκατάστασι τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, εἶναι πραγματικότητα. Ἐχει συντελεσθεῖ ἀπὸ τὸν Ἐνανθρωπήσαντα Θεὸν Λόγον καὶ εἶναι ἀντικειμενικὸ γεγονός. Ἀλλὰ ἐπαφίεται στὸν κάθε ἕνα ἄνθρωπον ξεχωριστά, προσωπικὰ καὶ ἀπολύτως ἐλεύθερα, νὰ ἀγωνιστεῖ νὰ τὴν κατακτήσει καὶ νὰ τὴν κάνει δική του.

Ἡ προσωπικὴ προσοικείωσι καὶ ἐπίτευξι τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας γίνεται πλέον μέσα στὴν Ἐκκλησία, ποῦ ὁ ἴδιος ὁ Κύριος ἐγκαθίδρυσεν ἐπὶ τῆς γῆς γιὰ τὸν

σκοπό αυτό. Τὴν Ἐκκλησία ἀποτελοῦν ὅλοι ἀνεξαιρέτα οἱ ἄνθρωποι ποὺ ἔχουν βαπτιστεῖ στὸ ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος καὶ συνεχίζουν νὰ πιστεύουν σ' Αὐτὴν καὶ νὰ ζοῦν ἀνάλογα. Ἐκκλησία δὲν εἶναι μόνο οἱ κληρικοί. Εἶναι ὅλοι οἱ Χριστιανοί.

Ἡ Ἐκκλησία, τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ὅπως τὸ ὀνομάζει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ἔχει τὶς δομές της καὶ εἶναι ὀργανωμένη μὲ τέτοιο τρόπο, γιὰ νὰ λειτουργεῖ ἀποτελεσματικὰ καὶ νὰ ἐπιτυγχάνει τὸν σκοπὸ της. Ὑπάρχουν ἱεραρχημένες θέσεις καὶ ξεκάθαροι ρόλοι μέσα στη δομὴ της⁴. Αὐτὸ εἶναι σαφὴς διδασκαλία τῆς Καινῆς Διαθήκης καὶ βιωμένη πραγματικότητα στὴ ζωὴ καὶ τὴν ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας. Ὅλα ὁμῶς τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας, ἀπὸ ὅποιαδήποτε θέση κι ἂν ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ τοὺς ὄρισε, ἐργάζονται

γιὰ τὸν ἴδιο σκοπὸ. Τὴ σωτηρία, τὴ δική τους καὶ τῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν τους. Καὶ αὐτὴ ἡ προοπτικὴ τοὺς κάνει ὅλους ἀνεξαιρέτα ἴσους μεταξύ τους. Ὅλοι μποροῦν νὰ γευθοῦν τὴν ἀγιότητα.

Ἡ κατάληψη τῶν διαφορῶν θέσεων μέσα στὴ δομὴ τῆς Ἐκκλησίας δὲν γίνεται αὐθαίρετα καὶ ἀδιάκριτα. Εἶναι ἔργο τοῦ Ἁγίου Πνεύματος⁵ ποὺ «ὄλον συγκροτεῖ τὸν θεσμὸν τῆς Ἐκκλησίας»⁶. Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα κατανέμει τοὺς ρόλους καὶ τὶς θέσεις. Ταυτόχρονα, προικίζει μὲ τὰ ἀναγκαῖα χαρίσματα τοὺς Χριστιανούς, γιὰ νὰ διεκπεραιώσουν μὲ ἐπιτυχία τοὺς ρόλους τους, ἔχοντας πάντοτε ὡς κριτήριο τὸ πνευματικὸ συμφέρον, τῶν ἰδίων καὶ τοῦ συνόλου τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτὰ εἶναι τὰ τάλαντα ποὺ ὁ Θεὸς δίνει στοὺς ἀνθρώπους.

Μὲ χαρίσματα, ἢ ἀλλιῶς τα-

4. «Διαιρέσεις δὲ χαρισμάτων εἰσὶ, τὸ δὲ αὐτὸ Πνεῦμα» (Α' Κορ. 12, 4) «καὶ οὗς μὲν ἔθετο ὁ Θεὸς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πρῶτον ἀποστόλους, δεῦτερον προφήτας, τρίτον διδασκάλους, ἔπειτα δυνάμεις, εἶτα χαρίσματα ἰαμάτων, ἀντιλήψεις, κυβερνήσεις, γένη γλωσσῶν. Μὴ πάντες ἀπόστολοι; μὴ πάντες προφῆται; μὴ πάντες διδάσκαλοι; μὴ πάντες δυνάμεις; μὴ πάντες χαρίσματα ἔχουσιν ἰαμάτων; μὴ πάντες γλώσσαις λαλοῦσι; μὴ πάντες διερμηνεύουσιν;» (Α' Κορ. 12, 28 - 30).

5. «Ἐκάστῳ δὲ δίδεται ἡ φανέρωσις τοῦ Πνεύματος πρὸς τὸ συμφέρον» (Α' Κορ. 12, 7).

6. Στιχηρὸ τοῦ Ἐσπερινοῦ τῆς Κυριακῆς τῆς Πεντηκοστῆς.

λέντα, προικίζονται ὅλοι οἱ Χριστιανοί. Διότι ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ λαμβάνουν τὶς δωρεὰς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μὲ τὸ Μυστήριον τοῦ Ἁγίου Χρίσματος. Κάθε νεοφώτιστος, μετὰ τὴ Βάπτισί του, χρίεται μὲ τὸ Ἅγιο Μύρο καὶ κατὰ αὐτὸ τὸν τρόπο λαμβάνει τὰ ποικίλα καὶ πλούσια χαρίσματα τοῦ Θεοῦ. Μὲ τὸ Ἅγιο Μύρο χρίεται καὶ κάθε Χριστιανὸς ποὺ γιὰ ὁποιοδήποτε λόγο βρέθηκε ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ μετανοημένος ἐπέστρεψε πίσω. Τὸ Ἅγιο Χρίσμα ἐπισφραγίζει τὴν ἐπάνοδό του.

Ἀπὸ αὐτὴ τὴν πληθώρα τῶν χαρισμάτων, ποὺ ὁ Χριστιανὸς λαμβάνει ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, κάποιον ἀπ' αὐτὰ ἐκδηλώνεται ὡς «ἴδιον χάρισμα»⁷, δηλαδὴ ἰδιαίτερο ταλέντο. Κάθε Χριστιανὸς λαμβάνει καὶ ἐκδηλώνει ἰδιαίτερο χάρισμα-ταλέντο, ἀνάλογα μὲ τὴ δύναμή του⁸. Γι' αὐτὸ ὑπάρχει ποικιλία ταλέντων με-

ταξὺ τῶν ἀνθρώπων. Βλέπουμε τοὺς ἀδελφοὺς Χριστιανοὺς νὰ ξεχωρίζουν ὁ καθένας σὲ διαφοροὺς τομεῖς, ἀνάλογα μὲ τὰ ταλέντα τους καὶ ἀνάλογα ἐπίσης μὲ τὴ δύναμη καὶ τὴν ἰκανότητά τους νὰ ἀναδείξουν τὸ ταλέντο τους. Τὸ ταλέντο τους γίνεται τὸ κόσμημα τῆς ζωῆς τους, σὲ ὅσους βέβαια θέλουν καὶ προσπαθοῦν· γίνεται ἀκόμα ὁ πλοῦτος καὶ ἡ ἀρχοντιά τους. Καταλαβαίνουμε λοιπόν, γιὰ τὸ Κύριος στὴ γνωστὴ παραβολὴ τῶν τάλαντων μίλησε γιὰ τάλαντα. Τὸ τάλαντο, ὅπως εἶπαμε, ἦταν νόμισμα μὲ μεγάλῃ ἀξία· μεγάλῃ ἀξία ἔχει καὶ τὸ ταλέντο γιὰ τὸν κάθε ἄνθρωπο.

Στὴν ἐν λόγω παραβολή, ποὺ τὴν βρίσκουμε στὸ Κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιο (25, 14 - 30)⁹, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ὅτι ἔγινε ἡ αἰτία νὰ καθιερωθεῖ ὁ ὅρος τάλαντο-ταλέντο γιὰ χαρακτηριστεῖ τὸ ἰδιαίτερο χάρισμα κάθε ἀνθρώ-

7. «Ὁς μὲν οὕτως, ὅς δὲ οὕτως» (Α' Κορ. 7, 7), δηλαδὴ ὁ ἕνας τὸ ἕνα, καὶ ὁ ἄλλος τὸ ἄλλο.

8. «Ἐκάστῳ κατὰ τὴν ἰδίαν δύναμιν» (Ματθ. 25, 15), δηλαδὴ κατὰ τὴν προσωπικὴ ἰκανότητά του νὰ χειριστεῖ ὀρθὰ τὸ ταλέντο του.

9. Τὴ διδασκαλία περὶ τῶν χαρισμάτων-ταλέντων ἀνέπτυξε καὶ ἐπεξήγησε περισσότερο ὁ Ἀπόστολος Παῦλος στὶς ἐπιστολές του, κυρίως στὴν Α' Πρὸς Κορινθίους, στὴν Πρὸς Ρωμαίους καὶ στὴν Πρὸς Ἐφεσίους.

που, ὁ Κύριος διδάσκει ἀκόμα μιὰ σημαντικὴ σωτηριολογικὴ ἀλήθεια ποὺ πρέπει νὰ λάβουμε ὑπόψη μας:

Κάθε ἄνθρωπος λαμβάνει τάλαντα, ἄλλος λίγα, ἄλλος πολλά. Κάθε ἄνθρωπος ὅμως ἔχει τὴν ὑποχρέωση νὰ ἐργαστεῖ, γιὰ νὰ τὰ πολλαπλασιάσει, νὰ τὰ αὐξήσει. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι κάθε ἄνθρωπος καλεῖται νὰ ἀξιοποιήσει τὸ τάλαντό του στὸν μέγιστο δυνατὸ βαθμὸ. Μάλιστα, θὰ δώσει λόγο γιὰ αὐτὸ κατὰ τὴ Δευτέρα Παρουσία τοῦ Κυρίου.

Τὸ τάλαντο δὲν δίνεται γιὰ προσωπικὴ εὐχαρίστηση. Δὲν δίνεται γιὰ νὰ θρέψει καὶ νὰ ἐξάψει τὸν ἐγωισμό. Δὲν δίνεται, ἀκόμη περισσότερο, γιὰ νὰ γίνει μέσο καὶ ἀφορμὴ γιὰ τὴν ἐπιτέλεση τῆς ἁμαρτίας, ὅπως ἔπραξε ὁ πονηρὸς δοῦλος τῆς παραβολῆς. Ὅπως εἶπαμε καὶ πιὸ πρὶν, τὸ τάλαντο δίνεται στὸν ἄνθρωπο γιὰ τὸ πνευματικὸ του καλὸ καὶ τὴ σωτηρία, τόσο τοῦ ἰδίου ὅσο καὶ τῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν του, διὰ μέσου τῆς ἀξιοποίησής του.

Παιδιά μου. Βρίσκεστε σ' ἓνα σταυροδρόμι. Γνωρίζω ὅτι πολλοὺς ἀπὸ σᾶς, ἂν ὄχι ὅλους, σᾶς ἀπασχολοῦν τὰ ἐρωτήματα: Τί

δρόμο νὰ ἀκολουθήσω; Ποιὰ εἶναι τὰ χαρίσματά μου; Ποιὸ εἶναι τὸ ταλέντό μου; Σὲ τί ξεχωρίζω; Τί ἐπάγγελμα νὰ ἐπιλέξω;

Κατηγορηματικὲς ἀπαντήσεις στὰ ἐρωτήματα αὐτὰ δὲν ὑπάρχουν. Ὅμως, ὁ καθένας καὶ ἡ κάθε μιὰ ἀπὸ σᾶς, μὲ αὐτογνωσία καὶ μὲ τὴ βοήθεια τῶν δικῶν σας ἀνθρώπων, τῶν γονιῶν καὶ καθηγητῶν σας, ποὺ ξέρετε ὅτι σᾶς ἀγαποῦν καὶ θέλουν τὸ καλύτερο γιὰ σᾶς, θὰ βρεῖτε τὸν δρόμο σας. Θὰ ἀνακαλύψετε τὸ ἰδιαίτερό σας ταλέντο. Θὰ ἐπιλέξετε τὸν δρόμο καὶ τὸ ἐπάγγελμα ποὺ θὰ ἀκολουθήσετε.

Ἐγὼ θὰ σᾶς πῶ μόνο μιὰ συμβουλή, καὶ αὐτὸ ἄς εἶναι ὁ ἐπίλογος τῆς εἰσήγησής μας: Μὴν ἐπιλέξετε ὅ,τι ἀντιστρατεύεται τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Μὴν ἐπιλέξετε ὅ,τι ἐξευτελίζει καὶ καταβαραθρώνει τὸν ἄνθρωπο. Ἐπιλέξετε μὲ προσοχὴ καὶ κυρίως μὲ προσευχή!

Ὅταν τὸ ἐπιλέξετε, δώστε τὸν καλύτερό σας ἑαυτό, γιὰ νὰ πετύχετε. Εὐχομαι, ὁ Χριστὸς μας, τὸ Φῶς τὸ Ἀληθινό, νὰ φωτίζει τὶς καρδιές σας, τώρα καὶ πάντοτε. Ἀμήν.

Τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου στὸν Χριστιανισμό

Μιχάλη Νικολάου
Θεολόγου

ΜΕΡΟΣ Γ΄

(Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄ ΤΟ ΣΩΜΑ ΣΤΗΝ ΠΤΩΣΗ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

1. Τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου πρὸ τῆς πτώσεως

Τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου, κατὰ τὴν Πατερικὴ Παράδοση, δὲν δημιουργήθηκε ἐξαρχῆς στὴν κατάσταση πὺ βρίσκεται σήμερα. Μεταξὺ τῆς πρώτης πλάσεως τοῦ σώματος τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς τωρινῆς του καταστάσεως ἔχει ἐπέλθει μεγάλη μεταβολή. Ὁ Θεὸς ἔπλασε τὸν ἄνθρωπο μ'

ἓνα σῶμα προορισμένο ἐξαρχῆς γιὰ τὴν ἀθανασία¹. Ὁ θάνατος εἶναι φαινόμενο μεταγενέστερο, προερχόμενο ἀπὸ τὴ στέρησι τῆς κοινωνίας τοῦ ἀνθρώπου μετὸν Θεό. Πρὶν τὴν πτώση, ὁ ἄνθρωπος φοροῦσε στολὴ «θεοῦφαντη», τὸ ψυχοσωματικὸ ἔνδυμά του ἦταν ὑφασμένο μετὴ τὴ Χάρη, τὸ φῶς καὶ τὴ δόξα τοῦ Θεοῦ. Πρόκειται γιὰ τὸ ἔνδυμα τοῦ «κατ' εἰκόνα», στὸ ὁποῖο ἔλαμπε «*ἡ πρὸς τὸ θεῖον*

1. Βλ. Γεωργίου Ἰ. Μαντζαρίδου, *Ἀλήθεια καὶ ζωή*, ἐκδ. Ἰνδικτος, Ἀθήνα 2012, σ. 78.

ομοίωσις», τὴν ὁποία συνιστοῦσαν ἢ «ἀπάθεια», ἢ «μακαριότητα» καὶ ἢ «ἀφθαρσία»².

Ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής, στοιχώντας στὴν ἀνωτέρω ἄποψη, ἀναφέρει πὼς ἢ «κρᾶσις» τοῦ σώματος τοῦ Ἀδάμ, δηλαδὴ ἢ ὑφὴ τῶν ψυχωματικῶν του λειτουργιῶν, πρὸ τῆς πτώσεως, ἦταν ἐντελῶς ἄλλη³. Ὁ ἄνθρωπος εἶχε ἕνα σῶμα μὲ φυσικὴ εὐεξία, χωρὶς φθαρτικὲς ἀντιθέσεις καὶ ἀλλοιώσεις καὶ μετεῖχε στὴν κατὰ χάριν ἀθανασία. Μία τέλεια ἁρμονία σωματικὴ, μία ἀπόλυτη μὴ συνθετότητα, ὑπὸ τὴν ἔννοια τοῦ ἐντελῶς ἐνιαίου, ἀπολύτως ἐνοποιημένου σωματικοῦ συστήματος⁴. Τὸ σῶμα αὐτὸ δὲν κρῶνει, δὲν ὑπερθερμαίνεται, οὔτε ἔχει τὰ ἄλλα μειονεκτήματα ποὺ συνοδεύουν τὴ θνητὴ σάρκα⁵. Ὅπως βεβαιώνει σὲ

πολλὰ κείμενά του καὶ ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος, οἱ πρωτόπλαστοι «οὐδὲ ταῖς τῶν σωμάτων ἀναγκαίς ὑπέκειντο»⁶, ἐνῶ εἶχαν σῶμα, δὲν εἶχαν ἀνάγκη «μυδενὸς τῶν σωματικῶν»⁷. «Καθάπερ ἄγγελοι, οὕτω διητῶντο ἐν τῷ παραδείσῳ, οὐχ ὑπὸ ἐπιθυμίας φλεγόμενοι, οὐχ ὑπὸ ἐτέρων παθῶν πολιορκούμενοι»⁸. Το σῶμα πρὸ τῆς πτώσεως μένει γυμνό, ἐξαιτίας τοῦ ὅτι δὲν εἶναι θνητὸ καὶ σύνθετο, ἀλλὰ ἀπολύτως ἀπλό, ἀπερίσπαστο ἀπὸ κάθε μέρμυνα γύρω ἀπ' τὸν ἑαυτό του, ἀκριβῶς ἐπειδὴ εἶναι δοσμένο στὴ λατρεία τοῦ Θεοῦ⁹.

Τὸ σῶμα τοῦ πρώτου ἀνθρώπου μετέχει στὴ ζωὴ τοῦ Θεοῦ, ὄντας μέσο λατρείας Του καὶ μποροῦσε μὲ τὴν ἐλεύθερη θέληση τοῦ ἀνθρώπου, μετέχοντας ὅλο καὶ περισσότερο στὴ Θεία

2. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, *Εἰς τὴν Γένεσιν*, Ὁμιλία 15, 4, PG 53, 123 καὶ Ὁμιλία 16, 5, PG 53, 131.

3. Βλ. Μαξίμου Ὁμολογητοῦ, *Περὶ διαφορῶν ἀποριῶν*, PG 91, 1353ABCD.

4. Βλ. Πρεσβ. Νικολάου Λουδοβίκου, «*Μεταφυσικὴ ἢ Ἐσχατολογία τοῦ σώματος*», ΕΕΘΣΑΠΘ, τ. 1, Θεσσαλονίκη 1990, σ. 126.

5. Βλ. Γεωργίου Ἰ. Μαντζαρίδου, *Ἀλήθεια καὶ ζωὴ*, ὅ.π., σ. 78.

6. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, *Εἰς τὴν Γένεσιν*, 18, 4, PG 53, 153.

7. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, *Εἰς τὴν Γένεσιν*, 16, 4, PG 53, 130.

8. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, *Εἰς τὴν Γένεσιν*, 15, 4, PG 53, 123.

9. Βλ. Πρεσβ. Νικολάου Λουδοβίκου, ὅ.π., σ. 127.

Ζωή, γὰ γίνεῖ κατοικητήριον τοῦ Θεοῦ Λόγου. Ἡ αὐτεξούσια ὁμῶς τροπὴ τῆς θελήσεώς του, τὸν στρέφει πρὸς τὴν παρὰ φύσιν ἀλογία. Ἀποτέλεσμα εἶναι ἡ προπατορικὴ πτώση καὶ ἡ ἀπομάκρυνση τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν Θεό, πὸν ὀδηγεῖ φυσιολογικὰ στὸν σωματοφυχικὸ μαρασμὸ τοῦ ἀνθρώπου¹⁰.

2. Τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τὴν πτώση καὶ οἱ «δερμάτινοι χιτῶνες»

Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μετὰ τὴν ἔννοια τῶν «δερματίνων χιτῶνων» περιγράφουν καὶ ἐρμηνεύουν τὴ μετὰ τὴν πτώση κατάσταση τοῦ ἀνθρώπου. Οἱ δερμάτινοι χιτῶνες, ὅπως τὸ δείχνει καθαρὰ ἡ διήγηση τῆς Γενέσεως, προστέθηκαν στὸν ἀνθρώπο μετὰ τὴν πτώση, δὲν

ἀποτελοῦν φυσικὸ συστατικὸ στοιχεῖο του¹¹, οὔτε εἶναι τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου¹², ὅπως πολλοὶ ὑποστηρίζουν. Αὐτὸ ἀναιρεῖ καὶ τὶς ὑποτιμητικὲς ἀντιλήψεις γιὰ τὸ σῶμα. Οἱ δερμάτινοι χιτῶνες ἐκφράζουν, ἀφ' ἑνὸς τὴ νεκρότητα τὴν ὁποία περιβλήθηκε ὡς δευτέρη φύση του, μετὰ τὴν πτώση, ὁ ἄνθρωπος καὶ ἀφ' ἑτέρου τὴ μετατροπὴ τῆς ζωῆς σὲ ἐπιβίωση¹³. Ἐνῶ, πρὶν ἀπὸ τὴν πτώση, ὁ ἄνθρωπος ἦταν «γυμνὸς μὲν τῆς τῶν νεκρῶν δερμάτων ἐπιβολῆς»¹⁴, κατόπιν «δέρμασι νεκροῖς περικαλύπτεται»¹⁵. Ὁ ἅγιος Γρηγόριος Νύσσης μιλάει γιὰ «τὸν νεκρὸν ἐκείνον καὶ εἰδεχθῆ χιτῶνα, τὸν ἐκ τῶν ἀλόγων δερμάτων ἡμῖν ἐπιβληθέντα». Προσδιορίζει δὲ μετὰ ἀκόμη μεγαλύτερη σαφήνεια: «Ἔστι δὲ ἂ προσέλαβεν (ὁ ἄνθρωπος)

10. Βλ. Πρεσβ. Νικολαίου Λουδοβίκου, ὁ.π., σσ. 126 - 128.

11. Βλ. Γρηγορίου Νύσσης, *Λόγος Κατηχητικός*, 8, PG 45, 33C.

12. Περισσότερα γιὰ τὴ διδασκαλία τῶν δερματίνων χιτῶνων, βλ. Παναγιώτη Νέλλα, *Ζῶον Θεοῦμενον*, ἐκδ. Ἀρμός, Ἀθήνα 1979, σσ. 48 - 49.

13. «Οὐκοῦν ἐκ τῆς τῶν ἀλόγων φύσεως ἡ νεκρότης οἰκονομικῶς περιετέθη τῇ εἰς ἀθανασίαν κτισθείσῃ φύσει». Γρηγορίου Νύσσης, *Λόγος Κατηχητικός*, 8, PG 45, 33CD.

14. Γρηγορίου Νύσσης, *Περὶ Παρθενίας*, 12, PG 46, 373C.

15. Γρηγορίου Νύσσης, *Περὶ Παρθενίας*, 12, PG 46, 376A.

ἀπὸ τοῦ ἀλόγου δέρματος· ἡ μίξις, ἡ σύλληψις, ἡ ἐκποίησης, ἡ κατ' ὀλίγον ἐπὶ τὸ τέλειον (πνευματική) αὔξεις, ἡ ἀκμή, τὸ γῆρας, ἡ νόσος, ὁ θάνατος»¹⁶, δηλαδή ὅ,τι σήμερον ὀνομάζουμε βιολογικὴ ζωὴ.

Οἱ δερμάτινοι χιτῶνες καὶ ἡ ὑλικὴ ζωὴ ποὺ ἐπιβάλλουν, δὲν ἐξαντλοῦνται στὸ σῶμα, στὶς σωματικὲς ἐνέργειες, ἀλλὰ ἐμπεριέχουν καὶ τὶς ἐνέργειες τῆς ψυχῆς, ποὺ καὶ αὐτὲς ντύνονται τὸ «ἄλογο σχῆμα». Τὸ σῶμα ἀσφαλῶς ἔχει ντυθεῖ τοὺς δερμάτινους χιτῶνες καὶ χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὴν «παχυμερῆ ταύτην καὶ βαρεῖαν κατασκευὴν»¹⁷. Ὀλόκληρος, ὅμως, ὁ ψυχοσωματικὸς ὀργανισμὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔπαθε μὲ τὴν πτώση ἓνα εἶδος ἐμπλοκῆς καὶ ἐγκλωβισμοῦ μὲ ἀποτέλεσμα τὴν ἄλογη ζωὴ. Τὰ θεοειδῆ χαρακτηριστικά του «κατ' εἰκόνα» ξέφυγαν ἀπὸ τὴ φυσικὴ τους κατεύθυνση καὶ λειτουργικότητα, διαστράφηκαν, ὑποτάχθηκαν στὴν ἄλογη φύση. Πρόκειται γιὰ

μία γενικὴ σύζευξη τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὴν ὑλικότητα, ποὺ τὸν κάνει ἐμπαθῆ καὶ στὸ σύνολό του σαρκικό¹⁸.

Βέβαια, οἱ δερμάτινοι χιτῶνες, ἀπὸ τὴ μία εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἁμαρτίας, ἀποτελοῦν ἀμαύρωση τοῦ κατ' εἰκόνα, ἐκπτώση ἀπὸ τὴν κατὰ φύσιν κατάστασι καὶ συνιστοῦν ταυτόχρονα ὕβρη, «δίκη», καὶ τραῦμα, ἀπὸ τὴν ἄλλη, ὅμως, ἀποτελοῦν φάρμακο, εὐλογία καὶ συνιστοῦν μία καινούργια δυνατότητα ποὺ δίνει ὁ Θεὸς στὸν ἄνθρωπο γιὰ νὰ μπορέσει, ἀφοῦ ἔχασε τὴ ζωὴ, νὰ ἐπιβιώσει μέσα στὶς νέες δραματικὲς συνθῆκες ποὺ δημιούργησε ἡ πτώσι. Γίνονται, μὲ τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ἔσχατα μέσα γιὰ τὴ διάσωσι τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ σώματός του, ἀλλὰ καὶ τὰ μέσα γιὰ τὴν καινούργια πορεία τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεό¹⁹, γιὰ νὰ φθάσει στὸ σημεῖο νὰ ξαναβρεῖ τὴν πληρότητα τῆς ζωῆς καὶ τὴν ὠραιότητα τῆς μορφῆς τῆς φύσης τοῦ ἐν Χριστῷ.

16. Γρηγορίου Νύσσης, *Περὶ ψυχῆς καὶ ἀναστάσεως*, PG 46, 148C - 149A.

17. Γρηγορίου Νύσσης, *Περὶ ψυχῆς καὶ ἀναστάσεως*, PG 46, 108A.

18. Βλ. Παναγιώτη Νέλλα, *Ζῶον Θεούμενον*, ἐκδ. Ἄρμος, Ἀθήνα 1979, σσ. 53 - 55.

19. Βλ. ὁ.π., σσ. 68 - 69, 98 - 99.

3. Τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὴν ἐνανθρώπηση τοῦ Χριστοῦ

Ἡ ἀξία τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος διατρανώνεται μὲ τὴν ἐνανθρώπηση τοῦ Κυρίου. Ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὴν ἐνανθρώπησίν Του, ἔλαβε ὄχι μόνο τὴ λογικὴ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ καὶ τὸ σῶμα, δηλαδὴ ὀλόκληρη τὴν ἀνθρώπινη φύση, γιὰ νὰ τὴν σώσει ὀλόκληρη, νὰ τὴν ἐξαγάσει καὶ ἀνακαινίσει σὲ νέα ἐν Χριστῷ κτίσις²⁰.

Σὲ μία ὁμιλία του ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς ἐκθέτει τὸν σκοπὸ τῆς θείας ἐνανθρωπήσεως καί, μεταξὺ τῶν ἄλλων, λέει: «Γέγονε τοίνυν ὁ τοῦ Θεοῦ Υἱὸς ἄνθρωπος... ἵνα δειχθῆ πῶς ἡ τοῦ ἀνθρώπου φύσις παρὰ πάντα τὰ κτίσματα κατ' εἰκόνα ἐκτίσθη Θεοῦ· τοσοῦτον γὰρ ταύτη τὸ συγγενὲς πρὸς Θεόν, ὡς καὶ δύνασθαι συνελ-

θεῖν αὐτῷ πρὸς μίαν ὑπόστασιν· ἵνα τιμήσῃ τὴν σάρκα καὶ αὐτὴν τὴν θνητὴν...»²¹. Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς τονίζει ἰδιαίτερος τὴ σωτηριώδη σημασία τῆς ὑποστατικῆς ἐνώσεως τῆς θείας καὶ ἀνθρωπίνης φύσεως, ποὺ ἔγινε στὸ πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἔλαβεν ἐκ τῆς Παρθένου σάρκα ἄκρως μὲν καθαρὰν, ἀλλὰ θνητὴν καὶ παθητὴν²². Ὅπως εὐστοχα σημειώθηκε, ὅσα εἰδικώτερα λέγει ὁ Παλαμᾶς περὶ τῆς τιμῆς, τὴν ὁποία προσέδωσε στὴ θνητὴ σάρκα τοῦ ἀνθρώπου ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς σαρκώσεώς Του, ἀποτελοῦν τὸν ὕμνον τοῦ χριστιανικοῦ ἀσκητισμοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπο καὶ τὸ σῶμα του²³.

Ἡ ὑποστατικὴ ἔνωση τῶν δύο φύσεων στὸ πρόσωπο τοῦ Θεοῦ Λόγου εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἀνακαινίση καὶ θέωση τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἀνέλαβε τὴν

20. Βλ. Γαλ. 6, 15. Πρβλ. Παν. Χ. Δημητροπούλου, «Σῶμα», ΘΗΕ 11, Ἀθήνα 1967, σ. 628.

21. Γρηγορίου Παλαμᾶ, Ὁμιλία 16, PG 151, 201D - 204B.

22. Βλ. Γρηγορίου Παλαμᾶ, Ὁμιλία 16, PG 151, 205C.

23. Βλ. Γεωργίου Ἱ. Μαντζαρίδου, Παλαμικά, ἐκδ. Π. Πουρναρᾶ, Θεσσαλονίκη 1998, σ. 168.

άνθρωπινη φύση και μετέδωσε σ' αὐτὴν τὸ πλήρωμα τῆς Χάριτός Του, ἀπαλλάσσοντάς την ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῆς φθορᾶς καὶ τοῦ θανάτου. Ὅπως εὐστοχα ἀναφέρει ὁ Καθηγητὴς Γεώργιος Μαντζαρίδης «*Ἡ σὰρξ τοῦ Χριστοῦ, ὡς σῶμα τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Λόγου τοῦ Θεοῦ, ἀποτελεῖ... τὸ σημεῖον ἐπαφῆς τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ παρέχει τὴν ὁδόν, ἡ ὁποία φέρει εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν*»²⁴. Ὁ Μέγας Ἀθανάσιος τονίζει ὅτι ἐνῶ μετὰ τὴν παράβαση τοῦ Ἀδὰμ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ὀδηγοῦνταν στὴν ἀπώλεια, πρώτη σώθηκε καὶ ἐλευθερώθηκε ἡ σάρκα τοῦ Χριστοῦ, ὡς σῶμα τοῦ Θείου Λόγου. Καὶ ἐμεῖς λοιπὸν «*ὡς σύσσωμοι τυγχάνοντες, κατ' ἐκεῖνο σωζόμεθα*»²⁵.

Ἡ Σάρκωση τοῦ Θεοῦ Λόγου σημαίνει εἴσοδο τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στὸ σῶμα καὶ τὴν ὕλη²⁶, ἐνῶ ἡ Μεταμόρφωσί Του φα-

νερώνει τὶς συνέπειες τῆς Σαρκώσεως καὶ ὑπογραμμίζει τὴ σπουδαιότητα ποὺ ἔχει τὸ ἀνθρώπινο σῶμα. Συγκεκριμένα, ἡ Μεταμόρφωση τοῦ Χριστοῦ, κατὰ τὴν ὁποία ἔλαμψε τὸ πρόσωπό Του, ὅπως ὁ ἥλιος, καὶ τὰ ἱμάτιά Του ἔγιναν λευκά, ὅπως τὸ φῶς, δείχνει τὴ θέωση καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος. Στὸ Θαβῶρ ἡ θεία δόξα τοῦ Χριστοῦ φανερώθηκε στὸ σῶμα Του καὶ τὴν εἶδαν οἱ Μαθητές, ὅσο μπόρεσαν. Ἡ δόξα τῆς θεότητος, ἐξαιτίας τῆς θείας ἐνανθρωπήσεως, φανερώθηκε ὡς δόξα καὶ κάλλος τοῦ σώματος ποὺ σὰν δοχεῖο δέχεται τὴ θεία ἐνέργεια²⁷. Ἐπίσης, ἡ Ἀνάστασις καὶ ἡ Ἀνάληψις τοῦ Χριστοῦ συνδέονται μὲ τὴ ζωὴ μας. Ὁ Χριστός, λέει ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, ἀναστήθηκε καὶ ἀναλήφθηκε γιὰ μᾶς, «*προοικονομῶν ἡμῖν τὴν εἰς ἀπίερους αἰῶνας ἀνάστασιν καὶ ἀνάληψιν*»²⁸. «*Τὸ σῶμα ἀναστήσας*

24. Ὁ.π., σ. 169.

25. Ἀθανασίου Ἀλεξανδρείας, *Κατὰ Ἀρειανῶν*, PG 26, 277B. Πρβλ. Γ. Μαντζαρίδου, ὁ.π., σ. 169.

26. «*Πνεῦμα Ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ...*». Λουκ. 1, 35.

27. Ἰω. Δαμασκηνοῦ, *Περὶ εἰκόνων*, 3, 34, PG 94, 1353B.

28. Γρηγορίου Παλαμᾶ, *Ὁμιλία 21*, PG 151, 277AB.

ἐαυτοῦ ἀνέλαβεν εἰς οὐρανὸν ἐν δόξῃ», «ὁμόθρονον ὡς ὁμόθεον ποιήσας τὸ ἡμέτερον φύραμα»²⁹. Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς θεωρεῖ ὡς ἰδιαίτερο δῶρο γιὰ τοὺς πιστοὺς τὴν Ἀνάληψη.

Ἡ ἐν Χριστῷ ἀνακαίνιση τῆς ἀνθρώπινης φύσεως, καὶ ἐπομένως καὶ τοῦ σώματος τοῦ ἀνθρώπου, γίνεται προσιτὴ στὸν κάθε ἄνθρωπο διὰ τῶν Μυστηρίων τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἄκτιστη Χάρη τοῦ Θεοῦ προσφέρεται στὸν ἄνθρωπο μὲ τὰ Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας. Μὲ τὸ Ἅγιο Βάπτισμα ἀρχίζει ἡ προσωπικὴ ἐν Χριστῷ ἀνακαίνιση. Ἡ Χάρις τοῦ Βαπτίσματος ἀνακαινίζει ὄχι μόνον τὴν ψυχὴ, ἀλλὰ καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ ὅλος ἄνθρωπος ἀναγεννᾶται. Στὴ Θεία Εὐχαριστία κοινωνοῦμε καὶ δεχόμαστε τὸν Χριστὸ μὲ τὸ σῶμα καὶ τὶς σωματικὲς μας αἰσθήσεις, ἔτσι λαμπρύνουμε τὸ σῶμα μας. Στὸ Μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας ἔχουμε τὴν ἀνάκραση τοῦ Θεοῦ μὲ τὸν ἄνθρωπο. Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ

Παλαμᾶς λέει ὅτι «διὰ τῆς τοῦ ἁγίου σώματος αὐτοῦ μεταλήψεως, καὶ σύσσωμος ἡμῖν γίνεται καὶ ναὸν τῆς ὅλης θεότητος ἡμᾶς ἀπεργάζεται»³⁰. Ἐπομένως, ἢ ἐν Χριστῷ ἀνακαίνιση τοῦ ἀνθρώπου δὲν εἶναι ἀπλὴ ἐπιναφορὰ τοῦ στήν προοπτικὴ θέση, ἀλλὰ γεγονὸς πολὺ ὑψηλότερο, εἶναι μετάθεση αὐτοῦ στοὺς οὐρανοὺς³¹.

4. Τὸ ἀνθρώπινο σῶμα ὡς ναὸς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Θετικὴ ἀξιολόγηση τοῦ σώματος κατὰ τὴν τωρινὴ μορφή τῆς ὑπάρξεως

Τὸ ἀνθρώπινο σῶμα πλάστηκε γιὰ νὰ κατοικηθεῖ ἀπὸ τὸν Θεό. Ὡς μέσο κοινωνίας (μὲ τὸν Θεό) προσφέρεται γιὰ νὰ καταστεῖ καὶ ναὸς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ὅπως εὐστοχα ἐπισημαίνει ὁ κ. Γεώργιος Μαντζαρίδης, «ἡ κοινωνία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μέσα στὸν κόσμον δὲν αἰωρεῖται ἀόριστα καὶ ἀπρόσωπα, ἀλλὰ πραγματοποιεῖται

29. Γρηγορίου Παλαμᾶ, Ὁμιλία 21, PG 151, 281CD.

30. Γρηγορίου Παλαμᾶ, Ὑπὲρ τῶν ἱερῶς ἡσυχάζόντων, Λόγος 1, 3, ΕΠΕ 2, 194.

31. Βλ. Γεωργίου Ἱ. Μαντζαρίδου, Παλαμικά, ὁ.π., σ. 170.

μέσα στις ανθρώπινες ύποστάσεις, και ειδικότερα στον τρόπο φανερώσεως τῶν ύποστάσεων αὐτῶν, στὰ σώματα. Μέσα στὰ σώματα τῶν ἀνθρώπων προσφέρεται ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ, μὲ αὐτὰ ἀνταποκρίνονται οἱ ἄνθρωποι στὴν κλήση τῆς Χάριτος καὶ μέσα σὲ αὐτὰ μυσταγωγεῖται ἡ κοινωνία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος»³². Αὐτὸ ὑπενθυμίζει ὁ Ἀπόστολος στοὺς Κορινθίους, ὅταν γράφει στὴν ἐπιστολή του πρὸς αὐτούς: «Οὐκ οἶδατε ὅτι τὸ σῶμα ὑμῶν ναὸς τοῦ ἐν ὑμῖν Ἁγίου Πνεύματος ἐστίν, οὗ ἔχετε ἀπὸ Θεοῦ»³³.

Ὁ Παῦλος σ' ὄλες τὶς ἐπιστολές του ἐπαναλαμβάνει ἐντονα πάντοτε τὴν ἠθικὴ προσταγὴ ν' ἀπαγκιστρωθεῖ ὁ ἄνθρωπος σωματικὰ καὶ ψυχικὰ ἀπὸ τὸ κακὸ καὶ τὴν ἁμαρτία, γιὰ νὰ δεχθεῖ μέσα του τὸ

Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ· γιὰ νὰ κάνει τὸ σῶμα του ναὸ καὶ κατοικητήριο τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Καλεῖ τοὺς Χριστιανοὺς νὰ δοξάσουν τὸν Θεὸ «ἐν τῷ σώματι ὑμῶν»³⁴ καὶ «παραστῆσαι τὰ σώματα ὑμῶν θυσίαν ζῶσαν, ἁγίαν, καὶ εὐάρεστον τῷ Θεῷ»³⁵, ἀφοῦ αὐτὸ συνιστᾷ τὴν πραγματικὴ πνευματικὴ λατρεία. Τὸ ἀνθρώπινο σῶμα εἶναι ἡ ζωντανὴ Ἐκκλησία, μέσα στὴν ὁποία καλεῖται νὰ λατρεύσει ὁ ἄνθρωπος τὸν Θεό³⁶. Τὸ σῶμα δὲν εἶναι ἓνας ἐχθρὸς, ἀλλὰ ἓνα μέσο μὲ τὸ ὁποῖο ὁ ἄνθρωπος ἔχει τὴ δυνατότητα νὰ δοξάσει τὸν Δημιουργό του.

Ἡ σπουδαιότητα ποὺ ἀποδίδει ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία στὴν ἄσκηση καὶ τὴ νηστεία φανερῶνει καὶ τὴν κεντρικὴ θέση στὴν ὁποία τοποθετεῖ τὸ σῶμα καὶ τὴ συμμετοχὴ του στὴν ἐν

32. Γεωργίου Ἰ. Μαντζαρίδου, *Ἀλήθεια καὶ ζωὴ*, ὁ.π., σ. 77.

33. Α' Κορ. 6, 19.

34. Ὅλες οἱ ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου, ἀκόμη καὶ οἱ καθαρὰ σωματικὲς καὶ ὑλικές, εἶναι ἐνταγμένες στὸ γεγονός τῆς ἐν Χριστῷ μεταμορφώσεως καὶ ὑπηρετοῦν τὸν πραγματικὸ τους σκοπὸ, ποὺ εἶναι ἡ μετοχὴ στὴ δόξα τοῦ Θεοῦ. Οἱ πιστοί, εἴτε ἐσθίουν εἴτε πίνουν εἴτε ἐνεργοῦν, τὸ πράττουν «εἰς δόξαν Θεοῦ». Α' Κορ. 10, 31.

35. Ρωμ. 12, 1.

36. Βλ. Γεωργίου Ἰ. Μαντζαρίδου, *Χριστιανικὴ Ἠθικὴ II*, ἐκδ. Π. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2004, σ. 662.

Χριστῷ ἀνακαίνισι. Ὁ πιστὸς σταυρῶνει «τὴν σάρκα σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις»³⁷, ὄχι γιὰ νὰ νεκρώσει τὶς σωματικὲς ἐνέργειες καὶ τὶς ψυχικὲς δυνάμεις του, ἀλλὰ γιὰ νὰ ἀποκτήσει τέλειο φρόνημα, ἀποστρεφόμενος ἀμετάκλητα τὶς κακὲς ἐπιθυμίες καὶ πράξεις³⁸. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος γράφει: «Ὑπωπιάζω μου τὸ σῶμα καὶ δουλαγωγῶ»³⁹. Ἡ κακοπάθεια καὶ ἡ ταλαιπωρία τοῦ σώματος ἀποβλέπουν στὴ χαλιναγώγησι τῶν παθῶν, ποὺ ἐμποδίζουν τὴ Χάρη τοῦ Θεοῦ νὰ φανερωθεῖ στὸν ἄνθρωπο.

Ἐπομένως, μὲ τὴν ἄσκησι τοῦ σώματος, δηλαδὴ μὲ τὴ νηστεία, τὴν ἐγκράτεια κ.λπ., δὲν μισοῦμε, οὔτε παραθεωροῦμε τὸ σῶμα, ἀλλὰ προσπαιθοῦμε, μὲ τὴ

βοήθεια τοῦ Θεοῦ, νὰ τὸ ἐπιναφέρουμε στὴν πρώτη ἐκείνη κατὰ φύσιν κατάστασί του, στὴν ὁποία βρισκόταν ὁ Ἄδαμ καὶ ἡ Εὔα καὶ νὰ τὸ ἀνεβάσουμε ἀκόμη ψηλότερα. Πρόκειται γιὰ μία θετικὴ τοποθέτησι ἀπέναντι στὸ σῶμα, ποὺ ἀποβλέπει στὴν ἐπανόρθωσι τῆς ἀνατροπῆς ποὺ ὑπέστη ὁλόκληρη ἡ ἀνθρώπινη φύσι μὲ τὴν ὑποταγή της στὴν ἁμαρτία⁴⁰. Ὅπως λένε οἱ Ἅγιοι Πατέρες, μὲ τὴν ἄσκησι δὲν εἴμαστε σωματοκτόνοι, ἀλλὰ παθοκτόνοι, δηλαδὴ νεκρώνουμε τὰ πάθη⁴¹. Μὲ τὴν κατάλληλη ἀσκητικὴ ἀγωγή τῶν ψυχικῶν δυνάμεων καὶ τῶν μελῶν τοῦ σώματος «κτᾶται καὶ ὁρᾶ ἐν ἑαυτῷ ὁ ἄνθρωπος τὴν θείαν Χάριν»⁴², ποὺ ὑποσχέθηκε ὁ Κύριος στοὺς κεκαθαμένους

37. Γαλ. 5, 24.

38. Βλ. Γρηγορίου Παλαμᾶ, Ὑπὲρ τῶν ἱερῶς ἠσυχάζοντων, 2, 2, 24, ἔκδ. Π. Χρήστου, Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, Συγγράμματα, τόμ. Α', Θεσσαλονίκη 1962, σ. 531. Περισσότερα γιὰ τὸ νόημα τῆς ἀσκήσεως, βλ. Γεωργίου Ἰ. Μαντζαρίδη, Χριστιανικὴ Ἠθικὴ II, ὅ.π., σσ. 546 - 552.

39. Α' Κορ. 9, 27.

40. Βλ. Γεωργίου Ἰ. Μαντζαρίδη, Ἀλήθεια καὶ ζωὴ, ὅ.π., σ. 79.

41. Βλ. Πρεσβ. Νικολάου Λουδοβίκου, ὅ.π., σ. 135.

42. Βλ. Γρηγορίου Παλαμᾶ, Ὑπὲρ τῶν ἱερῶς ἠσυχάζοντων, 2, 2, 6, Συγγράμματα, τόμ. Α', ὅ.π., σ. 512.

στήν καρδιά. Καὶ ἔχουμε τὸν θησαυρὸ αὐτὸ «ἐν ὀστρακίνοις σκεύεσιν»⁴³, δηλαδὴ στὰ σώματα μας.

Σύμφωνα μὲ τοὺς λόγους τοῦ Χριστοῦ⁴⁴, ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ ἤδη ἀπὸ τὴν παροῦσα ζωὴ νὰ καταστεῖ κοινωνὸς τῆς ἐσχατολογικῆς δόξας τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Ἄρκετοὶ Ἅγιοι γεύθηκαν πλούσια τοὺς καρποὺς τῆς ὁρατῆς καὶ σωματικῆς δόξας ἀπὸ αὐτὴ τὴ ζωὴ. Ὁ Πρωτομάρτυρας Στέφανος, τοῦ ὁποῦ τοῦ σώμα ἔλαμπε ὡς πρόσωπο ἀγγέλου. Ὁ ἅγιος Ἀρσένιος ὁ Μέγας ἐθεῶτο ἀπὸ τοὺς μαθητῆς του νὰ λάμπει τὸ πρόσωπό του κατὰ τὴν ὥρα τῆς προσευχῆς. Τὸ πρόσωπο τοῦ

ἀγίου Ἀλεξίου, τοῦ Ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ, ἔλαμπε ὅπως τὸ πρόσωπο τοῦ ἀγίου Προφῆτου Μωυσέως τοῦ Θεόπτου. Ἐπίσης, τὸ σῶμα τῆς ὁσίας Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας, τὴν ὥρα τῆς προσευχῆς, ἀνυψώθηκε ἀπὸ τὴ γῆ καὶ θεάθηκε ἐναέριο.

Ἐπομένως, ἐκ φύσεως τὸ σῶμα δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι κακό. Γίνεται ὅμως, ἐὰν ὁ ἄνθρωπος ὑποδουλωθεῖ στὴν ἁμαρτία, ὅπως ἐπίσης γίνεται ναὸς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἅγιο κατοικητήριον τοῦ Θεοῦ, ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἀνταποκριθεῖ θετικὰ στὸ θεῖο θέλημα καὶ ἐναρμονίσει τὴ ζωὴ του μ' αὐτὸ⁴⁵.

(Συνεχίζεται)



43. Ὁ.π., 1, 2, 2, *Συγγράμματα*, τόμ. Α', σ. 395.

44. «Εἰσὶ τινες τῶν ὧδε ἐσθηκόντων, οἵτινες οὐ μὴ γεύσονται θανάτου ἕως ἂν ἴδωσι τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἐληλυθυῖαν ἐν δυνάμει». Μάρκ. 9, 1.

45. Βλ. Ἰω. Καραβιδόπουλου, «Τὸ ἀνθρώπινο σῶμα ὑπὸ τὸ φῶς τῆς ἀναστάσεως», *Πάνταινος* 67 (1975), σσ. 176 - 178.



Τὰ ἐπιχειρήματα τῶν θιασωτῶν τῆς εὐθανασίας καὶ ἡ ἀναίρεσή τους

Νίκου Κασσῆ
Θεολόγου

(Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο)

Ἡ θέσις τῆς Ἐκκλησίας

Μέχρι στιγμῆς ἔχουμε δεῖ, γιατί ὀρισμένοι εἶναι ὑπὲρ τῆς εὐθανασίας. Ἀκόμα ἔχουμε δεῖ καὶ ποιῆς ἀντιρροήσεις ὑπάρχουν στὸ νὰ ἐφαρμοστεῖ ἡ εὐθανασία. Καὶ οἱ δύο πλευρὲς ἔχουν τὶς ἀπόψεις τους καὶ τὰ ἐπιχειρήματά τους. Ἡ Ἐκκλησία ἔχει ἀποψη σὲ ὅλον αὐτὸ τὸν κυκεῶνα; Ἡ ἀπάντησις εἶναι: Ναί. Ἐχει ἀποψη καὶ τὴν ἐκφράζει ὅποτε καὶ ὅπου τῆς δίνεται τὸ βῆμα. Ἡ Ἐκκλησία στὸ παρελθὸν δὲν εἶχε ἀσχοληθεῖ συστηματικὰ μὲ τὸ ζήτημα αὐτό, ἀφοῦ δὲν εἶχε προκύψει τέτοια ἀνάγκη. Σήμερα, ὅμως, πού τὸ θέμα τῆς εὐθανασίας πῆρε μεγάλες διαστάσεις, ἀποτελοῦσε ἀδήριτη ἀνάγκη ἡ ἐκφραση

σύγχρονου θεολογικοῦ λόγου, βασισμένου, βέβαια, σὲ διαχρονικὲς θεολογικὲς ἀλήθειες.

Ἡ ἀξία τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου

Ἡ ὅλη φιλοσοφία περὶ ἀτομικῶν δικαιωμάτων, στηρίζεται στὴ θεωρία καὶ στὴ νομικὴ ἀντίληψη ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἄτομο. Ἀυτονομημένος καὶ ἐλεύθερος, ὅπως εἶναι, μπορεῖ νὰ ἀποφασίζει γιὰ καθετὶ πού τὸν ἀφορᾷ. Ἐχει δικαίωμα στὴ ζωὴ καὶ στὸν θάνατο. Ἀντίθετα, ἡ Ἐκκλησία διακηρύττει ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὡς εἰκόνα Θεοῦ ζεῖ ὄχι ὡς αὐτόνομη μονάδα, ἀλλὰ σὲ σχέση μὲ ἄλλους. Ὅπως στὴν Ἁγία Τριάδα ὁ Πατήρ, ὁ Υἱὸς καὶ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα δὲν λειτουργοῦν μεταξύ τους αὐτόνομα, ἔτσι καὶ

ὁ ἄνθρωπος. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι πρόσωπο καὶ γίνεται πραγματικὰ πρόσωπο, ὅσο ἀνοίγεται στὸν Θεό, στὸν πλησίον καὶ στὴν κτίση. Στὴν ἔννοια τοῦ προσώπου στηρίζεται ἡ ἐλευθερία του.

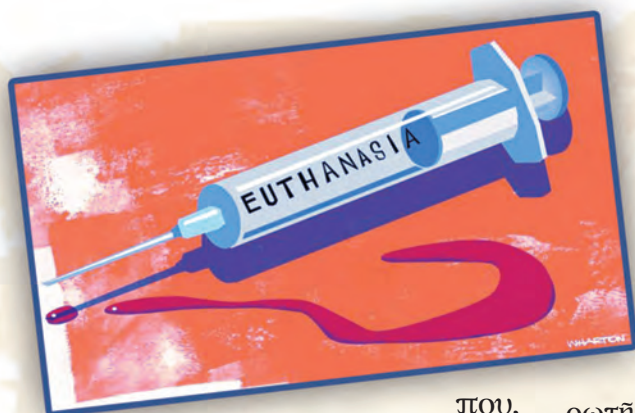
Ὁ σεβασμὸς πρὸς τὸ πρόσωπο καθορίζει καὶ τὴ στάση μας ἀπέναντι στοὺς συνανθρώπους μας. Ὁ θάνατος δὲν εἶναι ποτὲ ὑπόθεση ἑνός, ἀλλὰ ὄλων ὅσοι συνδέονται μὲ τὸ συγκεκριμένο πρόσωπο. Δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ ἀποφασίζει γιὰ τὸν ἑαυτό του, γιατί ὑπάρχει ἀκόμα ὁ περίγυρος τῶν συγγενικῶν του προσώπων, ποὺ ἔχουν ἄμεση σχέση μὲ τὴ ζωὴ του. Δὲν ἔχει, λοιπόν, ἀρμοδιότητα ἡ Ἐπιστήμη στὸν καθορισμὸ τῆς ὥρας τοῦ θανάτου.

Ἡ Ἐκκλησία, ἐπίσης, στὴν περίπτωση τῆς εὐθανασίας, υποδεικνύει τὴν παράταση τῆς ζωῆς καὶ τὴν ἀναβολὴ τοῦ θανάτου. Ἀπορρίπτει καθετὶ ποὺ προκαλεῖ τὸν θάνατο. Δὲν μπορεῖ ποτὲ νὰ δεχθεῖ ὡς ἐπιτρεπτὸ οὔτε νὰ δικαιολογήσει τὴν ἐπιτάχυνσή του. Δέχεται τὴν εὐθανασία ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ ὄχι ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο. Ὁ ἄνθρωπος δὲν ἐξουσιάζει τὴ ζωὴ, γιατί δὲν τὴν δημιούργησε ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλὰ εἶναι δῶρο Θεοῦ. Ἐξ αὐτοῦ τοῦ γεγονότος ἀπορρέει ἡ ἱερότητα

τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς. Τὸ σῶμα, κατὰ τὸν Ἄπ. Παῦλο, εἶναι «*ναὸς τοῦ ἐν ὑμῖν Ἁγίου Πνεύματος*» (Α΄ Κορ. 6, 19) ποὺ κατοικεῖ μέσα μας καὶ ἡ ψυχὴ εἶναι ἡ πνοὴ τοῦ Θεοῦ.

Ἡ σημασία τοῦ πόνου

Ὁ πόνος καὶ οἱ ἀσθένειες εἰσῆλθαν στὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου, ἀμέσως μετὰ τὴν πτώση τῶν Πρωτοπλάστων ὡς συνέπεία της. Ἡ Ἐκκλησία ἀγκαλιάζει μὲ συμπάθεια τὸν πόνου, γι' αὐτὸ καὶ προσεύχεται γιὰ τὴν ἀπαλυσή του. Κατὰ τὸν ἅγιο Γρηγόριο τὸν Παλαμᾶ, ὁ πόνος εἶναι «*συνεργὸς πρὸς σωτηρίαν*» καὶ «*κρείττων καὶ αὐτῆς τῆς υγείας*». Ὁ πόνος εἶναι εὐεργετικὸς γιὰ τὸν ἄνθρωπο. Εἶναι χρόνος μετάνοιας καὶ συνάντησης-κοινωνίας μὲ τὸν Χριστό. Εἶναι χρόνος ἀποκαταστάσεως τῶν σχέσεων μὲ τοὺς συγγενεῖς καὶ τοὺς φίλους. Ἐπομένως, δὲν εἶναι χαμένος χρόνος, ὅπως ὑποστηρίζουν οἱ ὀπαδοὶ τῆς εὐθανασίας. Ἡ εὐθανασία δὲν εἶναι λύση στὸ πρόβλημα τοῦ πόνου, εἶναι μᾶλλον ἐμπλοκὴ στὸ μεγάλο ζήτημα τῆς αὐτοσυνειδησίας τοῦ προσώ-



που, για να μην πω άνατροπή τῶν ὄσων ὁ Θεὸς νομοθέτησε γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου. Κοσμικά, ἡ εὐθανασία δικαιολογείται ὡς «ἀξιοπρεπὴς θάνατος», στὴν πραγματικότητα, ὅμως, εἶναι ἀναξιοπρεπὴς θάνατος πονεμένων καὶ περιφρονημένων ἀνθρώπων.

Αὐτὸ ποὺ χρειάζεται ἡ ἀνθρωπότητα γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσει τὸν πόνο, εἶναι τὸ κουράγιο, ἡ ἐμψύχωση, ἡ ἀγάπη καὶ ἡ πίστη. Ἡ εἰρηνικὴ πνευματικὴ κατάσταση, καὶ ὄχι ἡ τεχνικὴ τοῦ θανάτου, εἶναι τὸ ζητούμενο στὶς τελευταῖες στιγμὲς τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου.

Τί εἶναι ζωὴ καὶ θάνατος γιὰ τὴν Ὁρθόδοξη Θεολογία καὶ Παράδοση

Ἡ ζωὴ μᾶς ἔχει δοθεῖ ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ ἀποτελεῖ ὑπέροστο δῶρο. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ἀποκλειστικὸ δικαίωμα πάνω

σὲ αὐτὴν ἔχει μόνο ὁ Θεός. «Εἰ μὴ ἐν χειρὶ αὐτοῦ ψυχὴ πάντων τῶν ζώντων καὶ πνεῦμα παντὸς ἀνθρώπου;» (Ἰὼβ 12, 10). Δηλαδὴ

ρωτήστε, γιὰ νὰ μάθετε, ἐὰν δὲν εἶναι στὴν παντοδύναμο δεξιὰ τοῦ Θεοῦ ἡ ζωὴ καὶ ἡ ὑπαρξὴ ὅλων αὐτῶν καὶ ἡ πνοὴ τοῦ κάθε ἀνθρώπου;

Ὁ ἄνθρωπος πλάσθηκε ἀπὸ τὸν Θεὸ κατὰ χάριν ἀθάνατος. Ὅταν ἔπεσε στὴν ἁμαρτία μὲ τὸ προπατορικὸ ἁμάρτημα, μπῆκε στὸν κόσμον ὁ πόνος καὶ ὁ θάνατος. Αὐτὸ ποὺ δὲν καταλαβαίνουν οἱ θιασῶτες τῆς εὐθανασίας εἶναι ὅτι ὁ θάνατος εἶναι ἓνα γεγονός ποὺ ὑπερβαίνει τὸν ἄνθρωπο καὶ ὄχι ἓνα δικαίωμα, ὅπως ὅλα τὰ ὑπόλοιπα. Ἡ ζωὴ ἀποτελεῖ τὸν χῶρο στὸν ὁποῖο, μέσα ἀπὸ τὴν ἐλεύθερὴ του βούληση, ὁ ἄνθρωπος συναντᾷ τὸν Δημιουργό του καὶ φτάνει στὴ σωτηρία του. Ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου δὲν τελειώνει μὲ τὸν βιολογικὸ θάνατο. Στὰ λειτουργικὰ κείμενα ὑπάρχει ἡ φράση «ἐν εἰρήνῃ τελειοῦται». Δηλαδὴ μὲ τὸν θάνατο τελειώνει ὁ βίος, ἀλλὰ ἡ ζωὴ συνεχίζεται. Αὐτὸ τί σημαίνει; Ὅτι ἡ ψυχὴ συνε-

χίζει νὰ ζεῖ μετὰ τὴν ἔξοδό της ἀπὸ τὸ σῶμα. Κατὰ τὴν Δευτέρα Παρουσία, τὸ σῶμα θὰ ἀναστηθεῖ καὶ ἡ ψυχὴ θὰ συναφθεῖ καὶ πάλι μὲ αὐτὸ καὶ θὰ συνεχίσει νὰ ζεῖ ὁ ἄνθρωπος ψυχοσωματικὰ αἰωνίως.

Ἡ διαδικασία τῆς ἐξόδου τῆς ψυχῆς

Ἡ Ἐκκλησία ἀποκλείει καὶ ἀπορρίπτει κάθε μορφὴ εὐθανασίας καὶ σὲ σχέσιν μὲ τὶς τελευταῖες στιγμὲς τῆς ζωῆς τοῦ ἀσθενοῦς. Ποιὸς διακινδυνεύει τὴν ἄποψη ὅτι τὴν κρίσιμη στιγμὴ τῆς εὐθανασίας δὲν ἔχει ὁ ἀσθενὴς συνείδηση; Ἡ συνείδηση συνδέεται μὲ τὴν ψυχὴ καὶ ὄχι μὲ τὴ λογικὴ. Ἄρα, ἡ δυσλειτουργία τοῦ σώματος δὲν σημαίνει παύση τῆς συνείδησης καὶ ἐφόσον ὑπάρχει συνείδηση, ὑπάρχουν ἀκόμα περιθώρια μετανοίας. Ποιὸς, λοιπόν, θὰ ἀναλάβει νὰ διακόψει αὐτὸ τὸ μυστήριον ποὺ ἐνεργεῖται στὴν ἐξερχόμενῃ ψυχῇ καὶ νὰ δώσει τέλος σὲ μία διαδικασία ποὺ ἐμπεριέχει τὴν ἐλπίδα τῆς μετανοίας καὶ τῆς σωτηρίας;

Ἀπὸ τὴν ἄλλῃ, τὴν ὥρα τοῦ θανάτου, καὶ μετὰ ἀπ' αὐτό, σὲ κάθε ἄνθρωπο ἐπισυμβαίνουν

μυστήρια, γι' αὐτὸ καὶ οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ὀνομάζουν τὸν θάνατον μυστήριον. Οἱ μὲν δίκαιοι βλέπουν θεῖο φῶς ἢ ἔχουν ὀπτασίες Ἀγγέλων καὶ Ἁγίων, ἀκούουν θεῖες ὑμνωδίες κ.λπ. Οἱ δὲ ἀμετανόητοι ἁμαρτωλοὶ βλέπουν δαιμονικὲς ὀπτασίες. Πῶς μπορεῖ, ἐπομένως, ἡ Ἰατρικὴ Ἐπιστήμη μὲ τὴν εὐθανασία, νὰ παραβλέπει μία τέτοια ἱερὴ καὶ φοβερὴ στιγμὴ;

Ἐπειτα, ἡ σύνδεση ψυχῆς καὶ σώματος εἶναι ἄρρηκτῃ. Ἀποτελεῖ παρὰ φύσιν κατάστασις ὁ χωρισμὸς τους, γι' αὐτὸ «ἡ ψυχὴ κατὰ τὴν ὥρα τοῦ θανάτου πολλὰς φορὰς ἀνεβαίνει στὴν ἐπιφάνεια καὶ ἔπειτα ἐπανέρχεται πάλι στὸ βάθος καὶ φοβᾶται καὶ τρέμει, ὅταν πρόκειται νὰ βγεῖ ἀπὸ τὸ σῶμα» (Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος). Ἄρα, εἶναι ἀδιανόητῃ ἡ πρόκλησις θανάτου μὲ ἱατρικὰ μέσα, ποὺ σπᾶει τὴν κατὰ φύσιν συμφυῖα ψυχῆς καὶ σώματος.

Ἐπίλογος

Ἡ εὐθανασία ὑπὸ τὴ σημερινὴ τῆς ἔννοια (προκλητὸς θάνατος) εἶναι ἓνα παγκόσμιον



ἀμφι-
λεγόμενο και πολύπλοκο πρό-
βλημα που καθημερινά προσ-
λαμβάνει έκρηκτικές διαστά-
σεις σε μία κοινωνία, ή οποία
θέλει να βλέπει τον άνθρωπο
ως οικονομική και παραγω-
γική μονάδα και υποκρινόμενη,
ότι επιδιώκει τη λύτρωση και
την ανακούφιση των ασθενών,
προβαίνει -είτε με τη συγκατά-
θεσή τους είτε όχι- σε ενέργει-
ες οι οποίες απαξιώνουν τη ζωή
και το ανθρώπινο πρόσωπο.
Πρωτοπόρος στην εφαρμογή
της εὐθανασίας είναι ή Ὁλλαν-
δία, ή οποία «για λόγους
εὐσπλαχνίας» την νομιμοποίησε
ὑπό ὄρους και σήμερα την διε-
νεργεί. Με πρότυπο την Ὁλλαν-
δία και άλλα κράτη προσπά-
θησαν να προχωρήσουν στη νο-
μιμοποίησή της, όχι ὅμως ἀπό
ὅλα. Τὸ Συμβούλιο τῆς
Εὐρώπης, καθώς και
πολλές Χριστιανικές
Ὁμολογίες και Ὁργα-
νισμοί, ἀντέδρασαν,

τονίζοντας ὅτι ἀντιβαίνει στην
εὐρωπαϊκή σύμβαση τῶν
ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων και
ὅτι συγκρούεται με τὸν φυ-
σικὸ νόμο τῆς ἀνθρώπινης
συνειδήσεως και με τὶς διε-
θνεῖς διακηρύξεις περὶ
ιατρικῆς ἠθικῆς.

Σημαντικὸ δὲ εἶναι τὸ γεγονός
ὅτι ή περὶ εὐθανασίας συζήτη-
ση ἄρχισε και φουντώνει στὸν
δυτικὸ κόσμο, ὅπου ή ζωή με-
τρῆται με τὸ κόστος και τὴ χρη-
σιμοθηρική δυνατότητα, ἐκεῖ
στήνονται «μηχανές θανάτου».
Κανένας νόμος δὲν ἐξασφαλίζει
τὴ νόμιμη διαδικασία τῆς εὐθα-
νασίας και κανένα νομοσχέδιο
δὲν μπορεῖ να περιορίσει τὶς
ἐγκληματικές ἀυθαιρεσίες ἀσυ-
νειδήτων ἱατρῶν, οἱ ὅποιοι,
παραβαίνοντας τὸν ὄρκο τοῦ
Ἴπποκράτη γίνονται δολοφόνοι
και ἐκτελοῦν ἀσθενεῖς, προ-
κειμένου να παράσχουν ἐξυ-
πηρετήσεις σε ἑταιρεῖες, νοσο-
κομεῖα, συγγενεῖς κ.ἄ., πάντο-
τε βεβαίως, με τὸ ἀζημίωτο. Ἡ
πρακτική τῆς εὐθανασίας εἶναι
ἀκόμα δυνατόν να ὀδηγήσει
τὸν ἱατρὸ ἀπὸ ἐγγυητὴ και θε-
ματοφύλακα τῆς ἀνθρώπινης
ζωῆς, σε κριτὴ τῆς ζωῆς τῶν
ἀνθρώπων και σε δῆμιο.

Τὰ ὑψιστα ἀγαθὰ τῆς ἐλευ-

θερίας τοῦ προσώπου καὶ τῆς ἱερότητας τῆς ζωῆς εἶναι ἀπαρβίαστα καὶ σὲ κανένα δὲν ἐπιτρέπεται νὰ τὰ κακομεταχειρίζεται καὶ νὰ τὰ ἐκμεταλλεύεται. Κάθε ἀνθρώπινο πρόσωπο εἶναι εἰκόνα τοῦ Θεοῦ καὶ πρέπει νὰ προστατεύεται ἀπόλυτα, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν ποιότητά του καὶ ἀπὸ τὴ βούλησή του. Ἡ ζωὴ μας εἶναι τὸ ὑπέρτατο δῶρο τοῦ Δημιουργοῦ, μέσα στὴν ὁποία συναντᾶται ἡ Χάρη τοῦ Θεοῦ, μὲ τὴν ἐλευθερὴ βούληση τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἐπιτελεῖται τὸ μυστήριο τοῦ ἁγιασμοῦ καὶ τῆς σωτηρίας.

Ὁ θάνατος διασπᾶ τὴν ἀρραγῆ ἐνότητα ψυχῆς καὶ σώματος. Τὸ μὲν σῶμα ἐπανέρχεται στὴ γῆ («εἰς τὰ ἐξ ὧν συνετέθη») ἡ δὲ ψυχὴ τῶν δικαίων εἰσέρχεται στὸν Παράδεισο καὶ τῶν ἁμαρτωλῶν στὸν Ἄδη, ἐν ἀναμονῇ τῆς ἐπανενώσεώς της μὲ τὸ ἀναστημένο πλέον σῶμα κατὰ τὴν ὥρα τῆς Δευτέρας Παρουσίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Οἱ τελευταῖες στιγμὲς πρὸ τῆς ἀναλύσεως εἶναι οἱ πιὸ ἱερὲς στιγμὲς τῆς ζωῆς, διότι τότε κρίνεται ἡ ζωὴ καὶ πολλὰ μποροῦν νὰ ἀναθεωρηθοῦν, ἔστω καὶ μὲ ἓνα δάκρυ μετανοίας. Γι' αὐτὸ κάθε

ἐπέμβαση τοῦ ἀνθρώπου γιὰ συντόμευση τῆς διεργασίας τοῦ χωρισμοῦ, ἐμπεριέχει μεγάλους πνευματικούς κινδύνους.

Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία πιστεύει στὴν εὐθανασία ὑπὸ τὴν γνήσια ἔννοιά της· καλὸς θάνατος εἶναι ὁ χριστιανικὸς καὶ ἐν μετανοίᾳ θάνατος καὶ πάντοτε εὐχεται ὑπὲρ εἰρηνικοῦ καὶ εὐλογημένου τέλους. Ἀπορρίπτει καὶ καταδικάζει τὴν τεχνικὴ εὐθανασία ὡς ὕβρη κατὰ τοῦ Θεοῦ καὶ ἀπειλή κατὰ τῆς ἐλευθερίας τοῦ προσώπου καὶ τῆς μοναδικότητας τῆς ζωῆς. Ἐμπνέει τοὺς πιστοὺς νὰ καρτεροῦν καὶ νὰ ὑπομένουν σὲ κάθε δοκιμασία προσωπική, οἰκογενειακὴ ἢ κοινωνικὴ καὶ παρακαλεῖ τὸν ἰατρὸ τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων, τὸν Χριστό, νὰ μαλακώσει τὸν πόνο καὶ τὴ δοκιμασία κάθε ἀνθρώπου. Ὑποδεικνύει τὸν τρόπο ὑπερβάσεως τοῦ θανάτου μὲ τὴν ἐν Χριστῷ ζωὴ καὶ ὁδηγεῖ τοὺς πιστοὺς πρὸς ἓνα χριστιανικὸ τέλος, μὲ τὸ ὄνομα τοῦ Ἀναστάντος Χριστοῦ στὴν τελευταία πνοή τους.

Σέβεται καὶ τιμᾷ τὴν Ἱατρικὴ Ἐπιστήμη γιὰ ὅ,τι προσφέρει στὸν ἄνθρωπο καὶ ζητᾷ τὴ

συνεργασία της για την από κοινού αντιμετώπιση και επίλυση τῶν φλεγόντων προβλημάτων πού τὸν ἀπασχολοῦν. Ἐκφράζει, ὅμως, φόβους, μίπως ἡ αὐθαιρεσία, ἡ ἐκμετάλλευση καὶ ὁ εὐδαιμονισμὸς τὴν παρασύρουν σὲ ἀποφάσεις καὶ θέσεις πού παραθεωροῦν τὸν ὄρκο τοῦ Ἱπποκράτη καὶ νοθεύουν ἀπαραβίαστες ἀρχές του.

Ἡ Ἐκκλησία μας διδάσκει, τέλος, ὅτι πρέπει τὰ πάντα στὴ ζωὴ μας νὰ τὰ μετέλθουμε ἐν πίστει, ἐν ἀγάπῃ, ἐν ὑπομονῇ μὲ τελικὸ στόχο τὴν ἔνωσή μας μὲ τὸν Χριστὸ αἰωνίως. Τὸ φρόνημα καὶ τὸ ὄραμα κάθε πιστοῦ συνοψίζονται στὰ λόγια τοῦ Ἀπ. Παύλου: «*Νῦν μεγαλυνθήσεται Χριστὸς ἐν τῷ σώματί μου εἴτε διὰ ζωῆς εἴτε διὰ θανάτου*» (Φιλιπ. 1, 20).

Βιβλιογραφία

1. Σαραβούτση Παρασκευῆς-Ἐλευθερίας, *Ἀτομικὰ καὶ κοινωνικὰ δικαιώματα. Σύνταγμα καὶ εὐθανασία*, Ἀθήνα 2007.
2. Νικολάου Γ. Κόιου, *Βιοηθική: Συνοδικὰ Κείμενα Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν*, ἔκδ. Κέντρου Βιοϊατρικῆς Ἠθικῆς καὶ Δεοντολογίας, Ἀθήνα 2007.
3. ΕΠΕ, τ. 9, Θεσσαλονίκη 1985.
4. Πρωτοπαπαδάκη Εὐαγγέλου, *Ἡ Εὐθανασία ἀπέναντι στὴ Σύγχρονη Βιοηθική*, ἔκδ. Ἄντ. Σάκκουλα, Ἀθήνα-Κομοτηνὴ 2003.
5. *Τὸ πρόβλημα τῆς εὐθανασίας, Πρακτικὰ συμποσίου γιὰ τὴν εὐθανασία πού διοργανώθηκε ἀπὸ τὴ Συνοδικὴ Ἐπιτροπὴ Βιοηθικῆς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος*, ἔκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἀθήνα 2003.
6. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, *Εἰς τὸν Λάζαρο*, P.G. 48.

Πηγές

1. AFP: *Luxembourg to become third EU country to allow euthanasia*.
2. Ὁρκὸς τοῦ Ἱπποκράτη, <http://el.wikipedia.org>.
3. *Ἡ χριστιανικὴ θέση πάνω στὸ θέμα τῆς εὐθανασίας*, <http://truth.freeforums.org>.
4. Ντέρεκ Χάμφρι, *Assisted Suicide Laws Around the World*, http://www.assistedsuicide.org/suicide_laws.html.



Ἅγιος Σιλουανός
ὁ Ἀθωνίτης

Η ΑΓΑΠΗ ΤΟΥ ΘΕΟΥ¹

ΑΓΙΟΥ ΣΙΛΟΥΑΝΟΥ
ΤΟΥ ΑΘΩΝΙΤΟΥ

Ἐπιμέλεια:
Ἀντώνη Χαραλάμπους
Θεολόγου

Κανένας δὲν γνωρίζει ἀφ' ἑαυτοῦ τί εἶναι ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ἂν δὲν τὸν διδάξει τὸ Ἅγιο Πνεῦμα. Στὴν Ἐκκλησία, ὅμως, ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ εἶναι γνωστὴ μὲ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, γι' αὐτὸ μιλάμε γι' αὐτήν.

Ἡ ἁμαρτωλὴ ψυχὴ, ποὺ δὲν γνωρίζει τὸν Κύριο, φοβᾶται τὸν θάνατο καὶ νομίζει ὅτι ὁ Κύριος δὲν θὰ συγχωρέσει τὶς ἁμαρτίες της. Αὐτὸ γίνεται, ἐπειδὴ ἡ ψυχὴ δὲν γνωρίζει τὸν Κύριο καὶ πόσο πολὺ μᾶς ἀγαπᾷ. Ἄν, ὅμως, τὸ γνώριζε αὐτὸ ὁ κόσμος, κανένας δὲν θὰ ἀπελπιζόταν, γιατί ὁ Κύριος μᾶς συγχωρεῖ, ἀλλὰ καὶ χαίρεται πολὺ γιὰ τὴν ἐπιστροφὴ τοῦ ἁμαρτωλοῦ. Ἔστω καὶ ἂν πλησίασε ὁ θάνατος, πιστεῦε ἀκρά-

δαντα ὅτι, μόλις παρακαλέσεις, θὰ λάβεις ἀμέσως τὴν ἄφεση.

Ὁ Κύριος δὲν εἶναι ὅπως ἐμεῖς. Εἶναι ἀπεριόριστα πρᾶος καὶ σπλαγχνικὸς καὶ ἀγαθός, καὶ ὅταν τὸν γνωρίσει ἡ ψυχὴ, κυριεύεται ἀπὸ ἔκπληξη καὶ λέει: «Τί Κύριο ἔχουμε!».

Ὁ Κύριος ἀγαπᾷ τόσο πολὺ τὸν ἄνθρωπο, ποὺ δὲν μποροῦμε οὔτε νὰ τὸ σκεφτοῦμε.

Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα ἔδωσε στὴν Ἐκκλησία μας νὰ γνωρίσει πόσο μεγάλη εἶναι ἡ εὐσπλαγχνία τοῦ Θεοῦ.

* * *

Μακάριος ὁ ἁμαρτωλὸς ποὺ στράφηκε στὸν Θεὸ καὶ Τὸν ἀγάπησε.

1. Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸ βιβλίον τοῦ Ἀρχιμανδρίτη Σωφρονίου Σαχάρωφ, Ἅγιος Σιλουανός ὁ Ἀθωνίτης, ἔκδ. Ἱερᾶς Μονῆς Τιμίου Προδρόμου, Ἔσσεξ Ἀγγλίας 2003, σσ. 438 - 463.

Ὅποιος μίσησε τὴν ἁμαρτία, ἀνέβηκε τὸ πρῶτο σκαλοπάτι τῆς οὐράνιας κλίμακας. Ὅταν ὁ ἐμπαθὴς λογισμὸς δὲν μπορεῖ νὰ προσβάλλει τὴν ψυχὴ, αὐτὸ εἶναι τὸ δεύτερο σκαλοπάτι. Καὶ ὁποιος γνώρισε μὲ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα τὴν τέλεια ἀγάπην πρὸς τὸν Θεό, αὐτὸς βρίσκεται στὸ τρίτο σκαλοπάτι. Αὐτό, ὅμως, εἶναι σπάνιο.

Γιὰ νὰ φτάσουμε στὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, πρέπει νὰ τηροῦμε ὅλα ὅσα παρήγγειλε ὁ Κύριος στὸ Εὐαγγέλιο.

* * *

Ἡ ψυχὴ δὲν μπορεῖ νὰ ἔχει εἰρήνη, ἂν δὲν προσεύχεται γιὰ τοὺς ἐχθρούς. Ἡ ψυχὴ ποὺ διδάχθηκε ἀπὸ τὴ Χάρη τοῦ Θεοῦ νὰ προσεύχεται, ἀγαπᾶ καὶ λυπᾶται ὅλη τὴ δημιουργία καὶ προπαντὸς τὸν ἄνθρωπο, γιὰ τὸν ὁποῖο (ὁ Κύριος) ἔπαθε ἐπάνω στὸν σταυρὸ καὶ πονοῦσε βαθιὰ γιὰ ὅλους μας.

Ὁ Ἐλεήμων Κύριος μὲ δίδαξε μὲ τὴ Χάρη Του νὰ ἀγαπῶ τοὺς ἐχθρούς. Χωρὶς τὴ Χάρη τοῦ Θεοῦ δὲν μπορούμε νὰ ἀγαποῦμε τοὺς ἐχθρούς. Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, ὅμως, ἐμπνέει τὴν ἀγάπην, καὶ τότε ἡ ψυχὴ λυπᾶται ἀκόμην καὶ τοὺς δαίμονες, γιὰτὶ ἐξέπεσαν ἀπὸ τὸ ἀγαθὸ καὶ ἔχασαν τὴν ταπεινώσιν καὶ τὴν ἀγάπην γιὰ τὸν Θεό.

Στὴν ἀρχὴ βίαζε τὴν καρδιά σου

νὰ ἀγαπᾶ τοὺς ἐχθρούς καὶ ὁ Κύριος, βλέποντας τὴν ἀγαθὴ σου προαίρεσιν, θὰ σοῦ δώσει κάθε βοήθεια. Ἡ ἴδια ἡ πείρα σου θὰ σὲ πείσει γι' αὐτό. Ὅποιος, ὅμως, σκέφτεται τὸ κακὸ γιὰ τοὺς ἐχθρούς του, σημαίνει πὼς δὲν ἔχει τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ καὶ δὲν γνώρισε ἀκόμην τὸν Θεό. Σημαίνει μᾶλλον πὼς κάποιο πονηρὸ πνεῦμα εἰσῆλθε στὴν καρδιά καὶ τῆς φέρνει κακοὺς λογισμοὺς, γιὰτὶ, κατὰ τὰ λόγια τοῦ Κυρίου, ἀπὸ τὴν καρδιά ἐξέρχονται ἀγαθοὶ ἢ πονηροὶ διαλογισμοί.

Σᾶς ἱκετεύω, δοκιμάστε. Ἄν κάποιος σᾶς προσβάλλει ἢ σᾶς ἀτιμάσει ἢ σᾶς πάρει κάτι ἀπὸ τὰ ὑπάρχοντά σας ἢ καὶ ἂν καταδιώκει τὴν Ἐκκλησία, προσευχηθεῖτε στὸν Κύριο, λέγοντας: «Κύριε, ὅλοι εἴμαστε πλάσματά Σου. Λυπήσου τοὺς πεπλανημένους δούλους Σου καὶ κάλεσέ τους σὲ μετάνοια». Καὶ τότε θὰ ἔχῃς αἰσθητὰ τὴ Χάρη στὴν ψυχὴ σου.

Ἄν προσευχηθεῖς γιὰ τοὺς ἐχθρούς σου, τότε θὰ ἔρθῃ ἡ εἰρήνη σ' ἐσένα. Καὶ ὅταν ἀγαπᾶς τοὺς ἐχθρούς σου, γνώριζε πὼς εἶναι μεγάλη ἡ Χάρη ποὺ ζεῖ μέσα σου.

Πρέπει νὰ συμπάσχει ἡ καρδιά μας καὶ ὄχι μόνο τὸν ἄνθρωπο νὰ ἀγαποῦμε, ἀλλὰ νὰ συμπονοῦμε καὶ κάθε πλάσμα, κάθε κτίσμα τοῦ Θεοῦ.

Καθαρίσατε για τὸ Πάσχα;

Νίκης Τρακοσιῆ
Φιλολόγου

Παράδοση οικογενειακή ἀπὸ τὰ παιδικὰ χρόνια τὸ «ἀπὸ γωνιάς» καθάρισμα τοῦ σπιτιοῦ πρὶν τὶς γιορτές. Ἔγινε κάτι σὰν ἀπαραίτητο ἔθιμο στὴ σκέψη της, ἀλλὰ συνοδευόταν καὶ ἀπὸ τὴν ἀπαραίτητη γκρίνια γιὰ τὸν σύζυγο, ποὺ δὲν «κατανοοῦσε» τὸν κόπο της.

- Κρίση-ξεκρίση, πρέπει νὰ βροῦμε μία κοπέλα, τουλάχιστον γιὰ τρεῖς-τέσσερις φορές, νὰ μὲ βοηθήσει. Δὲν ἀντέχω ἄλλο.

- Ἡ τσέπη μας ἀντέχει τὴν κοπέλα;
- Νὰ κάνουμε ἄλλοῦ οἰκονομία.
- Σὰν ποῦ, γιὰ νὰ καταλάβω; Στὸ ἔτοι-

μο φαγητὸ ἄς ποῦμε, στὸ χαρτζιλίκι τοῦ κανακάρη σου, ποὺ ὅλο ζητᾶ αὔξηση γιὰ νὰ βγαίνει, στὴν αἰσθητικὸ τῆς κορούλας μας...

- Νά το πάλι... Ὅποτε ἀνοίξω τὸ στόμα μου νὰ ζητήσω κάτι, βρίσκεις εὐκαιρία νὰ μοῦ κτυπᾶς τὰ ἴδια. Ὅλος ὁ κόσμος τρώει κάπου-κάπου ἔτοιμο φαγητό. Κι ὅσο γιὰ τὸν «κανακάρη μου», τὸν καιρὸ ποὺ σοῦ ἔλεγα περιορίζε τον λίγο, μοῦ ἔλεγες, «ἀγόρι εἶναι, πρέπει νὰ ἔχει περισσότερη ἐλευθερία». Τώρα πλήρως τὴν ἐλευθερία του!

Ἡ συζήτηση θὰ συνεχιζόταν ἴσως καὶ σὲ βαρύτερους τόνους, ἂν δὲν ἔμπαινε ξαφνικὰ ὁ «κανακάρης».



- Όρίστε μας! Κι ἄμα κάνω ἐγὼ κανένα καβγαδάκι μὲ τὴν ἀδελφή μου, μοῦ φωνάζετε ὅτι στὸ σπίτι πρέπει νὰ ἔχουμε εἰρήνη καὶ ἀγάπη καὶ τὰ παρόμοια. Τί συμβαίνει τώρα καὶ ὑψώνονται οἱ φωνές ἔτσι ἐπικίνδυνα;

- Δὲν πρόκειται γιὰ καβγά, ἀλλὰ γιὰ συζήτηση, νεαρέ, πού ἤλθες νὰ μᾶς κάνεις καὶ μάθημα... Ἐσὺ ποῦ πᾶς τώρα; Διάβασες τὰ μαθήματά σου;

- Γιὰ προπόνηση πάω καὶ δὲν διάβασα, γιατί ὅπως θὰ ἔπρεπε νὰ ξέρεις, πατερούλη, τὰ μαθήματα τελειώνουν... Πάσχα, διακοπές, ἀντιλαμβάνεσαι... ἄλλο κλίμα τώρα.

- Ποιὸς τὴ χάρη σας! Καμιὰ ἐπανάληψη δὲν βλάφτει, ἔ;

- Κάθε πράγμα στὸν καιρὸ του... Ἐσεῖς τί πρόβλημα ἔχετε καὶ συζητᾶτε;

- Αὐτὸ πού συζητᾶ ὅλος ὁ κόσμος ὅλη τὴν ὥρα.

- Κατάλαβα... Τὸ οἰκονομικό. Τί στενοχωριέστε; Φαγητὸ βρίσκουμε κάθε μέρα. Σπίτι ἐμεῖς ἔχουμε. Ἦ μήπως τὸ ὑποθηκεύσατε καὶ δὲν μᾶς τὸ λέτε;

- Σπίτι ἔχουμε, ἀλλὰ νὰ ἤξερες τί σημαίνει ἡ συντήρησή του!

Οὔτε τὸν κόπο του τὸν καταλαβαίνει κανένας. Τώρα ἔλεγα ὅτι χρειάζομαι βοήθεια νὰ καθαρίσω γιὰ τὸ Πάσχα.

- Μὴν καθαρίσεις, μανούλα μου. Ἐγὼ σὲ ἀπαλλάσσω ἀπὸ τὸ καθάρισμα τοῦ δωματίου μου.

- Εὐκαιρία πού τὴν ἔφαχες, νὰ τὸ κάνεις σὰν πεδίο μάχης καὶ νὰ θέλω μετὰ ἓνα μῆνα νὰ συγυρίσω.

- Ξέρετε κάτι; Ἐσεῖς οἱ μεγάλοι μεγαλοποιεῖτε κάποτε τὰ πράγματα. Σὰν νὰ σᾶς ἀρέσει νὰ ἔχετε προβλήματα, γιὰ νὰ κλαίγεστε.

- Μπράβο! Ὁ γιὸς μας ἄρχισε νὰ φιλοσοφεῖ.

- Μὴν μὲ βλέπεις ἔτσι, λίγο τρελὰρα. Αὐτὸ εἶναι τῆς ἡλικίας καὶ νομίζω θὰ περάσει σύντομα. Στὸ βάθος σκέφτομαι πολλὰ πράγματα...

- Μόνο πρόσεχε, γιατί οἱ τρέλες αὐτῆς τῆς ἡλικίας, ὅταν ξεφεύγουν ἀπὸ κάποια ὄρια, ἀφήνουν τὸ στίγμα τους γιὰ τὴν ὑπόλοιπη ζωή.

- Τώρα ἀκούσαμε καὶ τὴ συμβουλή τῆς ἡμέρας. Θὰ τὴν λάβω ὑπόψη.

- Τὸ κακὸ μὲ ἐσένα εἶναι πού μὲ τὸ χιοῦμορ σου καταφέρνεις

νὰ ξεφεύγεις.

- Τὸ καλὸ ἤθελες νὰ πεῖς... Ὅπωςδήποτε, κάτι λέγατε γιὰ καθάρισμα... Τώρα μιλοῦμε σοβαρά. Ἐγὼ θὰ καθαρίσω τὸν κῆπο. Ἐντελῶς φιλικὰ καὶ ἐθελοντικά, μὴν φοβᾶσαι μπαμπὰ ὅτι θὰ ζητήσω ἀντάλλαγμα. Οὔτε κὰν ἐπιπλέον ἔξοδο.

- Εἶσαι λεβεντιά. Παραδέχτηκε ὁ πατέρας ἱκανοποιημένος, γιατί λυτόταν σὲ κάποιο βαθμὸ τὸ πρόβλημα μὲ τὶς δουλειές, ἀλλὰ ὁ νεαρὸς κάτι ἄλλο ἤθελε νὰ πεῖ.

- Ἄν καὶ ἐγὼ καθάρισα γιὰ τὸ Πάσχα...

- Τί καθάρισες δηλαδή;

- Τὴν ψυχὴ μου.

- Δὲν μοῦ λὲς συνεχίζεται τὸ χιοῦμορ; Μὲ ἐσένα δὲν ξέρουμε πότε μιλοῦμε σοβαρὰ καὶ πότε ἀστεῖα.

- Τώρα μιλοῦμε σοβαρά. Λίγο στὰ ἀστεῖα ξεκίνησα, ἀλλὰ προχώρησα στὰ σοβαρά.

- Γιὰ πές, τί ἔκανες δηλαδή; Ρώτησε πραγματικὰ ξαφνιασμένος ὁ πατέρας.

- Ἦλθε ἐκεῖνος ὁ πάτερ τῆς ἐκκλησίας μας στὸ σχολεῖο. Τὸ ρίξαμε λίγο στὸ ἀστεῖο πὼς θὰ χάσουμε μάθημα, ἀλλὰ κατὰ βά-

θος ἐγὼ ξέρω πὼς ἔτσι τὸ λένε οἱ περισσότεροι, γιὰ νὰ μὴν παραδεχτοῦν... Δήλωσα, λοιπόν, καὶ πῆγα. Ἄρχισα λίγο μὲ κουβέντα. Πὼς τὰ κατάφερε αὐτὸς ὁ πάτερ... Σοῦ ἐμπνέει ἐμπιστοσύνη. Ἐξομολογήθηκα. Εἶπα κάτι βλακεῖες πὸν κάνω, ἐννοῶ ἀμαρτίες... Μοῦ μίλησε ὁ πάτερ. Μοῦ ἄρρεσε! Ξαλάφρωσα! Σὰν φίλο μου τὸν νιώθω τώρα καὶ θὰ πηγαίνω ἐκεῖ στὴν ἐκκλησία νὰ μιλοῦμε. Εἴμαστε σὲ κρίσιμη ἡλικία, εἶναι ἀλήθεια.

- Μπράβο, γιὲ μου! Καλὰ ἔκανες. Ἔτσι νὰ σὲ φυλάει κι ὁ Θεὸς ἀπὸ ὅλα τούτα τὰ κακὰ πὸν σᾶς πολιορκοῦν στὴν ἡλικία σας. Εἶπε μὲ βαθιὰ χαρὰ ἡ μάνα.

- Μὰ κι ἐσεῖς, κάποτε πηγαίνατε... στὸν ἄλλο πάτερ ἐκεῖ σ' ἓνα μοναστήρι, πὸν μὲ πήρατε κι ἐμένα μία-δύο φορές. Τί γίνεται τώρα;

- Τί γίνεται; Αὐτὸ πὸν κάνουμε πάντα. Ἀμέλεια. Χανόμαστε μέσα στὰ καθημερινὰ καὶ ὅλο ἀναβάλλουμε. Καλὰ τὸ εἶπες ὅτι κάποτε μεγαλοποιοῦμε τὰ προβλήματα καὶ χανόμαστε μέσα σ' αὐτά. Κι ὅμως, ὑπάρχουν ἄλλα πιὸ σημαντικά. Πα-

ραδέχτηκε ή μητέρα.

- Είδες ότι τὸ καθάρισμα δὲν εἶναι τὸ πιὸ σημαντικό;

- Εὐκαιρία ἤθελες..., ἀλλὰ μὲ τὴν εὐκαιρία, λέω νὰ τὸ προγραμματίσουμε κι ἐμεῖς. Ὅχι σὰν τὴν ἄλλη φορὰ πού πήγαμε καὶ φύγαμε ἄπρακτοι. Ἀπὸ ἐκεῖ νομίζω ξεκίνησε ἡ χαλάρωση.

- Νὰ τὸ προγραμματίσετε. Μπράβο, χαίρομαι! Καὶ ἡ προσφορὰ γιὰ τὸ καθάρισμα τῆς αὐλῆς ἰσχύει. Ἡ συνέπεια καὶ ἡ ἀλληλεγγύη εἶναι ἀρετές, μοῦ εἶπε ὁ πᾶτερ. Ἔ, καὶ μὴν πα-

ραλείψετε νὰ πάρετε καὶ τὴν ἀδελφή μου. Χαλάρωσε κι ἐκείνη.

- Ἐννοεῖται. Φτάνει νὰ δεχτεῖ.

- Ἄμα δέχτηκε ἐγώ... Ὁχ, ἄργησα γιὰ τὴν προπόνηση. Ἄντε γεια!

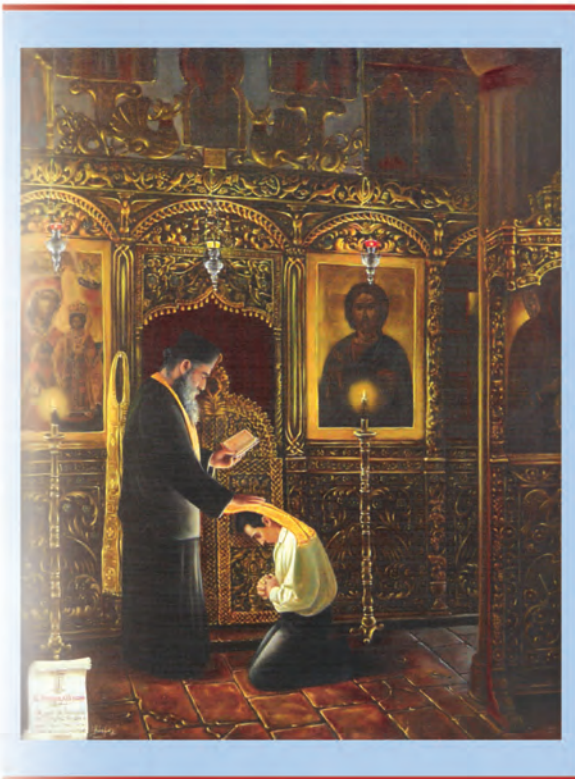
- Στὸ καλὸ! Κοίταξε πού ὁ γιός μας μᾶς ἔκανε τὸ καλύτερο μάθημα. Μὲ τὸν αὐθορμητισμό, τὸ ἀστεῖο καὶ τὴν εἰλικρινειά του, λέει ἀλήθειες πού ἐμεῖς θὰ τὶς περιπλέξουμε χίλιες φορές, ὥσπου νὰ τὶς ποῦμε.

- Πρὶν ἦταν ὁ κανακάρης μου καὶ τώρα εἶναι ὁ γιός μας... Ἄς εἶναι, ἀφοῦ εἶπαμε νὰ ἐξομολογηθοῦμε, ἄς τὸ δεχτῶ.

- Ἄντε, τηλεφώνησε γιὰ τὸν πνευματικὸ καὶ ἄσε τὰ παράπονα. Ἄμα ἐξομολογηθῶ, μπορεῖ νὰ διορθώσω καὶ λίγο τὴ γλῶσσα μου.

- Ἐλπίζω...

Πῆρε τὸ τηλέφωνο κι ἔκλεισε τὸ ραντεβού. Στὸ σπίτι ὑπῆρχε ἀπόλυτη ἡσυχία. Ἦταν ἀπὸ τὶς ὥρες πού



ἀπολάμβανε τὸ καθάρισμα, χωρὶς νὰ τὴν διακόπτουν ἢ νὰ τῆς χαλοῦν ὅ,τι συγύριζε. Ὅμως, αὐτὴ τὴ φορὰ δὲν ἄρχισε τὶς δουλειές. Ἔβγαλε τὰ γάντια, ποὺ τόση ὥρα εἶχε στὰ χέρια, παραμέρισε τὰ καθαριστικά, ποὺ εἶχε ἀπλώσει στὸ τραπέζι καὶ πῆρε τὸ μπλόκ, ὅπου ἔγραφε συνήθως τὰ ψόνια. Κοίταξε γύρω της καὶ ἀναλογίστηκε: «Πόσα πράγματα μαζεύω, γιὰ νὰ καθαρίσω! Μήπως ἔχω πάθει μικροβιοφοβία; Σίγουρα εἶμαι λίγο ὑπερβολικὴ καὶ καταντῶ καταπιεστικὴ στὴν οἰκογένεια. Πρέπει νὰ ἀλλάξω... Ὅμως, τὴν ἀκαθαρσία ποὺ κάθεται στὴν ψυχὴ μου τόσον καιρὸ, γιατί ἀποφεύγω νὰ τὴν δῶ; Θεέ μου, συγχώρεσε μέ, φωτισέ με. Ἀγωνιῶ τόσο γιὰ τὰ παιδιά μου κι ὅμως, τοὺς δίνω τὸ χειρότερο μάθημα γιὰ τὸ τί εἶναι σπουδαῖο στὴ ζωὴ μας. Ἄντὶ νὰ τὰ ὀδηγῶ σὲ Σένα, φροντίζω μόνο γιὰ τὸ φαΐ, τὰ φροντιστήρια, τὰ ροῦχα... Ἔπρεπε νὰ μοῦ κάνει μάθημα ὁ γιός μου! Καὶ αὐτὴ ἡ ταραχὴ ποὺ τόσο συχνὰ ἔχω, τί κρύβει ἄραγε; Πόσος ἐγωισμὸς, ἐπιμονὴ στὴ γνώμη μου, πλεονεξία, ζήλια... Πόσες σκέψεις φωλιά-

ζουν στὸν νοῦ, ποὺ δὲ θὰ ἔπρεπε νὰ τὶς δέχομαι κι ὅμως τὶς συνήθισα... Πόσα λόγια ποὺ πικραίνουν, ποὺ δὲν εἶναι καθαρά καὶ εἰλικρινῆ... Πόσες παραλείψεις... Μήπως ὅλο αὐτὸ τὸ πῆγαινε-ἔλα γιὰ δουλειές καὶ κοινωνικὲς ὑποχρεώσεις εἶναι μία ὑπεκφυγὴ ἀπὸ τὰ οὐσιώδη; Πότε τὸ ξέχασα ἐκεῖνο τὸ “Μακάριοι οἱ καθαροὶ τῆ καρδίᾳ”;

Σηκώθηκε ἀποφασιστικά. Ἦταν ἄνθρωπος ποὺ ἀγαποῦσε τὸν Θεό, εἶχε γευτεῖ τὴ χάρι καὶ τὴ χαρὰ τῆς πνευματικῆς ζωῆς καὶ ἡ ἀμέλεια, ἢ μᾶλλον οἱ μέρμινές της τὶς στέρησαν ὅλα αὐτὰ γιὰ ἄρκετὸ καιρὸ. Ἦταν καιρὸς γιὰ μία νέα ἀρχή. Φύλαξε τὰ καθαριστικά της. «Θὰ ἐτοιμαστῶ γιὰ τὸ καθάρισμα τῆς ψυχῆς, γιὰ τὸ λουτρὸ τῆς ψυχῆς», σκέφτηκε. «Ὑστερα προλαβαίνω νὰ ἐτοιμάσω τὸ φαγητό. Ἀπὸ τὶς ἄλλες δουλειές ἄς μὴν γίνουν κάποιες πρὶν τὸ Πάσχα. Μήπως οἱ ξένοι μας θὰ ἀνοίξουν νὰ δοῦν καὶ τὰ συρτάρια καὶ τὶς ἀποθηῆκες μας; Ὅμως, ὁ Θεὸς βλέπει πάντα τὰ βάθη τῆς καρδιάς μας».

«Καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοὶ ὁ Θεός», αὐθόρμητα ἄρχισε νὰ ψελλίζει τὸν ψαλμὸ.



Σελίδες ἀπὸ τὴν Ἱστορία τῆς ἐν Κύπρῳ Ἐκκλησίας

Ἐκκλησιαστικὲς μορφές
τοῦ 4ου - 9ου αἰῶνα
στὴν Κύπρο

Χρίστου Χατζημιχαήλ
Θεολόγου - Δρος Φαρμακευτικῆς

Μέρος Ε΄

Η ΕΛΕΥΣΗ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΕΛΕΝΗΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Οἱ πιδ σπουδαῖες μορφές Ἀγίων, ποὺ ἐργάστηκαν θυσιαστικά στὸν ἀμπελώνα τοῦ Κυρίου καὶ κατελάμπρυναν μετὴν ἀρχιερωσύνη τους τὸ νοπτὸ στερέωμα τῆς ἐν Κύπρῳ Ἐκκλησίας τοῦ 4ου αἰῶνα, καλύφθηκαν μερικῶς σὲ προηγούμενα ἄρθρα. Θὰ ἦταν, ὁμως, παράλειψη νὰ μὴν ἀναφερθοῦμε σὲ ἓνα πολὺ σημαντικό γεγονός ποὺ συνέβη στὴν Κύπρο, κατὰ τὴν ἴδια περίπτου χρονικὴ περίοδο καὶ σχετίζεται ἄμεσα μετὴν Ἐκκλησιαστικὴ

Ἱστορία τῆς Νήσου τῶν Ἁγίων: τὴν ἔλευση τῆς Ἁγίας Ἑλένης στὴν Κύπρο. Σύμφωνα μὲ ἰσχυρὴ παράδοση, ἡ Ἁγία Ἑλένη, ἡ μητέρα τοῦ Ἁγίου καὶ Μεγάλου Κωνσταντίνου, ἐπισκέφθηκε τὸ νησὶ καὶ ἄφησε σ' αὐτὸ ἀνεξίτηλη τὴ σφραγίδα τῆς παρουσίας της, γιὰ τὴν ὁποία σεμνύεται ἱεροπρεπῶς καὶ γεραίρει σύμπασα ἡ λογικὴ ποίμνη τῶν Χριστιανῶν στὴν Κύπρο. Πρόκειται περὶ τεμαχίων τοῦ Τιμίου Εὐλου, τμήματος ἀπὸ τὸν ἅγιο κάρναβο (σχοινί) ποὺ ἔδεσαν τὸν Χριστό, καθὼς καὶ ἥλου (καρφιοῦ) ἀπὸ τὴ Σταύρωση.

Ἡ Ἁγία Ἑλένη (Φλαβία Ἰουλία Ἑλένη, λατινιστὶ Flavia Iulia Helena Augusta) γεννήθηκε τὸ 247 μ.Χ. στὸ Δρέπανο τῆς Βιθυνίας καὶ εἶχε ἑλληνικὴ καταγωγή. Ὁ πατέρας της ἀσκοῦσε τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ξενοδόχου. Περὶ τὸ 270 μ.Χ., ὅταν ἡ Ἁγία Ἑλένη ἦταν 23 ἐτῶν, πέρασε ἀπὸ τὸ Δρέπανο κάποιος ἀξιωματικός, ὁ ὁποῖος ὀνομαζόταν Κωνσταντῖος ὁ Χλωρός (τὴν ἐπωνυμία Χλωρὸς τὴν ἔλαβε, λόγω τῆς ὠχρότητας τοῦ προσώπου του). Ὁ Κων-

στάντιος (ὁ ὁποῖος ἦταν συγγενὴς τοῦ αὐτοκράτορα Μάρκου Κλαυδίου τοῦ Γοτθικοῦ) φιλοξενήθηκε στὸ ξενοδοχεῖο τοῦ πατέρα τῆς Ἁγίας Ἑλένης καί, ἐντυπωσιασμένος ἀπὸ τὴν ἀξιόλογη μόρφωση, τὶς ψυχικὲς ἀρετὲς καὶ τὸ κάλλος τῆς Ἁγίας, τὴν ζήτησε σὲ γάμο. Παντρεύτηκαν σύμφωνα μὲ τὴν καθιερωμένη, ἀπὸ τὸ ρωμαϊκὸ κράτος, διαδικασία ποὺ προβλεπόταν γιὰ εὐγενεῖς καὶ ἀξιωματικούς, οἱ ὁποῖοι νυμφεύονταν σύζυγο ταπεινῆς καταγωγῆς. Ἀπὸ τὸν γάμο αὐτὸ γεννήθηκε τὸ 274 μ.Χ. (κατὰ ἄλλους τὸ 288 μ.Χ.) ὁ μελλοντικὸς αὐτοκράτορας ποὺ θὰ ἴδρυνε τὴν Κωνσταντινούπολη καὶ θὰ γινόταν ὁ πρῶτος χριστιανὸς αὐτοκράτορας: ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος.

Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ἡ Ἁγία Ἑλένη δὲν εἶχε χριστιανικὴ καταγωγή καὶ φαίνεται ὅτι ἔγινε χριστιανὴ μετὰ τὸν γάμο της. Ὁ σύζυγός της ἦταν θεϊστής (ὄχι εἰδωλολάτρης). Ἦταν ἐξ ἐκείνων ποὺ ἐνέτασαν τὴν ἔννοια τοῦ Θεοῦ μέσα σὲ φιλοσοφικὰ πλαίσια. Οἱ, φιλοσοφικῆς προέλευσης, ἠθικὲς

του ἀρχὲς ἀπετέλεσαν εὐφοροῦ πόστρωμα πάνω στοῦ ὁποῖο θὰ βλαστοῦσε, στὴ συνέχεια, ἡ διακριτικὴ χριστιανικὴ ἐπίδραση τῆς Ἁγίας Ἑλένης. Ὅμοίως, τὸ ἔξοχο παράδειγμα τῆς χριστιανῆς μητέρας θὰ ἀσκοῦσε τεράστια ἐπιρροὴ στὸν υἱό της, τὸν Μέγα Κωνσταντῖνο. Παρόλη τὴν ἐκτίμηση τοῦ Κωνσταντίου πρὸς τὴ σύζυγό του, τὸ 293 μ.Χ. ἀναγκάστηκε, κατὰ ἀπαίτηση τοῦ αὐτοκράτορα Διοκλητιανοῦ, νὰ τὴν διαζευχθεῖ, ὥστε νὰ γίνει Καίσαρας τῆς Γαλατίας, Ἰβηρίας καὶ Βρετανίας (οἱ Νόμοι τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ἀπαγόρευαν σὲ ἀνώτατο ἀξιωματοῦχο τοῦ κράτους νὰ ἔχει σύζυγο μὴ προερχομένη ἀπὸ ἐπίσημη καὶ εὐγενῆ οἰκογένεια). Τὸ διαζύγιο δὲν ἐπηρέασε καθόλου τὸν σεβασμὸ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου πρὸς τὴν μητέρα του. Ὅταν ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος ἔγινε αὐτοκράτορας, τίμησε ιδιαίτερα τὴν μητέρα του, στὴν ὁποία ὄφειλε πολλά. Τὸ Δρέπανο τὸ μετονόμασε σὲ Ἑλενόπολη, κόπηκαν νομίσματα (320 μ.Χ.) ποὺ ἔφεραν τὴν εἰκόνα τῆς Ἁγίας

καὶ τὴν ἀναγόρευσε σὲ Αὐγούστα, ὥστε νὰ τῆς ἀπονέμονται τιμὲς βασίλισσας (ὄχι μόνο βασιλομήτορος). Ὅταν δὲ ἀνοικοδομήθηκε ἡ Κωνσταντινούπολη, ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος φρόντισε νὰ ἀνυψωθοῦν σ' αὐτὴν δύο στῆλες (μία γιὰ τὴν μητέρα του καὶ μία γιὰ τὸν ἴδιο) καὶ στοῦ μέσο αὐτῶν τῶν στηλῶν νὰ ὑψωθεῖ σταυρός, ποὺ ἔφερε τὴν ἐπιγραφή «Εἷς Ἅγιος, εἷς Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, εἰς δόξαν Θεοῦ Πατρὸς. Ἀμήν».

Ἡ Ἁγία Ἑλένη κοιμήθηκε ἐν Κυρίῳ (πιθανὸν στὴ Νικομήδεια ἢ στὴν Κωνσταντινούπολη) τὸ 328 μ.Χ. (κατὰ ἄλλους τὸ 335 μ.Χ.) σὲ ἡλικία 81 ἐτῶν καὶ ἡ Ἐκκλησία τὴν χαρακτηρίζει ὡς Ἰσαπόστολο. Ἡ μνήμη της ἐορτάζεται μαζὶ μὲ τὸν υἱό της, τὸν Μέγα Κωνσταντῖνο, στὶς 21 Μαΐου.

Ἡ Ἁγία Ἑλένη συνδέεται ἄμεσα μὲ τὴν εὕρεση τοῦ Τιμίου Σταυροῦ τοῦ Κυρίου. Ὁ ἱερός της πόθος, μεταξύ ἄλλων, νὰ ἐντοπίσει καὶ προσκυνήσει τὸν Πανάγιο Τάφο τοῦ Χριστοῦ, τὴν ὀδήγησε στοὺς Ἁγίους Τόπους κατὰ τὰ

τέλη τοῦ 326 μ.Χ. Ἡ προγενέστερη προσπάθεια τοῦ εἰδωλολάτρη αὐτοκράτορα Ἀδριανοῦ (118 - 138 μ.Χ.) νὰ ἐξαφανίσει τὸν Πανάγιο Τάφο καὶ τὸ σημεῖο τῆς Σταύρωσης στὸν Γολγοθά (τοποθετώντας, ἀντίστοιχα, πάνω σ' αὐτοὺς ἀγάλματα τοῦ Δία καὶ τῆς Ἀφροδίτης), βοήθησε τὴν Ἁγία Ἑλένη νὰ ἐντοπίσει ἀκριβῶς αὐτὰ τὰ ἀνυπολόγιστης ἀξίας σημεία. Στὴ συνέχεια, μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ, ἐντόπισε καὶ τὸν Τίμιο Σταυρὸ τοῦ Σωτῆρος. Ἡ Ἁγία Ἑλένη χρηματοδότησε τὴν ἀνάγευση τῶν Ἱερῶν Ναῶν τῆς Ἀναστάσεως, τῆς Γεννήσεως καὶ τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Χριστοῦ καὶ γενικὰ ἐνίσχυσε καὶ ἀναβάθμισε τὴ χριστιανικὴ κοινότητα τῶν Ἱεροσολύμων. Τόσο κατὰ τὸ ταξίδι της πρὸς τὴν Ἁγία Γῆ ὅσο καὶ κατὰ τὴν ἐπιστροφὴ της, ἔκανε σταθμὸ στὴν Κύπρο.

Σύμφωνα μὲ τὰ ὑπάρχοντα στοιχεῖα, ἡ Ἁγία Ἑλένη, ἐπιστρέφοντας ἀπὸ τοὺς Ἁγίους Τόπους, πέρασε ξανὰ ἀπὸ τὴν Κύπρο (327 μ.Χ.). Τὸ σημεῖο τῆς ἀφίξης (ἢ παραμονῆς της) στὴν Κύπρο ἐντοπίζεται στὴν πε-

ριοχὴ τοῦ Βασιλικοῦ (ἐξ οὗ καὶ ἡ ὀνομασία τῆς περιοχῆς, λόγῳ τῆς βασιλικῆς ιδιότητος τῆς Ἁγίας Ἑλένης). Κατὰ τὴν ἀφίξή της στὸ Βασιλικό, ἐξαφανίστηκε ὁ μέγας σταυρὸς ποὺ εἶχε κατασκευάσει ἡ Ἁγία ἀπὸ τὰ ξύλα τῶν σταυρῶν τῶν δύο ληστῶν. Ἡ Ἁγία, κατόπιν θεοῦ ὁράματος, ἐντόπιζε τὸν σταυρὸ στὸ ὄρος τοῦ Σταυροβουνίου (κατὰ τὸν Στράβωνα, τότε ὀνομαζόταν Ὀλυμπος ἢ Ὀλυμπία καὶ στὴν κορυφὴ τοῦ ὑπῆρχε εἰδωλολατρικὸς ναὸς πρὸς τιμὴ τῆς Ἀφροδίτης). Ἐκεῖ κτίζει Ναό. Κατὰ τὸν Χρονικογράφου Λεόντιο Μαχαιρᾶ, ἡ ὀνομασία Ὀλυμπία προέρχεται ἀπὸ τὸν σταυρὸ τοῦ Ὀλυμπᾶ, ὁ ὁποῖος, σύμφωνα μὲ τὴν παράδοση, ἦταν ὁ ληστὴς ποὺ συσταυρώθηκε μὲ τὸν Χριστὸ καὶ μετανόησε. Στὸν Ναὸ τοῦτο, ἡ Ἁγία Ἑλένη ἐναπέθεσε τὸν συγκεκριμένο σταυρὸ, στὸ κέντρο τοῦ ὁποῖου τοποθετήθηκε τεμάχιο τοῦ Τιμίου Εὐλοῦ, καὶ ἀφίερωσε, ἐπίσης, ἓνα ἀπὸ τὰ καρφιά ποὺ χρησιμοποιήθηκαν στὴ Σταύρωση τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ Ἁγία Ἑλένη, παράλληλα,

ἔκτισε στήν Τόχνη ἄλλο ἓνα Ναό, ὅπου ἐναπέθεσε ἐκεῖ ἓναν ἀπό τοὺς τέσσερις μικροὺς σταυροὺς, πού ἔφτιαξε ἢ ἴδια ἀπὸ τὸ ὑποπόδιο, στὸ ὁποῖο εἶχαν καρφωθεῖ τὰ πόδια τοῦ Χριστοῦ. Στὴν Τόχνη, ἐπίσης, ἔκτισε γεφύρι πρὸς διευκόλυνση τοῦ τοπικοῦ πληθυσμοῦ. Εἶναι παραδεκτὸ ὅτι ἢ ἔλευση τῆς Ἀγίας στὸ νησι θὰ σχετιζόταν καὶ μὲ ποικιλοτροπὴ βοήθεια πρὸς τὸν τοπικὸ πληθυσμό. Ἴσως, γι' αὐτὸ τὸν λόγο δημιουργήθηκε ἢ σχετικὴ παράδοση πού φέρει τὴν Ἀγία νὰ συμβάλλει στὴν ἀντιμετώπιση δεινῶν πού μάστιζαν τὴν Κύπρο (π.χ. τὰ φαρμακερὰ φῖδια κ.ἄ.).

Τεμάχιο ἀπὸ τὸ ὑποπόδιο τοῦ Τιμίου Σταυροῦ βρίσκεται σήμερὰ στὸν ὁμώνυμο Ναό του, σχετικὰ πλησιοχώρου μὲ τὴν Τόχνη, δήμου τῶν Λευκάρων. Στὸ Ὅμοδος δὲ σώζεται τμῆμα τοῦ ἀγίου καννάβου, ἐνῶ στὸ χωριὸ Κουκά (στὴ Λεμεσό) ἢ Ἀγία ἄφησε ὡς εὐλογία τρίμματα ἀπὸ τὸ Τίμιο Εὐλό.

Ἄξια ἀναφορᾶς εἶναι ἢ ἱστορία τοῦ Σταυροῦ τῆς Τόχνης,

ὅπως τὴν διασώζει ὁ Λεόντιος Μαχαιρᾶς. Τὸ 1318 μ.Χ., τὴν περίοδο πού ἢ Κύπρος βρισκόταν ὑπὸ φραγκικὴ κατοχὴ καὶ ἢ ἐν Κύπρῳ Ὁρθόδοξὴ Ἐκκλησία ἦταν δέσμια τῆς Λατινικῆς Ἐκκλησίας, κλάπηκε ὁ Σταυρὸς τῆς Τόχνης. Τὴν κλοπὴ διέπραξε Λατίνος ἱερέας, ὁ ὁποῖος εἶχε σκοπὸ νὰ ἀναχωρήσει ἀπὸ τὴν Κύπρο. Μὲ θαυμαστὸ τρόπο παρεμποδίστηκε ἢ ἀναχώρησί του καὶ στὴ συνέχεια πέταξε τὸν Σταυρὸ σὲ ἓνα χωράφι, ἀφοῦ προηγουμένως πῆρε τὶς πολύτιμες πέτρες πού διακοσμοῦσαν τὸν Σταυρό. Μετὰ ἀπὸ 22 χρόνια (δηλαδὴ τὸ 1340 μ.Χ.), ἓνα βοσκόπουλο πού ὀνομαζόταν Γεώργιος, μὲ θαυμαστὸ τρόπο, βρῆκε στὴν κουφάλα μίας χαρουπιᾶς τὸν Σταυρό. Ἡ εὕρεση τοῦ Σταυροῦ συνοδεύτηκε ἀπὸ θαύματα θεραπείας ἀσθενειῶν. Οἱ Λατίνοι, ὅμως, ἀμφισβήτησαν τὸν Σταυρὸ καὶ ἀποφάσισαν νὰ ὑποστῆ μίᾳ δοκιμασίᾳ ἐνώπιον τοῦ τότε βασιλιᾶ τῆς Κύπρου Οὐγού τοῦ Δ' καὶ τῆς δεύτερης συζύγου του, βασίλισσας Ἀλίκης Ντ' Ἰμπελέν.

Συγκεκριμένα, έβαλαν τὸν Σταυρὸ σὲ ἰσχυρὴ φωτιά καὶ μετὰ ἀπὸ πολλὴ ὥρα τὸν ἀπομάκρυναν ἀπὸ τὴν πυρά. Διαπίστωσαν ὅτι δὲν εἶχε πάθει ἀπολύτως τίποτα καὶ ἐπιπρόσθετα ἡ βασίλισσα Ἀλίκη, ἡ ὁποία ἦταν ἄφωνη γιὰ τρία χρόνια, λόγω ἀσέβειας ποὺ ἐπέδειξε πρὸς τὸ Μοναστήρι τῆς Παναγίας τοῦ Μαχαιρᾶ, πίστεψε ἀμέσως στὸν Σταυρὸ καὶ θεραπεύθηκε ἀπὸ τὴν ἀσθένειά της. Ἡ βασίλισσα Ἀλίκη, μαζί μὲ ἄλλα μέλη τῆς βασιλικῆς οἰκογένειας, χρηματοδότησαν, ὡς ἔνδειξη εὐχαριστίας γιὰ τὸ θαῦμα, τὴν ἀνέγερση μονα-

στηριοῦ ἀφιερωμένου στὸν «Σταυρὸ τὸν Φανερωμένο», ὅπου πιθανὸν νὰ τοποθέτησε τὸν ἐν λόγω Σταυρὸ. Τὸ μοναστήρι κτίστηκε στὸν Ἅγιο Δομέτιο (στὴ Λευκωσία). Δυστυχῶς, τὸ μοναστήρι δὲν σώζεται σήμερα καὶ δὲν ἔχει ἀκόμη ἐντοπιστεῖ στὸν Ἅγιο Δομέτιο τὸ ἀκριβὲς σημεῖο στὸ ὁποῖο βρισκόταν. Κατὰ μία ἐκδοχή, ὁ Σταυρὸς τῆς Τόχνης εἶναι ὁ σήμερα φυλασσόμενος Τίμιος Σταυρὸς στὸν ὁμώνυμο Ναὸ τῶν Λευκάρων καὶ ἴσως νὰ μεταφέρθηκε ἐκεῖ μετὰ τὴν καταστροφὴ τῆς μονῆς τοῦ «Σταυροῦ τοῦ Φανερωμένου».

Βιβλιογραφία

1. Γαλανοῦ Μιχαήλ, *Οἱ Βίοι τῶν Ἁγίων*, τεῦχος Ε' (Α' ἔκδοση 1906), ἐκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἀθῆναι 31988.
2. *Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία*, τόμος Η', Ἀθῆναι 1966.
3. Ἰωαννίδη Κλείτου, *Ἐκκλησία Κύπρου, Ἱστορία καὶ Πολιτισμὸς 2000 ἐτῶν*, ἐκδ. Ἀλάσια, 1997.
4. Καππαῖ Δημητρίου, *Οἱ ἐν Κύπρῳ διαλάμπαντες Ἅγιοι*, Κύπρος 1996.
5. *Μεγάλη Κυπριακὴ Ἐγκυκλοπαιδεία*, τόμος Ε', ἐκδ. Φιλόκυπρος, Λευκωσία 1986.
6. Παυλίδη Ἄντρον, *Ἱστορία τῆς νήσου Κύπρου (ἀπὸ τὸ 58 π.Χ. μέχρι τὸ 1192 μ.Χ.)*, τόμος Β', ἐκδ. Φιλόκυπρος, Λευκωσία 1992.
7. Παυλίδη Ἄντρον, *Ἱστορία τῆς νήσου Κύπρου, ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ἕως σήμερα*, ἐκδ. Ἡλία Ἐπιφανίου, Λευκωσία 2013.
8. Φειδᾶ Βλασίου, *Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία*, τόμος Α', Ἀθῆναι 21995.

Τὰ σκουπιδάκια τῆς ψυχῆς

Ἑλένης Ἀναστασίου
Ἐκπαιδευτικοῦ

Εἶναι καλὴ εὐκαιρία, Ἀργυρώ μου.

- Δὲ θέλω, μαμά, δὲ χρειάζεται.

- Μπράβο στὸ σχολεῖο σας ποὺ διοργανώνει ἐξομολόγηση. Θὰ κάνει καλὸ σὲ πολλὰ παιδιὰ ποὺ ἴσως δὲν ἔχουν τὴν εὐκαιρία ἢ ἀπλὰ δὲν τὸ σκέφτονται αὐτὰ ἢ οἱ γονεῖς τους νὰ πᾶνε σ' ἓναν πνευματικό. Ἄν δὲ νιώθεις ἄνετα νὰ πᾶς στὸν ἱερέα ποὺ θὰ ἔρθει στὸ σχολεῖο σας, μπορεῖς νὰ ἔρθεις στὸν πνευματικό ποὺ πᾶμε μὲ τὸν μπαμπά σου. Τώρα ποὺ ἄρχισε καὶ ἡ περίοδος προετοιμασίας γιὰ τὸ Πάσχα εἶναι ἡ καλύτερη ἐποχή.

- Οὐ, βρὲ μαμά, τί νὰ πῶ στὸν πνευματικό; Εἶμαι μικρή, τί ἁμαρτίες ἔχω; Κάτσε νὰ πάω

Γυμνάσιο καὶ βλέπουμε.

- Γιὰ σκέψου λίγο... εἶσαι πάντα σωστὴ ἀπέναντι στὰ ἀδέρφια σου, στοὺς γονεῖς σου, στοὺς φίλους σου, στοὺς δασκάλους σου; Ποτὲ δὲ βγαίνει ἀπὸ τὸ στόμα σου καμιὰ ἄσχημη κουβέντα ἢ κανένα ψεματάκι; Ἡ μήπως δέν...

- Ἦ, καλά, μικροπράγματα. Δὲν ἔχω κάνει δὰ καὶ φόνο; Αὐτὰ εἶναι συνηθισμένα.

- Καλά... Τί λὲς νὰ πᾶμε μίαν βόλτα;

- Πῶς σοῦ ἦρθε τώρα ἡ βόλτα.

Ἐσὺ ποτὲ δὲν προτείνεις ἐξόδους τίς καθημερινές.



- Έ, άφοϋ αύριο έχετε έκδρομη και δεν έχεις διάβασμα, άς άξιοποιήσουμε τὸ άπόγευμά μας μιās και εἶναι καλὸς και ὁ καιρός. Δὲ θὰ πᾶμε μακριά. Πάω νὰ πῶ στὸν μπαμπὰ νὰ κρατήσει γιὰ λίγη ὥρα τὰ μικρά, πάρε τὸ μπουφάν σου κι ἔρχομαι.

Μπτέρα και κόρη κατευθύνθηκαν σὲ ἕνα κοντινὸ χωριὸ και κατέληξαν σὲ ἕνα λιβάδι μὲ ζωηρὸ πράσινο χορτάρι και λίγα άγριολούλουδα πὸν άρχισαν δειλὰ δειλὰ νὰ ἔμφανίζονται τὴν πὸν πλησίαζε ἡ άνοιξη. Κατὰ τὸπου τοποθετήθηκαν δύο-τρία παγκάκια, γιὰ νὰ μποροϋν οἱ ἔπισκέπτες νὰ ξεκουράζονται. Κατέβηκαν.

- Μὰ τί ὁμορφο μέρος! Γιατί δεν ἔχουμε ξανάρθει ἔδῶ;

- Γιατί εἶναι σχετικὰ κοντὰ στὸ σπίτι μας και ὅταν βγαίνουμε οἰκογενειακῶς, προτιμοϋμε νὰ πηγαίνουμε πὸν μακρινὲς βόλτες. Κακῶς, ὁμως. Ἔπρεπε νὰ εἶχαμε ἔρθει κι ἔδῶ και μάλιστα ἔπρεπε νὰ τὸ κάνουμε συχνά. Πολλὲς οἰκογένειες ἔρχονται ἔδῶ, γιὰ νὰ παίξουν τὰ παιδιὰ

τους. Θέλεις νὰ περπατήσουμε λίγο;

- Μὰ και βέβαια! Εἶναι πανέμορφα. Ἔτσι μοϋ ῥχεται νὰ κυλιστῶ στὸ γρασίδι! Λουλούδια μποροϋμε νὰ μαζέψουμε;

- Δεν εἶναι πολλὰ άκόμα, άλλὰ θὰ πάρουμε μερικὰ γιὰ τὸ βάζο τῆς κουζίνας, ἔτσι γιὰ ἐνθύμιο. Ὅσο γιὰ τὸ νὰ κυλιστεῖς στὸ γρασίδι, μπορεῖς νὰ τὸ κάνεις. Πᾶμε νὰ περπατήσουμε λίγο και ἅμα θές...

Ἡ Ἀργυρῶ ἔμεινε ἔκστασιασμένη ἀπὸ τὸ τόσο πράσινο πὸν ἀπλωνόταν γύρω τῆς. Χοροπηδοϋσε, άνοιγε τὰ χέρια τῆς, ἔκανε κύκλους γύρω ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ τῆς, ὥσπου κουράστηκε και ζήτησε ἀπὸ τὴν μαμά τῆς νὰ καθίσουν σὲ ἕνα ἀπὸ τὰ παγκάκια.

- Μαμά, κοίτα!

Ἐδῶ ἔχει σακούλια ἀπὸ τσίπς και κουτιὰ τῶν χυμῶν.

- Ναί, συμβαίνει

αὐτὸ ἀπὸ τότε ποὺ ἔβαλαν τὰ παγκάκια καὶ συχνάζουν ἐδῶ οἱ οἰκογένειες μὲ τὰ παιδιά τους, γιὰ νὰ παίξουν. Εἶναι συνηθισμένο φαινόμενο.

- Κρίμα, χαλᾶνε τὴν ὀμορφιὰ τοῦ λιβαδιοῦ.

- Ὅχι καὶ τόσο. Εἶναι πολὺ μικρὰ καὶ λίγα, δὲν εἶναι κάτι σημαντικό.

- Ἀστειεύεσαι, μαμά; Πολλὰ λίγα, μεγάλα μικρά, εἶναι σκουπίδια ποὺ λερώνουν τὸ χῶρο, μολύνουν τὸ περιβάλλον καὶ χαλᾶνε τὴν ὀρειότερη εἰκόνα τοῦ τοπίου. Πρέπει νὰ τὸ ποῦμε στοὺς ὑπευθύνους νὰ τὰ μαζέψουν.

- Μὰ δὲν πολυφαίνονται. Ἄσε νὰ μαζευτοῦν περισσότερα καὶ βλέπουμε. Λοιπὸν, ἂν θὰ κυλιστεῖς λίγο στὸ γρασίδι, κάν' το, γιὰτὶ θὰ φύγουμε. Ἀφήσαμε

καὶ τὰ μικρὰ μὲ τὸν μπαμπὰ καὶ θὰ τὸν κουράσουν.

- Ὅχι, εἴμαστε μιὰ χαρά! Ἀνδίασα. Στὰ σκουπίδια θὰ κυλιστῶ;

Χωρὶς νὰ ποῦν τίποτα ἄλλο, πῆγαν στὸ αὐτοκίνητο καὶ πῆραν τὸ δρόμο τοῦ γυρισμοῦ. Εἶχε περίπου ἓνα δεκάλεπτο μέχρι νὰ φτάσουν στὸ σπίτι ἢ μητέρα τῆς Ἀργυρῶς, γιὰ νὰ προσπαθήσει νὰ φέρει τὴν ἀλλαγὴ στὸν τρόπο σκέψης τῆς κόρης της.

- Τί σκέφτεσαι, Ἀργυρῶ μου;

- Τὴν τελευταία μας κουβέντα. Κατ' ἀρχάς, χαλάστηκα πολὺ μὲ τὰ σκουπίδια στὸ λιβάδι, μοῦ ἄλλαξαν τὴν καλή μου διάθεση. Κι ἔπειτα... δὲν περιμένα ἀπὸ σένα νὰ τὸ πάρεις τόσο χαλαρά. Ἄκου, εἶναι λίγα καὶ μικρά... Καὶ νὰ περιμένουμε



νὰ μαζευτοῦν κι ἄλλα, γιὰ νὰ κά-
νουμε κάτι...

- Μά, ἐγὼ ἐπανέλαβα ἀκριβῶς
τὰ δικά σου λόγια.

- Δὲν εἶπα ἐγὼ ποτὲ νὰ ἀδια-
φοροῦμε γιὰ τὰ λίγα καὶ μικρὰ
σκουπίδια.

- Πῶς δὲν τὸ εἶπες; Ὅταν μι-
λήσαμε γιὰ τὴν ἐξομολόγησι,
εἶπες ὅτι δὲ χρειάζεται νὰ πᾶς,
γιατὶ οἱ ἁμαρτίες σου εἶναι συ-
νηθισμένες καὶ μικρὲς καὶ νὰ πε-
ριμένουμε νὰ πᾶς Γυμνάσιο.
Αὐτὲς τί εἶναι; Σκουπιδάκια
εἶναι κι αὐτὲς. Σκουπιδάκια
στὸν πανέμορφο κῆπο τῆς
ψυχῆς μας, πού ὁ Θεὸς τὸν
εὐλόγησε νὰ εἶναι καταπράσινο
μὲ λουλούδια, ἀλλὰ ἐμεῖς οἱ
ἄνθρωποι τοῦ ρίχνουμε μικρὰ
στὴν ἀρχὴ κι ὅλο καὶ μεγαλύ-
τερα σκουπίδια, δηλαδὴ τὶς
πράξεις, τὰ λόγια καὶ τὶς σκέ-
ψεις μας.

- Δὲν τὸ σκέφτηκα ἔτσι...

- Ἀκριβῶς ἔτσι εἶναι, ὅμως. Κι
ὅπως τὰ σκουπίδια στὸ λιβάδι

ἦταν πρῶτα ἓνα, μετὰ ἦρθε
ἄλλο ἓνα κι ἄλλο ἓνα κι ὅσο κα-
νεὶς δὲν τὰ μαζεύει, θὰ αὐξά-
νονται καὶ θὰ μεγαλώνει ἡ ἀσχή-
μα, ἔτσι συμβαίνει καὶ μὲ τὴν
ψυχὴ μας καὶ τὶς ἁμαρτίες.
Μπορεῖ τώρα νὰ εἶναι λίγες καὶ
μικρὲς γιὰ σένα, ἀλλὰ ἂν δὲ φύ-
γουν αὐτὲς, μετὰ θὰ ἔρθουν κι
ἄλλες νὰ προστεθοῦν καὶ ἡ
εἰκόνα τῆς ψυχῆς θὰ εἶναι πολὺ
ἄσχημη.

- Καλὰ λές. Καλύτερα νὰ
μαζέψω τὰ σκουπιδάκια τῆς
ψυχῆς μου τώρα πού εἶναι λίγα,
γιὰ νὰ τὴ διατηρήσω ὅσο γίνε-
ται πιὸ ἀνοιξιάτικη. Μαμά, θὰ
μοῦ ὑπογράψεις τὴ δήλωσι γιὰ
τὴν ἐξομολόγησι;

- Μὰ καὶ βέβαια. Εἰδικὰ τώρα
πού τὸ ζητᾶς ἀπὸ μόνη σου...
Πρῶτη μας δουλειὰ μόλις πᾶμε
σπίτι καὶ ὅλα τὰ
ἄλλα μποροῦν
νὰ περιμέ-
νουν.

«Συνοδοιοπορία με τὸν Ἅγιο Λουκά»

Ενα ξεχωριστό, σύγχρονο και πνευματικὰ ὠφέλιμο, συναξάρι ἀποτελοῦν τὰ καινούργια βιβλία ἀφιερωμένα ἀποκλειστικὰ στὸ ἔργο και τὴ μορφή τοῦ σύγχρονου Ρώσου Ἁγίου Λουκά, Ἐπισκόπου Συμφερουπόλεως και Κριμαίας. Τὸ τρίτομο ἔργο, «Συνοδοιοπορία με τὸν Ἅγιο Λουκά», ἀποτελεῖ μία πολὺ ἀξιόλογη και πολυετὴ προσπάθεια πιστῶν ἀνθρώπων, ποὺ εἶχαν τὸν πόθο νὰ μάθουν ὅσο γίνεται περισσότερα στοιχεῖα γιὰ τὴ ζωὴ και τὸ ἔργο τοῦ Ἁγίου. Στὰ τρία αὐτὰ βιβλία παρατίθενται ἀφηγήσεις ἀνθρώπων ποὺ ἔζησαν και συνεργάστηκαν με τὸν Ἅγιο Λουκά, δομημένες ὅμως, με τέτοια ἱστορικὴ συνάφεια γεγονότων ποὺ φωτίζουν πολλές ἀπὸ τὶς μέχρι σήμερα ἀγνωστες πτυχές τῆς ζωῆς τοῦ Ἁγίου.

Παράλληλα, κυκλοφόρησε και ἕνας τόμος-λεύκωμα, με τὸν τίτλο «Ἀγάπησα τὸ μαρτύριο», στὸν ὁποῖο καταγράφονται αὐτούσια λόγια τοῦ Ἁγίου. Πρόκειται γιὰ αὐτοβιογραφία, ποὺ ὁ Ἅγιος, τυφλὸς πλέον, ὑπαγόρευσε στὴ γραμματέα τοῦ Εὐγενία Λέικφλεντ στὴ δύση τῆς ζωῆς τοῦ.

Ἀπὸ μικρὸς ὁ Βαλεντίν (Ἅγιος Λουκάς) εἶχε αἰσθανθεῖ στὴν ψυχὴ τοῦ τὴν ἀγάπη γιὰ τὸν ἄνθρωπο.

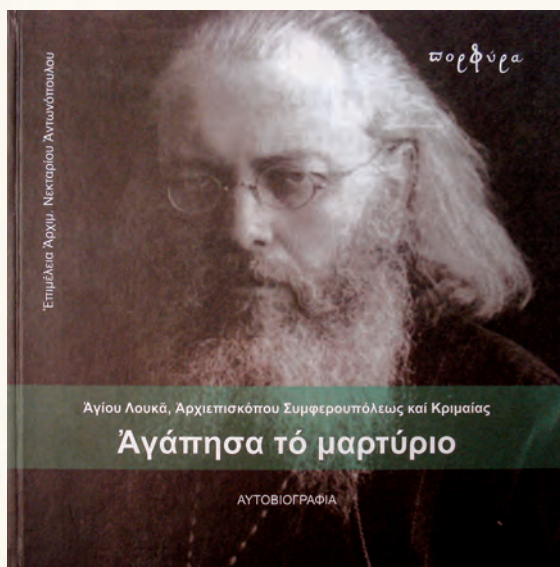
Εἶναι πολὺ συγκινητικοὶ οἱ πιὸ κάτω λόγοι τοῦ ποὺ ἀναφέρονται στὴν κλήση τοῦ ἀπὸ τὸν Θεὸ νὰ διακονήσει τὸν πλησίον μέσα ἀπὸ τὴν ἱερωσύνη: «Τίποτα ὅμως δὲν με ἄγγιζε περισσότερο ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ Ἰησοῦ πρὸς τοὺς μαθητές Του καθὼς κοιτοῦσε τὰ ὄριμα στάχυα: “Ὁ μὲν θερισμὸς πολὺς, οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι· δεῖθητε οὖν τοῦ Κυρίου τοῦ θερισμοῦ ὅπως ἐκβάλλῃ ἐργάτας εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ” (Ματθ. 9, 37 - 38). Ἀνασκίρτησε ἡ καρδιά μου και ἀναφώνησα σιωπηλά: “ὦ Κύριε! Σοῦ λείπουν ἐργάτες;”. Ἀργότερα, ὅταν εἶχα γί-

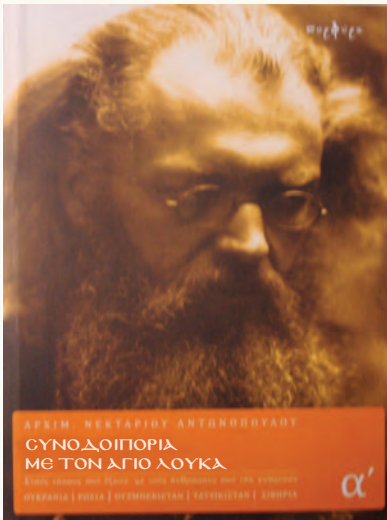
νει ένας από τους έργατες στον ἀμπελώνα τοῦ Κυρίου, ἤμουν σίγουρος ὅτι αὐτὸ τὸ κείμενο τοῦ εὐαγγελίου ἦταν ἡ πρώτη κλήση τοῦ Κυρίου νὰ ἀφιερῶ στὴ διακονία Του» (Αγάπησα τὸ μαρτύριο, σ. 33).

Χαρακτηριστικά, ἐπίσης, εἶναι τὰ λόγια μίας νοσοκόμας, πὺ βοήθησε τὸν Ἅγιο στὸ χειρουργεῖο: «Πρῶτα ἀπ' ὅλα τὸν εὐγνωμονῶ, γιατί μου ἔσωσε τὰ μάτια μου... Τὸν θυμάμαι στὸ χειρουργεῖο. Ἦταν πάντα σοβαρός, μὲ αὐτοπειθαρχία. Δὲν φλυαροῦσε, οὔτε γελοῦσε. Ὅταν χειρουργοῦσε μὲ ἄλλους γιατροὺς κι ἔβλεπε ἀδιαφορία ἢ ἀμέλεια τοὺς ἐπέπληττε. Πρὶν χειρουργήσει, προσευχόταν πάντοτε κι, ὅπως ξέρετε, σχημάτιζε μὲ ἰώδιο τὸ σημεῖο τοῦ σταυροῦ πάνω στὸ σῶμα τῶν ἀσθενῶν» (Βαλεντίνη Γρηγκόριεβνα Μόνικα, Συνοδοιοπορία μὲ τὸν Ἅγιο Λουκά, τόμος Α', σ. 343).

Ὁ Ἅγιος Λουκάς, πέρα ἀπὸ σπουδαῖος γιατρός, ὑπῆρξε προικισμένος καὶ ταλαντούχος καλλιτέχνης. Δημιούργησε ἀξιόλογα ἔργα ζωγραφικῆς, πὺ ἐκφράζουν πολὺ παραστατικὰ πτυχῆς τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς. Μάλιστα, τὸ λεπτεπίλεπτο ταλέντο του ἀναδείχθηκε ἀκόμη πιὸ δημιουργικὸ κατὰ τὴ λεπτομερῆ σκιτσογράφηση τοῦ ἀνατομικοῦ συστήματος τοῦ ἀνθρώπου στὶς ἐπιστημονικῆς ἰατρικῆς του μελέτες, καθὼς καὶ στὸ χειρουργεῖο ἐπὶ τῶν ἀναρίθμητων δύσκολων καὶ πολυσύνθετων ἀσθενειῶν, πὺ εἶχε νὰ ἀντιμετωπίσει στὴν ἰατρικὴ του πορεία.

«Στὴν ἰατρικὴ κοινότητα λεγόταν πὺς ὁ Ἅγιος μποροῦσε νὰ διαγνώσει τὴν ἀρρώστια μὲ ἓνα ἄγγιγμα τοῦ χειροῦ του μόνο καὶ νὰ ἀποφανθεῖ, ἐὰν χρειάζεται ἢ ὄχι νὰ γίνῃ ἐγχείρηση. Λὲς καὶ ἔνιωθε μέσα ἀπὸ τὸ δέρμα τὴ σάρκα καὶ τὰ ὀστᾶ τοῦ ἀνθρώπου»





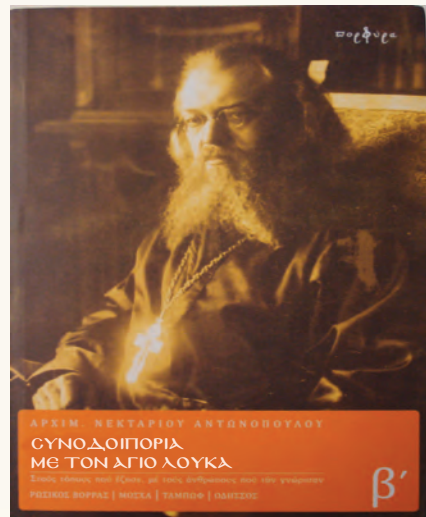
(Λιουντμίλα Σεμιόνοβνα Λεσνίχ, νοσηλεύτρια, βοηθός του Άγιου Λουκά, *Συνοδοιπορία με τον Άγιο Λουκά*, τόμος Β', σ. 129).

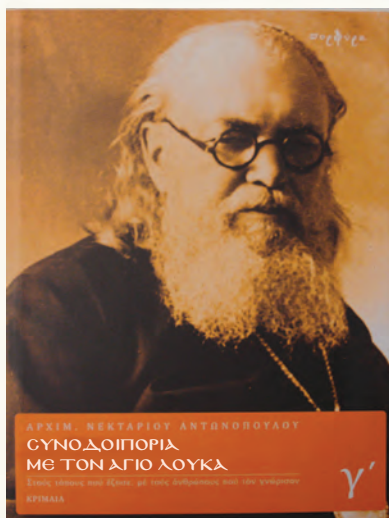
«Πώς όμως να μην θαυμάσεις την κατάρτιση και δεξιότητα ενός Αρχιεπισκόπου στην ιεραρχική βαθμίδα, αλλά Πατριάρχη στη χειρουργική δεινότητα; Πώς είναι δυνατόν τὰ ἴδια χέρια -ἅγια χέρια- νὰ χειρουργοῦν ἐγκέφαλο, καρδιά, ἐχινόκοκκο ὕπατος, νεφρά, γυναικολογικές ἐπεμβάσεις καὶ τοκετούς, ἀλλὰ καὶ καταρράκτη;»

(Λουκάς Ἀνανίκας, ὀφθαλμίατρος, *Ἀγάπησα τὸ Μαρτύριο*, σ. 150).

Ἡ Χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τὴν ὁποία τόσο πολὺ βίωνε ὁ Ἅγιος Λουκάς μέσα στὶς βασανιστικὲς δυσχέρειες τῆς ζωῆς του, τὸν κατέστησε σκευὸς θείων ἀρετῶν. Ἐξαιτίας τῆς ἁγίας ζωῆς του κλήθηκε ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία νὰ γίνεῖ ἓνας ἐκ τῶν διαδόχων τῶν Ἀποστόλων, δηλαδὴ Ἐπίσκοπος. Ὑπῆρξε ἰατρός τῶν σωμάτων καὶ ποιμένας τῶν ψυχῶν. Οἱ δολιότητες, οἱ περιπλανήσεις, οἱ δολοπλοκίες, οἱ φυλακίσεις καὶ οἱ ἐξορίες στὶς παγωμένες πολιτικὲς περιοχές, ποτὲ δὲν λύγισαν τὸν ἀκάματο ἐργάτη τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τὸν ἰατρό. Μέσα ἀπὸ τὰ δεινὰ, εἶχε πραγματικὰ ἐξοικειωθεῖ μὲ τὸ μαρτύριο ποὺ τόσο πολὺ ἀγάπησε.

Μέσα ἀπ' αὐτὰ τὰ βιβλία, περιγράφεται, κατὰ τὸ δυνατόν, ἡ μαρτυρικὴ καὶ συνάμα ἐνδοξὴ πορεία τοῦ Ἁγίου Λουκά, ὅπως τὸν ἔχουν γνωρίσει οἱ συγγενεῖς, οἱ φίλοι, οἱ ἰατροὶ ἀκόμη καὶ οἱ δεινοὶ τρομοκράτες τοῦ σταλινικοῦ σοβιετικοῦ καθεστώτος. Μὲ γλαφυρὴ παραστατι-





κότητα και ζωντανές αφηγήσεις, ο αναγνώστης συμπάσχει νοερά σε κάθε στιγμή της βιοτής του Αγίου. Συγκλονίζει η περιγραφή που κάνει ο ίδιος ο Άγιος για τὸ κατάλυμα πὸν ἔμενε, ὅταν τὸν εἶχαν ἐξορίσει στὸν βόρειο πολικὸ κύκλο, πέρα ἀπὸ τὶς ἀχανεῖς καὶ δυσπρόσιτες παγωμένες ἐκτάσεις τῆς Σιβηρίας: «Ἦταν ἓνα δωμάτιο ἀρκετὰ εὐρύχωρο, μὲ δύο παράθυρα, στὰ ὁποῖα ἀντὶ γιὰ πατζούρια εἶχε κολλήσει πάνω στὰ τζάμια ὁ πάγος. Οἱ χαραμάδες στὰ παράθυρα

ἦταν ἀκάλυπτες καὶ σὲ μία γωνιὰ τοῦ δωματίου φαινόταν ἀπὸ μία χαραμάδα τὸ λιγοστὸ φῶς τῆς ἡμέρας. Στὸ πάτωμα, σὲ μία γωνιὰ, εἶχε μαζευτεῖ χιονοστιβάδα. Ὑπῆρξε καὶ ἄλλη μία χιονοστιβάδα, στὸ κατώφλι τῆς ἐξώπορτας, ἡ ὁποία δὲν ἔλιωνε ποτέ... Μερικὲς φορές μὲ ξύπναγε τὴ νύχτα ἓνας κρότος, σὰν βροντή, ἀλλὰ δὲν ἦταν ἡ βροντή, παρὰ ὁ πάγος πὸν ἔσπαγε κατὰ πλάτος τοῦ ποταμοῦ Γενισέι» (Ἀγάπησα τὸ μαρτύριο, σ. 172).

* * *

Τὸ τρίτομο τοῦτο ἔργο, καθὼς καὶ ἡ αὐτοβιογραφία τοῦ Αγίου Λουκά, ἔχουν ἐκδοθεῖ ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις «Πορφύρα» ὑπὸ τὴν ἐκλεκτὴ ἐπιμέλεια τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Νεκταρίου Ἀντωνοπούλου (νῦν Μητροπολίτου Ἀργολίδος) καὶπρακτορεῦνται μὲσφ τοῦ βιβλιοπωλείου μας πρὸς ὠφέλεια πνευματικῆ τῶν πιστῶν.

Διεύθυνση:

Βιβλιοπωλεῖο Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου «Τὸ Φῶς»

Ἀδαμαντίου Κοραῆ 20 - 26

Τ.Θ. 21130, 1502 Λευκωσία

Τηλέφωνο: 22430301, 22344309

Φάξ: 22343122 E-mail: fos@iak.org.cy

